

ЧД-252/21

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ У ОКОЛИНИ БУЈАНОВЦА

БЕОГРАД, 1980.



ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ
У ОКОЛИНИ БУЈАНОВЦА

БЕОГРАД, 1980.

INSTITUT FÜR ETNOGRAPHIE AKADEMIE
DER WISSENSCHAFT UND KUNST SERBIENS

SONDERAUSGABEN 21

**VOLKSLIEDER UND TÄNZE IN DER
UMGEBUNG VON BUJANOVAC**

Redakteur: Dr. Petar Vlahović
Direktor des Instituts
Sekretär Dragomir Antonić

Angenommen auf der Sitzung des Wissenschaftlichen Rates des
Etnographischen Instituts SANU von 4 Februar 1980 Sahr.

BEOGRAD 1980

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

ПОСЕБНА ИЗДАЊА
КЊИГА 21

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ
У ОКОЛИНИ БУЈАНОВЦА

Уредник: др Петар Влаховић
Директор Института
Секретар: Драгомир Антонић

Примљено на седници Научног већа Етнографског Института САНУ
од 4. фебруара 1980.

БЕОГРАД, 1980.

Издаје: Етнографски институт САНУ

Лектор: Лепосава Жунић

Превод текста на страни језик: Михаило Његован

Грађу приредили: Оливера Васић и Димитрије Големовић

тираж: 1000 примерака

Штампано уз финансијску помоћ Републичке заједнице науке Србије
и Републичке конференције младих истраживача Србије

САДРЖАЈ

Ctp.

ОПИШТИ ДЕО

ПРЕДЕО БУЈАНОВЦА И СТАНОВНИШТВО — — — — — 9
Географска карта општине Бујановац — — — — — 12

ПОСЕБНИ ДЕО

I. МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА	— — — — —	15
II. НАРОДНЕ ИГРЕ	— — — — —	39
Анализа игара	— — — — —	59
III. ТЕКСТОВИ ПЕСАМА	— — — — —	79
IV. ДЕО		
Имена лица од којих су записане песме и игре	— — — — —	161
Регистри	— — — — —	163
Речник мање познатих речи	— — — — —	169
Литература	— — — — —	171
Zusammenfassung	— — — — —	172
V. МЕЛОДИЈЕ ПЕСАМА И ИГАРА (са кинетограмима)	— — — — —	175

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У времену од 30. јула до 19. августа 1978. године изведена је Омладинска истраживачка акција „Јужна Морава 78“. Књига која се налази пред нама, представља резултат учесника етномузиколошке акције. Етномузиколошка акција изведена је на подручју општине Бујановац, која обухвата 59 насељених места (села). У њима живи око 40.000 становника, Срба, Албанаца и Рома. У току трајања акције извршена су истраживања у 32 насеља, а од тога броја у 22 живе Срби, у 5 Албанци, а у 6 живе, Срби, Албанци и Роми.

У истраживачком раду су учествовали следећи Млади истраживачи: Сунчица Денић, Мирослав Ђурић, Душанка Ташковић, Јулијана Ђурић, Градимир Ђурић, Јагода Ташковић, Љиљана Живковић, Слободан Дробњак, Љубомир Трајковић, Радојица Трајковић, Миро Кађоћ, Миле Томљеновић, Божена Буха, Славица Петровић, Зоран Његован, Иванка Ивић, Благоје Пекmezović и Бранислав Васић.

Стручни сарадници ОЛИВЕРА ВАСИЋ, етнолог и ДИМИТРИЈЕ ГОЛЕМОВИЋ, етномузиколог, који су својим боравком на Акцији и касније у току обраде података пружили изузетно драгоцену помоћ и тако омогућили да се материјал презентује у овом облику.

На изради кинетограма неопходну стручну помоћ пружио је Бруно Равникар, професор из Љубљане, а помоћ у преводу текстова ромских песама Рајко Ђурић, новинар из Београда и Шуро Селимовић из Бујановца.

Несебичну помоћ истраживачима у току саме акције пружили су: Друштвоно-политичке организације Бујановца и Савез социјалистичке омладине у селу Левосоју, као и целокупно становништво овога краја.

У току припреме акције велику стручну помоћ пружили су Музиколошки и Етнографски институт Српске академије наука и уметности у Београду.

Свима најтоплија захвалност.

Драгомир Антонић
помоћник команданта, ОИА
„Јужна Морава 78“

ОПШТИ ДЕО

Почетком XX века Јован Цвијић је, према географско-економским и етнопсихичким карактеристикама, одређујући предео Врањско Поморавље, означио Бујановац као једно од споредних средишта по-менуте области¹. Данашње подручје општине Бујановац обухвата насеља на гребенима Рујена, у долини Моравице, као и један део насеља према Кончуљској клисури и области Прешева, што значи да је подручје ове општине прелазна зона између Врањског Поморавља и Прешевско-кумановске области².

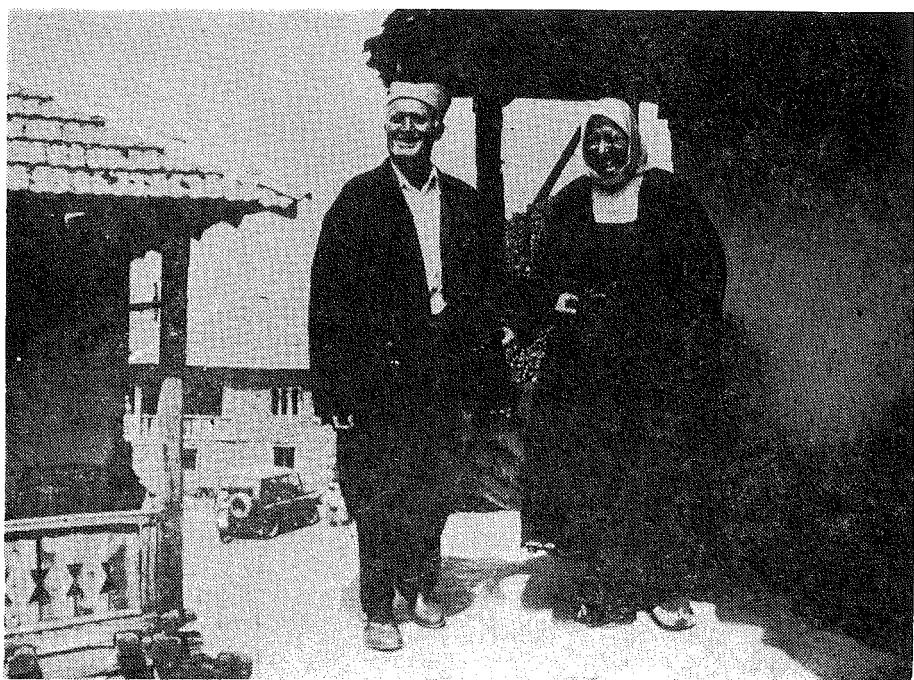
Према усменој традицији, становништво планинских насеља називају „Овчари“, а становнике у долини — „Моравци“.



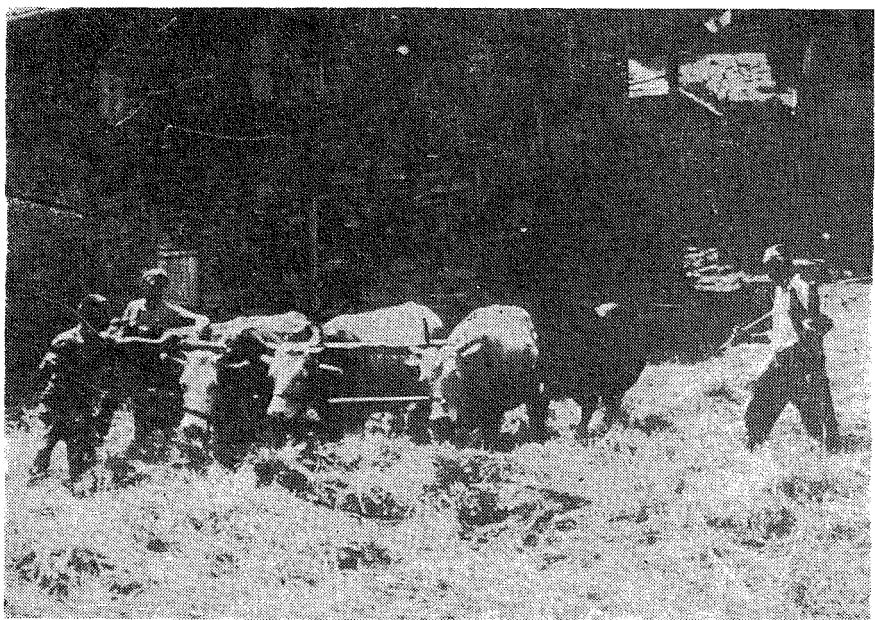
1. Младена Трајковић из Левосоја
снимио Зоран Његован

¹ Видосава Николић — Стојанчевић, Врањско Поморавље, Београд 1974.

² Исто.

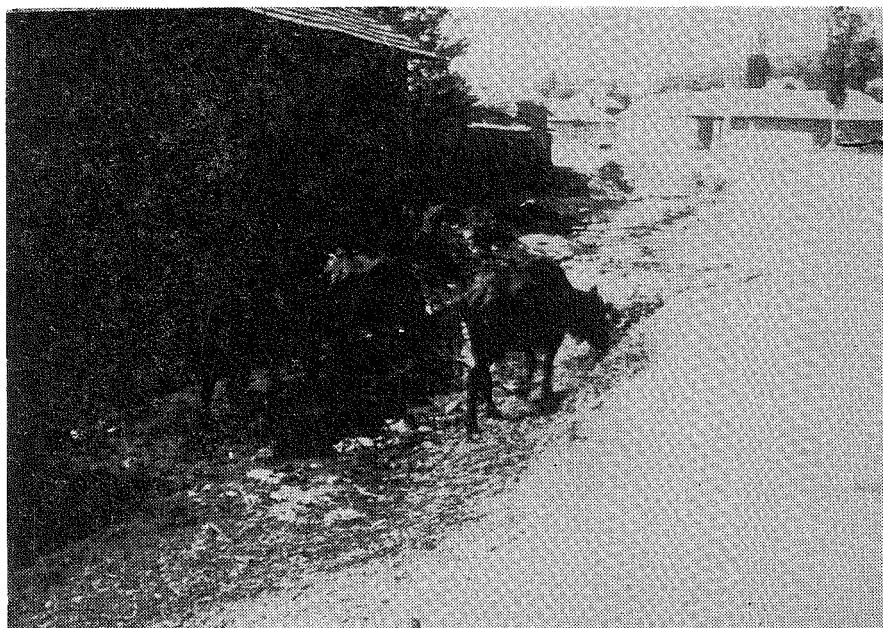


2. Султана и Александар Настасијевић на балкону своје куће,
село Јабланица снимио Зоран Његован



3. Вршaj у селу Јабланица
снимио Зоран Његован

Природни услови су један од главних чинилаца који одређују економске одлике овог подручја. У уској долини Моравице повољни су услови за земљорадњу, а у планинским пределима за сточарство. Индустриско биље, дуван и конопља, доста се гајило у прошлости. Данас се узгаја само дуван јер је нашао своје место у савременој индустрији. Захваљујући новим условима развитка овог подручја, по-дизањем разних индустриских и пољопривредних објеката, пружена је могућност становништву да привређује и да на тај начин смањи некада веома заступљено печалбарење³.



4. Левосоје
снимио Зоран Његован

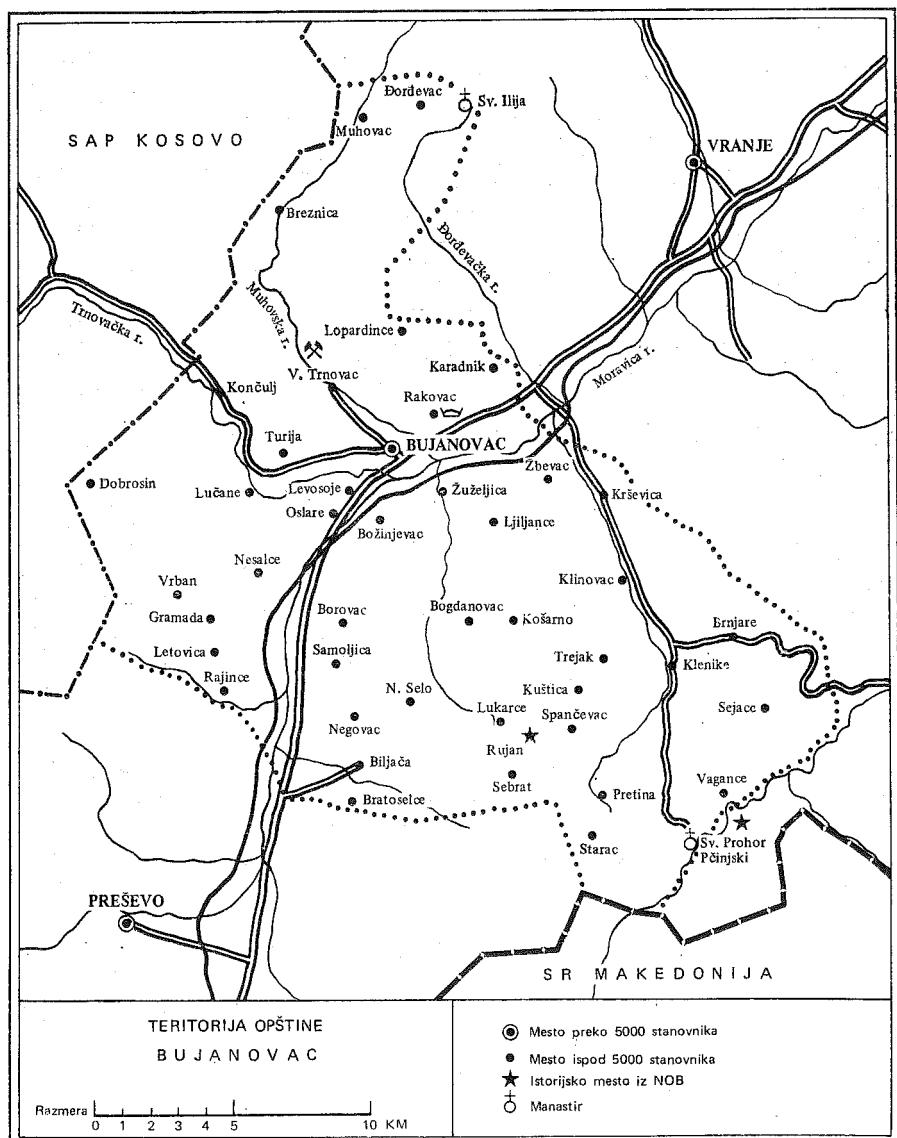
Ово подручје је претрпело осетне промене у структури становништва после косовске битке до коначног пада под Турке 1454. године; за време устанка Пчињана под Карпошем; за време турске владавине, када су вршена расељавања и колонизација од стране Арбанаса; после другог српског устанка и постављања српско-турске границе 1878. године.

Иако је етничка структура доживела корените измене, у овом подручју је остао незнатан број старинаца који, према казивању, са досељеницима из Пчиње и са Мораве, сачињавају данашње становништво.

Ова област, када је касније ослобођена, задржала је заборављене и изобичајене старинске навике, што је веома значајно за научна истраживања.

³ Исто.

Одлике насеља и становништва Бујановачког Поморавља анализирао је Ј. Х. Васиљевић (*Јужна Стара Србија I-II*) те их зато нећемо спомињати. Само бисмо нагласили да су сва кретања и историјска збивања која су се одвијала у прошлости утицала на одржавање, а и мењање обичаја, навика и схватања становништва овог краја, што је утицало на стварање карактеристичне музичке и орске традиције.



Карту израдио: инг. Александар Петровић

I. МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА

ПОСЕБНИ ДЕО

I. МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА

Музичка традиција у околини Бујановца веома је богата и разноврсна. Вероватно да томе умногоме доприноси и разнородан састав становништва, које чине Срби, Албанци и Роми.

Српско становништво у овој области веома је гостољубиво, иако се у његовом понашању каткада запажа и извесно неповерење. Као и у прошлости, музика и данас представља нераздвојни део његовог живота. Готово да нема прилике и догађаја а да га човек овога краја није споменуо у некој од својих песама. Осим вокалне музике српско становништво негује и инструменталну музiku; ова музика се изводи на инструменту који се назива *дудук* (фрула). Музика на овом инструменту служи као пратња народним играма.

Музика албанског становништва, колико се може закључити из неколико сакупљених примера, претежно је вокална, мада се некада прати и на инструменту *даире*.

Ромско становништво живи на целокупној територији околине Бујановца. Најбројније је и најхомогеније у граду Бујановцу, где заузима тзв. Ново насеље. У овом крају Роми су одвајкада познати као добри музичари. Они претежно изводе Српску музiku. Уз Српкиње и жене Рома, данас као и у прошлости, изводе лазарички и додолски обред. Роми — музичари посвећују пажњу и албанској и турској музici, нарочито оној која је израженијег ритма. Осим вокалне музике, они негују и инструменталну музiku (дувачки оркестири), као и вокално-инструменталну музiku (певање уз пратњу разних инструмената).

A) МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА СРПСКОГ СТАНОВНИШТВА

Музика српског становништва у околини Бујановца испољава се у два вида, као: вокална и инструментална.

Вокална традиција

Вокална традиција искључиво је везана за једногласно певање. Зависно од врсте песама, у њиховом извођењу учествују један (љубавне песме) или више певача (лазаричке песме и песме у ору). Док се за песме које изводи један певач не може категорички тврдити да их никад не изводе и више певача, постоје и песме које се, као по

правилу, изводе групно (лазаричке песме и песме у ору). Значајно је напоменути да групно певање изводе певачи истог пола. У неколико снимљених песама у чијем су извођењу учествовали певачи различитог пола, испољена је и одређена музичка неусклађеност. Осим тога, певачи су песму изводили двогласно, у паралелним чистим квартама или квинтама (мушкарца је исту песму, односно мелодију, певао чисту кварту или квинту ниже од жене). Двоглас који је при том настајао не представља нешто традиционално, већ је одраз природног, висинске разлике која постоји између гласова певача различитог пола. Занимљиво је да њима такво певање није сметало, а може се објаснити тиме што су слушали, тј. обраћали пажњу искључиво својој деоници, док су другу скоро потпуно занемарили. То је такође један од доказа доје да двоглас стран овој вокалној традицији.

Због тога што је двоглас настао из једногласа (његовим развитком); а овде двогласа још нема иако је у другим крајевима Србије доминантан, могло би се претпоставити да су све песме које се певају у овом крају веома старе по постанку. Вероватно да је једноглас који се овде јавља особина певања проистекла из неких других, за сада необјашњивих фактора живљења (познато је да и песме које „увезу“ из других крајева, иако по постанку двогласне, људи на овој територији, сходно својој традицији, изводе једногласно). У тумачењу старости ових песама могло би се рећи да је уз њихову намену, најбољи кључ решавања вероватно и обим њихових мелодија (амбитус).

Као најстарије песме (песме најмањег амбитуса) издвојили бисмо обредне и обичајне песме (песме лазаричке и пчелске, чији се обим креће од интервала велике секунде до чисте кварте), а новијег порекла је, на пример, већина љубавних и свадбарских песама (обим се креће од чисте кварте до октаве).

Осим песама које се изводе групно, у чијем извођењу учествују сви певачи, постоје и оне које се изводе антифоно. То су лазаричке песме и песме у ору. Док при извођењу лазаричких песама учествују само четири певачице које певају у паровима (један пар понавља оно што је други већ отпевао), код песама у ору их може бити и више, тј дујету може да „одговори“ и више певачица, а не само две (последње из ора), што зависи од њихове музикалности.

Све песме и игре уз певање, на основу њихове намене поделили смо на три велике групе:

обредне и обичајне,
права (чиста) лирика,
песме епског садржаја.

У оквиру тих група извршићемо опсежну анализу мелопоетских облика.

I. Обредне и обичајне песме и игре

Песама обредне и обичајне садржине сакупљено је укупно 110 (пример 1 — 84). Ако се као критеријум за класификацију узме време, односно годишње доба кад се изводе, обредне и обичајне песме и игре поделили смо на:

- 1) календарске, које се изводе у одређено доба године,
 2) некалендарске, које се изводе у било које доба године.

Календарске песме и игре, зависно од годишњег циклуса, поделили смо на следеће:

а) песме и игре зимског циклуса — на Бадње вече (пример 1) и „сировари“;

б) песме и игре пролећног циклуса — копачке (пример 2), против града (пример 3) и лазаричке (пример 4 — 16a);

в) песме летњег циклуса — пчелске (пример 17), додолске (пример 18 — 19a) и жетварске (пример 20 — 36);

г) песме јесењег циклуса — на „седењке“, односно са „предилке“ (пример 37 — 39).

Некалендарске песме поделили смо на:

а) „стрижбајске“ песме (пример бр. 40 — 41);

б) „свадбарске“ песме (пример бр. 42 — 69);

в) успаванке (пример бр. 70 — 73);

д) „службарске“ (славске) песме (пример бр. 74 — 84).

Стих

Стих	Редни број песме	Укупан број
VI	1, 2, 30, 56, 70, 73	6
VII (4,3)*	4, 4a, 6, 6a, 6b, 6c, 8, 13 22, 71	10
VIII (4,4)	5, 5a, 5b, 5c, 9, 9a, 9b, 9c, 10, 11, 12, 12a, 16, 16a, 18, 18a, 19, 21a, 21b, 25, 26, 27, 29, 38, 47, 50, 74, 75	28
VIII (3,2,3)	24, 28, 34, 39, 42, 48, 52, 54, 60, 65, 67, 76, 81	13
VIII (3 2,3) VIII (4,4)	53	1
IX (2,4,3)	23	1
IX (3,3,3)	44, 59	2
X (5,5)	7, 7a, 7b, 7c, 7d, 7e, 7f, 14, 14a, 15, 31, 43, 46, 64, 79	15
X (4,6)	20, 33, 35, 36, 40, 49a, 51, 57, 58, 61, 62, 63, 66, 69, 78, 80, 82	17
XII (6,6)	37, 45, 49c, 68, 77	5
XIII (8,5)	55, 84	2
VI (4,2) VII (4,3)	17	1
VIII (4,4) VI (3,3)	21	1
VIII (4,4) VII (3,4)	19a	1
VIII (2,3,3) X (4,6)	49b	1
X (4,6) VIII (4,4)	41	1
VIII (4,4) VII (3,4) VIII (3,5)	32	1
X (4,6) VIII (3,2,3) IX (3,2,4)	49	1
X (5,5) XI (5,6) XII (6,6)	83	1
XI (6,5) X (5,5) XII (6,6)	3	1
VI, VII (4,3) VIII (4,4) VIII (3,2,3)	72	1

* Римски број означава врсту стиха, а арапски (у загради) метричку структуру.

Од укупног броја песама, са додацима је 60. Запев имају песме бр. 17, 21b, 35, 36, 41, 53, 57, 61, 62, 63, 69, 77; упев имају песме бр. 1, 5, 5a, 5b, 6, 6a 6b, 6c, 7, 7a, 7b, 7c, 7d, 14, 14a, 16, 20, 23, 28, 29, 33, 37, 39, 42, 47, 48, 50, 52, 76, 77 83; припев имају песме бр. 5c, 7b, 7e, 7f, 9, 9a, 9b, 9c, 10, 15, 16, 16a, 17, 31, 36, 38, 48, 49c, 50, 54, 66, 67, 75, 81.

Нарочито карактеристичне додатке имају лазаричке песме. Њих чине речице: „доз“ и „Лазарс“, чије значење до данас није тачно одгонетнуто.

Занимљиво је да се у песмама бр. 6b, 7c и 15, поред уобичајеног стиха, на самом завршетку јавља и симетрични осмерац — VIII (4,4). Он представља неку врсту Code (coda — завршетак).

Облик

Облик	Редни број песме	Укупан број
<i>Једноделан</i>		
A*	3, 17, 29, 37, 40, 42, 52, 55, 63, 70, 71, 73, 78	13
<i>Двodelан</i>		
AA	4, 11, 12, 23, 45	5
AA ₁	4a, 5, 5a, 5b, 5c, 6, 6a, 6b, 6c, 8, 9, 9a, 9b, 9c, 10, 12a, 13, 16, 16a, 20, 22, 25, 30, 31, 35, 38, 48, 49a, 49c, 54, 59, 60, 61, 65, 66, 74, 75, 76	
AA ₁ (полустих+стих)	7e, 7f, 24, 26, 27, 28	
AA ₁ (стих+полустих)	7, 7a, 7b, 7c, 7d, 14, 14a, 15, 21a, 33, 43, 51	
AB	18, 18a, 19, 19a, 34, 36, 41, 56, 58, 62, 67, 68, 69, 76, 79, 81	
<i>Троделан</i>		
AA ₁ A ₁	21	
AA ₁ A ₂	32, 49	
AA ₁ B	49b, 50	
ABA ₁	39	
ABB	47, 64, 80, 82, 84	
ABB ₁	21b	
ABC	1, 57	14
<i>Четвороделан</i>		
AAAA ₁	44	
AAA ₁ A ₂	46, 77	
AABB ₁	2	
ACBВ	53	5
<i>Петоделан</i>		
AAAAB	83	1

* Великим словима абецеде означавамо мелодијске одељке у једној песми. Ако су они међусобно исти или слични, обележавамо их истим словом (словом и бројем), а ако нису — онда различитим.

Песма бр. 72, самим тим што је грађена веома фрагментарно, на бази варираног понављања истог материјала, није могла да се разврста ни у једну од претходних група. Код ње се ишак могу разабрати два дела већих димензија: први у темпу 144 (импровизаторског карактера) и други у темпу 168 (чврше и прегледније структуре).

Песме бр. 3, 17 и 73, иако састављене из више целина, могу се свести на једноделан облик.

Песме бр. 39 и 83 веома су сличне по начину изградње. Оба облика су то само условно због тога што се поједини њихови делови понављају произвољан број пута. После тих понављања, обавезно следи део који заокружује новонастalu целину (у песми бр. 39 то је део A₁, а у песми бр. 83 — део B).

Важну особину извесног броја песама представља појава рефrena. То су песме бр. 18, 18a, 19, 19a, 21, 21b, 25, 31, 32, 46 и 64.

Као карактеристика одређеног броја песама јавља се и појава неке врсте Code. То су песме бр. 5a, 6b, 7c, 15, 52 и 73.

На бази једностиха грађене су песме, бр. 37, 38, 40, 43, 45, 46, 48, 49a, 49c, 50, 51, 54, 60, 62, 66, 75 и 81. На бази двостиха грађене су песме бр. 2, 44, 53, 56, 57, 59, 61, 65, 67, 68, 76, 77 и 84. На бази тростиха грађена је песма бр. 1. Песме бр. 80 и 82, које су троделне по облику, изграђене су тако што им се први мелодијски одељак (A) базира на понављању првог полустиха (4,4), а други и трећи мелодијски одељак (BB) на понављању другог полустиха (6,6).

Каденце

			Редни број песме	Укупан број
<i>Једноделне</i>				
1*			3, 17, 29, 37, 40, 42, 52, 55, 63, 71, 72, 73, 78	13
<i>Дводелне</i>				
4	1		36, 38, 41, 65	4
b3	1		15, 31, 35, 54, 59, 60, 69	7
2	1		5a, 9a, 34, 43	4
1	1		4, 4a, 5b, 5c, 7, 7a, 7b, 7c, 7d, 7e, 7f, 9, 9b, 10, 11, 12, 12a, 14, 14a, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 33, 45, 61, 66, 68, 74	33
VII	1		6a, 9c, 16a, 18a, 19a, 21a, 48, 49c, 51, 58, 67, 75, 79, 81	14
IV	1		6b, 6c	2
4/b3	1		76	1
b3/2	1		56	1
2/1	1		24	1
1/2	2(1)		18	1
1/VII	1		5, 6, 8, 16, 22, 49a, 62	7
1/VI	1		13	1
<i>Троделне</i>				
4	1	1	84	1
2	1	1	21b	1
1	1	1	47, 49, 49b, 64, 80, 82	6
VII	1	1	21	1
VII	VII	1	50	1

* Римски и арапски бројеви означавају завршетке мелодијских одсека — каденце (финска метода). Римским бројевима од I до VII означава се завршавање мелодијског одсека испод константног финалиса (G_i), а арапским бројевима од 2 до 8 изнад тога финалиса који је увек обележен истим бројем — 1.

Мелодијски одсеки		Редни број песме		Укупан број
4/b3	4/b3	1	39	1
4/b3/2	b3/2/1/VII	1	1	1
4/b3	1	1	57	1
1/VII	1/VII	1	32	1
<i>Четвороделне</i>				
b3	b3	b3	1	44
1	1	b3	1	2, 53
1	1	1	1	77
b3/b2/1	b3/b2/1	b3	1	46
<i>Петоделне</i>				
1	1	1	1	83
				1

Осим такозваних „статичких“ каденци, у овим песмама се јављају и тзв. „динамичке“ каденце (обележене су заградама). Оне се односе на крајеве појединих мелодијских одсека где уместо смиривања долази до даљег покрета. Важно је напоменути да се никада не налазе на самом крају песме.

Ритам

Говорећи о ритму песама, пре свега мислимо на однос који се јавља између ритма њиховог стиха и напева. Тако говоримо о песама које у својим одељцима садрже исти или различити ритам (изоритмичне и хетероритмичне) и исти или различити метар (изометричне и хетерометричне).

Изоритмичних и изометричних песама је укупно 25, а хетероритмичних и изометричних 10. Остале су хетероритмичне и хетерометричне. Већина хетероритмичних и хетерометричних песама је на самој граници да буде изоритмична или изометрична. У томе им најчешће сметају одређене речи које представљају додатке, а и извесне ритмичке измене које се јављају током песме (песме бр. 6, 9, 9а, 10, 16а, 47, 49а, 60...). Као изразито хетероритмичне и хетерометричне издвајају се песме које су састављене од полустиха и стиха, као и стиха и полустиха (песме бр. 7е, 7f, 14, 14а, итд.).

Варијанте

Питање варијаната је веома изразито код ових песама. Оно се пре свега односи на лазаричке песме, које су, иако их је 31, обележене бројевима од 4 до 16а, што значи да се у њима јавља само 13 различитих мелодијских „образаца“ — профиле. Ово питање је, мада знатно мање, присутно и код песама из осталих група.

Тонски низ

Тонски низ	Редни број песме	Укупан број
F-G	4, 5, 5b, 5c, 6, 6a	6
F-G-A	5a, 7, 7a, 7b, 7d, 7e, 7f, 8, 9, 9a, 9b, 9c, 12, 12,a 20, 72	16
G-A-B	3, 42, 70	3
G-A-H	11	1
Es-F-G-A	10	1
C-F-G-A	6b, 6c	2
C-E-G-A	13	1
F-G-Gis-A	15a	1
F-G-A-B	7c, 14, 14a, 15, 16, 16a, 21, 21a, 22, 23, 24, 25, 43, 44, 47	15
F-G-As-B	26	1
F-G-As-A-B	21b	1
G-A-B-C	27, 28, 38, 39, 71	5
G-As-B-C	45, 46	2
G-As-B-H-C	47	1
F-G-A-B-C	17, 18, 18a, 19, 19a, 29, 30, 40, 48, 49, 49a, 49b, 49c, 75	14
F-G-As-H-C	51	1
G-A-B-C-D	31, 37, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 76, 77	10
G-As-B-H-C-D	2	1
F-G-A-B-C-D	1, 32, 41, 50, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 78, 79	12
F-G-As-B-C-D	64, 80	2
F-G-As-A-B-C-D	81	1
F-G-As-H-C-D	65	1
F-G-As-B-H-C-D	33, 66, 67,	3
F-G-As-A-B-H-C-D	82	1
G-A-H-C-D-E	68	1
F-G-A-B-C-D-Es	34, 35	2
G-As-H-C-D-Es-F	83	1
F-G-A-B-C-D-Es-F	84	1
F-G-A-B-C-D-Es-E-F	69	1
F-G-As-A-B-C-D-Es-F	36	1
F-G-A-B-G	73	1

Код обредних и обичајних песама јавља се више различитих тонских низова. Осим оних састављених поступним излагањем тонова, овде су присутни и тонски низови у чијем следу долази и до интервалских скокова (изостављање појединачних тонова). Такви су, на пример, следећи тонски низови: C-F-G-A, C-E-G-A, и F-G-A-B-G. Као веома занимљиви, издвајају се и тонски низови који у себи садрже одређене тонове као неалтероване и алтероване. Такви су, на пример, следећи низови: F-Gis-A, F-G-As-A-B, G-As-B-H-C.

Тонски низ песме бр. 72 је: F-G-A. Чини нам се да је већи него што би требао да буде (F-G) и мислимо да је настало померањем тоналног центра за секунду навише, што је вероватно произашло из слободног — импровизаторског извођења песме. У даљем току песме певачица се враћа на првобитну висину. У прилог овој тврдњи иде и то што се уз тон А (нови тон

добијен померањем тоналног центра) не јавља и тон F (најнижи тон), и обратно, уз тон F (пре померања тоналног центра, а и касније кад се он поново успостави) никада се не јавља тон A.

Амбитус

Зависно од тонског низа, амбитус ових песама варира од интервала велике секунде до интервала велике ноне.

II. Права (чиста) лирика

Овој групи припада 46 песама. Зависно од садржаја, народ у околини Бујановца разликује више облика ове лирике. Стога смо све песме поделили у шест сродних група:

- а) љубавне песме (пример бр. 85 — 97);
- б) момачке песме (пример бр. 98 — 101);
- в) девојачке песме (пример бр. 102 — 103);
- г) чобанске песме (пример бр. 104 — 107);
- д) печалбарске песме (пример бр. 108 — 109);
- ћ) песме у ору (пример бр. 110 — 125).

Стих

Стих	Редни број песме	Укупан број
VI	93, 104, 114, 116, 121	5
VII (4,3)	102	1
VIII (4,4)	88, 90, 106, 108, 117, 120, 123	7
VIII (3,2,3)	85, 86, 87, 91, 96, 99, 105, 110, 111, 112, 112a, 113, 118, 118a, 121a, 122	16
X (5,5)	92, 95	2
X (4,6)	94, 98, 101, 115, 115t, 124, 125	7
XI (6,5)	89, 109	2
XII (6,6)	119, 119a	2
XIII (8,5)	103	1
VIII (4,4) VI (3,3) VIII (3,2,3)	97	1
VIII (3,2,3) VIII (4,4) VII (3,4)	107	1
XII (6,6) XI (6,5)	100	1

Од укупног броја песама, са додацима је 26. Запев имају песме бр. 85, 88, 92; упев — песме бр. 85, 91, 94, 95, 96, 101, 106, 108, 120, 125; припев — песме бр. 90, 93, 94, 105, 107, 110, 111, 112, 112a, 113, 114, 118, 118a, 121, 121a.

Песма бр. 89 само се условно може сврстати у песме у једанаестерцу због тога што у њеном даљем току преовлађује десетерац. Мешовити стих се у песми бр. 100 јавља тек местимично (скоро случајно); најчешћи стих који се у њој јавља јесте дванаестерац.

Облик

Облик	Редни број песме	Укупан број
<i>Једноделан</i>		
A	91, 108	2
<i>Дводелан</i>		
AA	86, 89, 95, 103, 109, 115, 115a, 120	8
AA ₁	90, 99, 100, 101, 102 105, 110, 111, 112, 112a, 113, 114, 117, 118, 118a, 119, 119a, 121, 121a, 123, 124	21
AA ₁ (стих+полустих)	88, 94, 97	3
AB	92, 98, 122, 125	4
<i>Троделан</i>		
AAA ₁	116	1
AA ₁ A ₂	85, 87	2
ABB	93, 106	2
ABC	104	1
<i>Четврорделан</i>		
ABA ₁ A ₂	107	1
ABBB	96	1

Песма бр. 91 има Codу. Мелостих, који је, чини се, скоро идентичан са претходним, али тек са њим песма доживљава очекивано смирење (за разлику од претходних, који завршавају на — 2, последњи мелостих завршана на — 1).

На бази двостиха грађене су песме бр. 87, 97, 104, 110 и 116; на бази тростиха — песме: 85 и 106; на бази четвростиха грађена је песма бр. 96. Остале песме су изграђене на принципу једностиха. Као занимљивије могли бисмо издвојити песму бр. 107, која је изграђена на принципу једностиха коме је додат рефрен, и песму бр. 100, за коју би се могло рећи да је грађена на бази једног и по стиха, тј да се налази на граници између оних грађених од једностиха и оних грађених од двостиха (II стих понавља други део — полустих I стиха и додаје му нови полустих).

Каденце

Мелодијски одсеки	Редни број песме	Укупан број
<i>Једноделне</i>		
1	108	1
4/b3/2 (1)	91	1
<i>Дводелне</i>		
4	117, 119a	2
b3	98, 99, 114, 118, 123, 125	6
2	88, 121a, 122	3
1	86, 89, 92, 94, 95, 100, 102, 103, 109, 110, 111, 112a, 113, 115, 115a, 118a, 120, 121	18

Мелодијски одсеки		Редни број песме			Укупан број
VII	1		90, 101, 112, 124		4
b3/2	1		119		1
1/VII	1		97, 105		2
<i>Троделне</i>					
4	4	1	116		1
4	1	1	93, 106		2
b3	b3	1	87		1
b3/2	b3/2	1	85		1
1	b3/2/1/VII	1	104		1
<i>Четвороделне</i>					
1/VII	1	VII	1	107	1
4/b3/2/1/VII	1		1	96	1

Уз „статичке“, у овим песмама су веома често и „динамичке“ каденце. У песми бр. 96 таква каденца је састављена чак од пет тонова.

Ритам

Највећи број песама је хетероритмичан и хетерометричан — 28 (песме бр. 85, 87, 88, 92 итд.). Изоритмичник и изометричних песама је укупно 15 (песме бр. 86, 89, 91, 96, 103, 108, 109 итд.), а хетероритмичних и изометричних — 3 (песме бр. 99, 102 и 104).

Тонски низ

Тонски низ	Редни број песме	Укупан број
G-A-B	98, 112a	2
G-A-H	110	1
F-G-A-B	85, 99, 102, 111, 112, 113, 121, 122, 123, 124	10
G-A-B-C	86, 114, 115, 116, 117, 118a, 120	7
G-As-B-C	87	1
F-G-A-B-C	88, 89, 90, 104, 115a, 119, 121, 125	8
F-G-As-B-C	105	1
G-A-B-C-D	91, 92, 100, 103	4
G-As-A-B-C-D	108	1
G-As-B-H-C-D	93	1
F-G-A-B-C-D	94, 95, 96, 101, 106, 109, 118	7
F-G-As-B-H-C-D	107	1
F-G-A-B-C-D-Es-F	97	1
G-A-B-C-D-G	119a	1

Код ових песама јавља се више различитих тонских низова. Интересантни су они који у себи садрже поједиње тонове као неалтероване и алтероване. Тонски низ песми бр. 119a, осим поступног кретања, садржи и један квартни скок (D-G).

Амбитус

Зависно од тонског низа, амбитус ових песама варира од интервала мале терце до интервала октаве.

III. Песме епског садржаја

Песме епског садржаја (израз је усвојен од проф. Драгослава Девића) због тога што су како по стиху тако и по извођењу без инструменталне пратње сличне лирским песмама, нисмо могли сврстати и назвати их „чисто“ епским. Укупно их је 10 (песме бр. 126 — 135).

Стих

Стих	Редни број песме	Укупан број
VIII (4,4)	128, 135	2
VIII (3,2,3)	126, 130	2
X (4,6)	127, 129, 132, 133	4
XII (6,6)	131	1
XI (6,5) XII (6,6)	134	1

Од укупно 10 песама, са додацима је 8. Запев имају песме бр. 127, 128, 129, 133 и 135; упев имају песме бр. 130, 131, и 134, а припев — песма бр. 126.

Облик

Облик	Редни број песме	Укупан број
<i>Једноделан</i>		
A	129	1
<i>Дводелан</i>		
AA ₁	126, 128, 133	3
AB	130	1
<i>Троделан</i>		
AA ₁ A ₂	131	1
ABA ₁	135	1
ABB	134	1
<i>Четвророделан</i>		
AA ₁ A ₁ B	127	1

Песма бр. 127 може се схватити као четвророделна само условно због тога што се стих који чини део В у даљем току не појављује увек као четврти у низу, те су целине које он заокружује некад мање, а некад и веће од ове, образоване на самом почетку. Песму бр. 130 такође карактерише веома произвљено појављивање дела В (на пример: ААААААВ) Због тога што садржи два контрастна материјала, сврстали смо је у песме са дво-

делним обликом. Веома је занимљив облик песме бр. 131 јер је настао од полустихова. Због тога што се поједини карактеристични материјали јављају тек у њеном даљем току, песма бр. 132 није анализирана као остале песме (и није наведена у табели). Њу смо анализирали на начин који се примењује при анализи епских песама, тј. утврдили смо поједине мелодијске обрасце и степен њихове заступљености у песми. У нотном запису наведена су 4 међусобно слична обрасца, од којих се други, трећи и четврти, различитим редоследом, понављају све до краја песме.

На принципу једнотиха грађене су песме бр. 126, 128, 129, 131; на принципу двостиха — песме бр. 133, 134, а на принципу тростиха — песма бр. 135.

Каденце

Мелодијски одсеки	Редни број песме	Укупан број
Једноделне		
1	129	1
Дводелне		
b3	130	1
1	128	1
4/3	133	1
1/VII	126	1
Троделне		
1	134	1
5/4	135	1
4/b3/2/1	131	1
Четвороделне		
b2 b2 b2	127	1

У овим песмама се јављају и „статичке“ и „динамичке“ каденце. Самим тим што облик није анализиран онако како је то учињено код осталих песама, песма бр. 132 није сврстана у ову табелу. Ипак, посматрајући нотни запис, можемо закључити да су каденце следеће: VII 1 1/VII 1/VII.

То и није необично кад се зна да је други мелодијски најзаступљенији у песми и да се она њиме и завршава (каденца је 1).

Ритам

Изузев песама бр. 128 и 129, које су изоритмичне и изометричне, остале су хетероритмичне и хетерометричне. Код неких песама код којих се мелострофе састоје из више од два мелостиха, иако су, (у целини посматрано) хетероритмичне и хетерометричне, могу се, упоређивањем неких (не свих) мелодијских, пронаћи изоритмија и изометрија (песме бр. 127 и 134).

Варијанте

Варијантност се код ових песама односи на њихов текст. Песму о *Видиму јунаку* налазимо у три текстуалне варијанте (у једној му је

чак и име промењено у Данчо). Песму о *Дели Jagушаги* налазимо у две текстуалне варијанте.

Тонски низ

Тонски низ	Редни број песме	Укупан број
G-As-B-H-C	127	1
F-G-A-B-C	126	1
G-A-B-C-D	128, 129, 130, 131	4
F-G-A-B-C-D	132	1
G-A-B-C-D-Es	133	1
G-As-B-C-D-Es	134	1
G-A-B-C-D-E-F	135	1

Амбитус

Зависно од тонског низа, амбитус ових песама варира од интервала чисте кварте до интервала мале септиме.

ЗАКЉУЧАК

На kraју поглавља о вокалној традицији српског становништва у околини Бујановца дајемо неке опште закључке, који би се односили на одређене особине мелопоетских облика.

Стих

Као најчешћи стих јавља се осмерац. Као симетричан — VIII (4,4) заступљен је у 37 песама, а као несиметричан VIII (3,2,3) у 31. Чест је и десетерац. Као симетричан — X (5,5) јавља се у 17 песама, а као несиметричан — X (4,6) у 2 песме. У многим песмама додаци су се тако усталили да се без њих стих не може ни замислити.

Облик

У песмама су заступљени различити облици, почевши од једноделног до петоделног. Као најчешћи, у 115 песама, јавља се двodelни облик (AA — 13 песама; AA₁ — 83 песме; AB — 19 песама). За неколико песама карактеристичан је тзв. „условно схваћени“ облик. Тада израз се односи на облик који током песме доживљава одређене промене. На пример, песма бр. 127, која припада групи песама са епским садржајем, по облику је четвороделна, типа AA₁A₁B. У њеном току, део B, чија је улога да заокружжи одређене целине, јавља се мање-више произвољно, па су самим тим и новонастале целине неједнаке.

величине и састава. Слично се дешава и са облицима песама бр. 39 и 130.

Каденце

У овим песмама каденце се јављају у своја два позната вида, и то као: „динамичке“ и „статичке“. Од „динамичких“ је најзаступљенија 1/VII, а од „статичких“ — 1.

Ритам

Највећи број песама је хетероритмичан и хетерометричан — 111. Многе од њих су веома близке изоритмији и изометрији; оне би то и биле да немају додатке, а и извесне ритмичке измене. Изоритмичних и изометричних песама је укупно 42, а хетероритмичних и изометричних — 13.

Осим ових особина ритма и метра, важно је напоменути да је у великом броју песама (45) заступљен „аксак“ систем. Његове најважније особине су да као своју основу има две неједнаке јединице времена, чији је међусобни однос у сразмери 2:3 или 3:2. Ове основне јединице групишу се у обрасце (од две или три јединице — које се понављају); „аксак“ систем је у овој збирци заступљен код свих примера које су у такту: 5/8, 7/8 и 9/8.

Тонски низ

У овим песмама заступљено је више различитих тонских низова. Као најчешћи јављају се они који почињу (израстају) из тонова F и G. Осим тонских низова насталих на корак (поступним кретањем тонова), у овим песмама срећу се и низови грађени комбинацијом кретања на корак и на прескок (тј. са изостављањем неких тонова). Такви су на пример низови: C-F-G-A (песма бр. 6c) и C-E-G-A (песма бр. 13).

Амбитус

Амбитус песама се креће од интервала велике секунде (песме бр. 4, 5, 5b, 5c итд.) па до интервала велике ионе (песма бр. 73).

ИНСТРУМЕНТАЛНА ТРАДИЦИЈА

Инструментална традиција српског становништва у околини Бујановца искључиво је везана за инструмент *дудуку* (фрула), мада и њега последње време потискују инструменти фабричке производње (лимени инструменти и хармоника). Музика изведена на дудуку је да служи народним играма као музичка пратња. Записали смо 10 ин-

струменталних мелодија изведенних на том инструменту (примери бр. 153 — 163, изузев примера бр. 156).

Облик

Облик	Редни број песме	Укупан број
<i>Једноделан</i>		
:A:	153	1
<i>Дводелан</i>		
AB	159	1
<i>Четвороделан</i>		
:AAA ₁ A ₁ (ca Codettom)	155	1
:AABB:	160	1
<i>Шестоделан</i>		
AA ₁ BA ₂ AB	158	1
ABABAB ₁	163	1
<i>Осмоделан</i>		
:AA ₁ AA ₂ A ₃ A ₂ A ₃ : (ca Codettom)	157	1
AA ₁ AA ₄ BB ₁ AB ₁	162	1
<i>Четрнаестоделан</i>		
AA ₁ A ₂ A ₃ BB ₁ B ₂ B ₂ AAAA ₁ BB ₁ (ca Codom)	161	1

Инструменталне мелодије углавном су састављене из више целина мањих димензија које се излажу, а потом и (дословно или варирано) понављају. Број назначених понављања (репетиција — || : ||) у току једне инструменталне мелодије није оштро назначен од стране самог извођача, што значи да се свака од постојећих целина (облика) понавља произвољан број пута. Тако, на пример, мелодија која је класификована као једноделна, то је само условно, тј. зависно од воље и расположења извођача она може бити дводелна, троделна и вишеделна — поновљена различит број пута. С друге стране, и облици који су на први поглед компликовани могу се „упростити“ — свести на мање компликоване. Тако би се, на пример, за четвороделни облик: AAA₁A₁, а и осмоделни облик: AA₁AA₂A₃A₂A₃ могло рећи да су у основи једноделни: A. Четвороделни облик: AABB, као и шестоделни облик: ABABAB₁, могли би се свести на дводелан: AB, а четрнаестоделни облик: AA₁A₂A₃BB₁B₂B₂AAA₁BB₁ у том случају би се „сажео“ у слободније схвачени четвороделни облик: ABAВ (са нешто скраћеном последњом појавом дела B). Целине од којих се састоје одређене инструменталне мелодије и по дужини су различите, варирају од 2 (пример бр. 157 — делови A₁ и A₃) до 44 такта (пример бр. 159 — део B). Као мелодија слободније и фрагментарније грађе издваја се инструментална мелодија бр. 154, настала понављањем малих, дводектних целина, а све на основу материјала изложеног на почетку (првог дводектакта).

Тонски низ

Тонски низ	Редни број песме	Укупан број
C-D-E-F	153	1
G-A-B-C	154	1
F-G-A-B-C	160	1
Fis-Gis-Ais-H-Cis	163	1
Fis-Gis-Ais-H-Cis-Dis	158	1
F-G-A-B-C-D	157, 162	2
D-E-Fis-G-A-H	155	1
D-E-Fis-G-H-C	161	1
D-Eis-Fis-G-A-H-D	159	1

Тоиски низови инструмената на којима су одсвиране ове мелодије представљају дурску лествицу (нетемперовану). Зависно од извођача, тј. њиховог степена коришћења те лествице, она се у инструменталним мелодијама јавља често у скраћеном, а и у нешто изменјеном виду.

Амбитус

Амбитус мелодија варира од интервала чисте кварте (примери бр. 153 и 154) до интервала октаве (пример бр. 159).

Каденце

Каденце су повезане с обликом и јављају се на крајевима делова. Најчешћа је каденца на II ступњу лествице (којој припада тонски низ) и том се приликом, мада у латентном виду, осећа присуство доминантне хармоније.

Ритам

Скоро код свих инструменталних мелодија заступљен је дистрибутиван (разделни) ритам. Његове особине су да му се и основне мере (јединице трајања) могу делити на још мање. Две инструменталне мелодије (бр. 155 и 163) припадају „аксак“ систему, о коме је већ било речи.

Б) МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА АЛБАНСКОГ СТАНОВНИШТВА

Музичка традиција албанског становништва у околини Бујановца испољава се искључиво као вокална.

Вокална традиција

Вокална традиција заступљена је са 9 песама (пример бр. 136 — 144). Из разлога што их је само толико, ове песме не дају праву слику ове традиције, већ представљају неку врсту „колажа“ из кога се тек може наслутити каква је и колико је очувана данас. Скоро све песме певали су мушкарци, што је разумљиво с обзиром на то да жене и данас то чине кријући се (у потаји). По свом садржају, веома су разнолике. Чине их: балада (песма бр. 136), песма из турског доба (песма бр. 137), љубавна песма (песма бр. 138), две свадбене песме (песме бр. 139 и 140), градска песма (песма бр. 141) и три песме из НОБ-а (песме бр. 142, 143 и 144). Песма бр. 139 праћена је и инструментом — дефом, који је скоро обавезан у свим песмама које изводе жене и без кога певање нема никакве дражи⁴. Из разлога што су међусобно веома различите, ове песме је тешко, скоро немогуће поредити. Ипак, подвргли смо их уобичајеној анализи.

⁴ Лоренц Антони, Основне карактеристике шиптарског музичког фолклора Косова и Метохије.

Стих

Стих	Редни број песме	Укупан број
VIII (4,4)	137, 140	2
X (4,6)	139, 144	2
XIII (7,6)	138	1
VI, X (4,6)	141	1
VII (3,4) VII (4,4) VI (3,3)	136	1
VIII (3,3,2) VI	142	1
VIII (4,4) VII (4,3)	143	1

Са додацима су 4 песме: запев и упев имају песме бр. 136 и 137, а припев — песме бр. 140 и 142.

Облик

Облик	Редни број песме	Укупан број
<i>Дводелан</i>		
AB	137, 139, 140, 143, 144	5
<i>Троделан</i>		
ABB	142	1
<i>Четвророделан</i>		
AA ₁ A ₂ A ₃	138	1
AAVA ₁	141	1
<i>Петоделан</i>		
AA ₁ BB ₁ B ₂	136	1

Песма бр. 137 грађена је на принципу једностиха, а песме бр. 138, 139, 140, 142, 143 и 144 — на принципу двостиха.

Каденице

Мелодијски одсеки	Редни број песме	Укупан број
<i>Дводелне</i>		
5 1	143	1
b3 1	140	1
2 1	144	1
1 1	139	1
b3/4 1	137	1
<i>Троделне</i>		
4 1 1	142	1
<i>Четвророделне</i>		
2 2 1 1/VII	141	1
1/VII 1 1/VII 1	138	1
<i>Петоделне</i>		
b3 1 2 4 1	136	1

Каденце се у овим песмама јављају углавном као „статичке“. „Динамичке“ каденце су у њима веома ретке.

Ритам

Изузев песама бр. 137 и 143, које су изоритмичне и изометричне, остале песме карактеришу хетероритмија и хетерометрија. Код неких песама у којима су мелострофе састављене из више од два мелостиха, иако су, посматрано у целини, хетероритмичне и хетерометричне, могу се, употребљивањем поједињих мелостихова, веома јасно уочити изоритмија и изометрија.

Тонски низ

Тонски низ	Редни број песме	Укупан број
G-A-B-C-D	136, 139	2
F-G-A-B-C-D	142	1
G-A-B-C-D-E-F	137	1
G-A-B-C-D-Es-F	141	1
F-G-A-B-C-D-Es-F	144	1
G-A-B-C-D-Es-F-G	143	1
F-G-As-A-H-C-D-Es	138	1
F-G-A-B-C-D-Es-E-F-G	140	1

Анбитус

Зависно од тонског низа, анбитус ових песама варира од интервала чисте квинте до интервала ветике ноне.

В) МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА РОМСКОГ СТАНОВНИШТВА

Музичка традиција ромског становништва у околини Бујановца испољава се у три вида, и то као: вокална, инструментална и вокално-инструментална.

Вокална традиција

Према речима неких информатора, „чисто“ вокална традиција је веома ретка код Рома, тј. песме се скоро увек изводе уз одговарајућу инструменталну пратњу. Ипак, а и због тога што се у то тврђење нико лично уверили, песме које су отпеване без пратње сврстали смо у ову категорију. Осим о ромским, рећи ћемо неколико речи и о лазаричким — српским песмама које Роми такође негују (пример бр. 151 — 152). Обрађено је 6 ромских песама (пример бр. 145 — 150), а

сакупљено их је нешто више. Међутим, због језика (са примесама српских и албанских речи) нису узете у обзир. Нешто заједничко свим песмама је блага, али увек присутна доза меланхолије. Мислимо да речи Рајка Ђурића, више говоре о томе: „Роми су интересантан и мисаон народ, народ који се и весели кроз сузе“.

Стих

Стих	Редни број песме	Укупан број
X (4,6)	145	1
XII (6,6)	148	1
VII (4,3) VI	149	1
VIII (4,4) VII (4,3)	150	1
VIII (3,2,3) VI (2,4) IX (5,4) VII (4,3)	146	1
IX (4,5) X (4,6) XI (6,5) VIII (4,4) X (5,5)	147	1

Са додацима су 3 песме, и то: запев има песма бр. 148, упев — песма бр. 149, а припев — песма бр. 146.

Облик

Облик	Редни број песме	Укупан број
<i>Дводелан</i>		
AA ₁	145	1
AB	146	1
<i>Троделан</i>		
ABB	150	1
ABB ₁	149	1
<i>Четвороделан</i>		
AA ₁ BB	148	1
<i>Седмоделан</i>		
:A: :BB ₁ : :A ₁ : :BB ₁ : :A ₁ :	147	1

Песма бр. 145 изграђена је од стиха и полустиха, а на бази једностиха. На бази једностиха изграђена је и песма бр. 148, а песме бр. 146, 149 и 150 изграђене су на бази двостиха. Песма бр. 147 има неку врсту рефрена, који чини део A₁.

Каденце

Мелодијски одсекци	Редни број песме	Укупан број
<i>Дводелне</i>		
1	146	1
2/1	145	1
<i>Троделне</i>		
7	150	1
4:5/4/b3/4	149	1
<i>Четврорделне</i>		
7	148	1
<i>Седмоделне</i>		
1 1 VI 1 1 VI 1	147	1

Каденце се у овим песмама јављају и као „статичке“ и „динамичке“.

Ритам

Изоритмија и изометрија заједно нису заступљене ни код једне песме. О неким њиховим елементима (сличност која се јавља између појединих мелостихова у мелострофи) могло би се говорити код песама бр. 148 и 150. Све песме су хетероритмичне и хетерометричне.

Тонски низ

Тонски низ	Редни број песме	Укупан број
G-A-H-C-D	145	1
G-A-B-C-D	146	1
E-Fis-G-A-H-C-D	147	1
G-A-B-C-D-E-F-G	148	1
G-A-B-C-D-Es-F-G	149	1
G-As-H-C-D-Es-E-F-G	150	1

Тонски низови песама бр. 147 и 149 представљају у ствари природну молску лествицу Тонски низ песме бр. 150 као први, садржи тзв. оријентални тетракорд (са интервалом прекомерне секунде).

Амбитус

Зависно од тонског низа, амбитус ових песама варира од интервала чисте квинте до интервала октаве.

Од неколико сакупљених лазаричких песама, у ову збирку сврстали само две (примери бр. 151 — 152). Роми изводе лазаричке песме

на својеврstan и интересантan начин (на то нам је још на терену скренула пажњу и другарица Душанка Ташковић, из села Божињевац, спретно опонашајући певање ромских лазарица). Занимљиво је да ромске лазарице немају Лазара, а самим тим ни песама у којима се он помиње. Мелопоетском структуром њихове песме су веома сличне онима које изводе Срби.

Стих

Стих обе песме је симетрични осмерац — VIII (4,4) са припевима.

Облик

Облик песама је дводелан типа: AA1. Изграђен на принципу једностиха.

Каденце

Каденце песме бр. 151 су: b3/2/1 1, а песме бр. 152 — 2/b3 1. Као „динамичке“ јављају се на крају I стиха, а као „статичке“ — на крају II стиха.

Тонски низ

Тонски низ песме бр. 151 је: F-G-A-B-C, а песме бр. 152 — F-G-A-B-C-D.

Амбитус

Амбитус песме бр. 151 је у интервалу чисте квинте, а песме бр. 152 у интервалу велике сексте.

Инструментална традиција

Роми имају веома богату инструменталну традицију. Они су од давнина познати као врсни музичари (инструменталци). Осим на зурли и гочу, који су скоро сасвим нестали, они данас углавном свирају на лименим инструментима (у оквиру лимених — дувачких оркестара). Репертоар им је веома широк и, осим песама и игара из тог краја, обухвата и песме и игре из других крајева (Македонија, Косово итд.). Као пример за инструменталну традицију послужиће две игре: *пембе* и *са* (примери бр. 156 и 164) у интерпретацији две трубе и гоча.

Облик

Облик игре *пембе* је дводелан ||:AB:||, а игре *са* шестоделан са уводом: Увод ABACADA1, који по начину излагања и контрастом материјала веома подсећа на класичан облик ронда са четири теме.

Ритам

Ритам обеју игара је дистрибутиван.

Тонски низ

За мелодије обеју игара карактеристично је да су у дурском тоналитету, и то пембе је Ес-дур, а са у Фис-дур.

Вокално-инструментална традиција

Вокално-инструментална традиција Рома у овој збирци је заступљена са две песме, уз пратњу ћителије и дарабука (пример бр. 165 и 166). Човек који их изводи чини то на веома занимљив начин јер у њих уноси многе елементе из албанске и турске музике. Својим звуком и изражајним могућностима томе умногоме доприносе и инструменти који прате песме — ћителија (албански инструмент са две жице штимоване у интервалу чисте кварте; на првој се изводи мелодија, а на другој бордун) и дарабук (инструмент арапског порекла, од глине, у облику пехара отвореног на оба краја; преко горњег — ширег отвора разапета је кожа, по којој се удара обема рукама).

Стих

Стих песме бр. 166 је шестерац — VI (3,3) са запевом, а песме бр. 165 мешовит — састављен од симетричног осмерца — VIII (4,4), седмерца — VII (3,4) и асиметричног десетерца — X (4,6) са упевима.

Облик

Због понављања одређених делова, облик обеју песама може се само условно схватити као шестоделан: инструм. увод ||:AA₁B:|| изграђен на бази двостиха (пример бр. 166); инструм. увод AA₁AA₁BA₂ (песма бр. 165).

Каденце

Каденце песме бр. 165 су: 1 1 1, а песме бр. 166: 2 2
1 2 2 1. Све су „статичке“.

Ритам

Ритам песме бр. 165 је дистрибутиван, а ритам песме бр. 166 „аксак“.

Тонски низ

Тонски низови песме бр. 166 су: G-As-B-C (глас) и C-G-As-B-C-D (ћителија) а песме бр. 165: F-G-As-B-C-D-Es (глас) и C-F-G-As-B-C-D (ћителија).

II. НАРОДНЕ ИГРЕ

II. НАРОДНЕ ИГРЕ

Сва грађа о народним играма углавном се односи на српско и ромско становништво овог подручја јер због непознавања албанског језика, сакупљачи су забележили мали број игара од албанског становништва.

Називи игара

Прикупљањем народних игара у овом крају дошло се до закључка да се велики број изводи уз певање и да носе називе према почетном стиху песме; њихова играчка структура је веома једноставна.

Један број игара носи називе из обреда у коме је игра настала: свекриво, снашкино; друге игре ноше називе према личним именима, а неке — по крају у коме су настале. Уз називе игара биће наведена и места где су игре записане:

Игре уз певање

Алтанс кадано — Левосоје, Боровац, Јабланица, Жбевац, Куштица

Бела Јела коло води — Кршевица

Бре девојче, кумановче — Кршевица

Вијена лоза, зелена — Левосоје, Божињевац

Врбо, врбичице — Станчевац, Боровац, Јабланица, Жбевац, Богдановац

Девајче, бело црвено — Божињевац

Дено Магдалено, не л'жи бећара — Божињевац

Зашто ми се, нано, извор вода мути — Бујановац, Кршевица

Здраво, Тито, Бољшевиче — Кошарно

Изникна ми нане, мори, танка конопљика — Биљача, Левосоје

Ја се дадо петнаест година — Левосоје

Једна је ћера у мајци — Левосоје

Китице, дадице, не ми л'жи брата — Грамада

Коло се вије крај манастира — Жбевац, Левосоје

Коло води дунде сос дебело дунде — Спанчевац

Ленче, невесто убава — Левосоје

Мил-милада седела под 'лада — Левосоје

Море, зададе се црни облак — Кршевица, Левосоје

Милево, девојко, куде данас беше — Левосоје

Мирјанке, мори Стојанке — Трејак

Николо, гајле големо — Спанчевац, Жвебац, Кршевица, Куштица,

Јабланица

Одваздан те гледам — Кршевица

Оздол иде Доне, бело Раде — Биљача

Ој лено, лено гајдено — Клиновац
Ој Стојне, Стојне, руса невесто — Кршевица, Грамада, Левосоје
Ој Стојане, Устријане — Грамада
Огреја ми месечина — Кршевица
Покрај, покрај Рушке — Левосоје, Боровац
Прошета се нане, једно лудо младо — Левосоје
Садило Јане рак' бел' босилјак — Кршевица
Скоро сам коња коваја — Левосоје
Тодоро, лепа девојко — Левосоје
Што се лелеје, белеје — Биљача
*Што се сија, нане, доле ју ливаде — Спанчевац, Боровац, Жбевац,
Богдановац, Кршевица, Куштица*
Игре уз инструменталну пратњу
Бугарчица — Боровац, Бујановац, Биљача, Кошарно
*Власинка — Боровац, Бујановац, Биљача, Кошарно, Клиновац, Жбе-
вац, Трејак, Куштица, Кршевица, Левосоје*
Демиранка — Бујановац
Ђаци ћаволи а трговци изгубили новци — Кршевица
*Жикица (Жикицино коло) — Кошарно, Кршевица, Јильанци, Кли-
новац, Спанчевац, Јабланица, Боровац, Жбевац, Левосоје, Бу-
јановац*
Кукуњеш — Јабланица
Левокиња — Боровац, Бујановац, Левосоје
Маро дилиндаро — Боровац
Моравац — Жвебац, Куштица
Пајдушка — Боровац, Клиновац, Левосоје, Трејак
Нембе — Бујановац, Левосоје, Спанчевац
Перуничица — Јабланица
Пето коло — Бујановац
Прешевка — Јильанце, Кршевица
Рузмарине, како ти је име — Боровац
Са — Бујановац, Левосоје, Кленике
Свекрвина оро — Биљача, Клиновац, Кошарно, Левосоје
Снашкино оро — Кошарно, Куштица
Ситно коло — Левосоје, Кршевица
Старо оро — Боровац, Кршевица
Староселско (новоселско) оро — Бујановац, Боровац
*Тешко оро — Биљача, Боровац, Кошарно, Клиновац, Кршевица, Ку-
шица, Трејак, Спанчевац, Јильанце*
Ужичанка — Јильанце
Хасан-ага — Биљача
*Чачак — Кошарно, Кршевица, Клиновац, Спанчевац, Боровац, Буја-
новац, Куштица, Левосоје, Раковац, Јабланица*
Шумадинка — Боровац, Јильанце
Чини се да игре уз певање припадају веома старој традицији.
Игре као што су пајдушка, прешевка, демиранка данас се не играју,
њихови називи остали су само у сећању. Све остале игре, изузев игре
са, играле су се од почетка овог века, између дva светска рата и данас.
Игра са почела се играти после другог светског рата. Њени носиоци

су Роми; данас она представља једну од најомиљенијих игара на овом подручју. Порекло њеног назива није се могло сазнати.

Прилике за играње

Сваки дотађај у животу човека и његових најближих прилика је да искаже своја осећања, а то је најлепше могао учинити кроз песму и игру. Зато није ни чудо што је цела година испуњена разним светковинама.

Божић је светковина православног живља и, поред низа утврђених радњи, то је и прилика да се игра (највише мушки део становништва).

Васуљица (14. јануар — „стара“ Нова година) јесте дан када села обилазе поворке сировара и када се у сваком дворишту или балкону замигра понека од игара. Није значајно, као што је било у прошлости, шта се игра да би цео опход имао одређено дејство.

На крају меснице, уочи Белих поклада (ускршиће покладе) обавља се обичај *проћке* а увече истога дана „прави се калавештица“ — ватра преко које се прескаче и око које се игра.

Пролеће је период у коме се и данас, 1978. године, на исконски начин желе умилостивити разне силе за добар род и плодност њива. Уочи Лазаревог дана, у петак, по селима иду поворке лазарица, које у сваком дворишту певају и играју своје песме и игре.

Трећи дан Велигдана (Ускрса) једина је прилика у години да сви заиграју да би родила конопља.

Пољојеремија, завет, свето масло су различити називи за веома сродне светковине које се одржавају од Ђурђевдана до Спасовдана, а циљ им је да сачувaju поља и куће од штеточина, змија и града. Тада се разне радње обављају код сваке куће, на одређеним местима у селима скupљају се житељи на сабор.

Од Цветнице до Крстовдана, током лета, одржавају се такозване „летње славе“ — дани када се одржавају сабори. То су прилике за играње „због младих“, тј. ради њиховог „гледања“ и упознавања. Најпознатији сабори су на св. Илију, св. Петку и св. Пантелејмона (у Бујановцу).

Жетва је тренутак када се праве „крчме“. То су састанци жетељаца у кућама где се жело увече по обављеном послу.

После 19. августа (у народу познатијег празника Преображења) почињу „седењке“ („предилке“), претежно женски скупови, на којима се уз рад пева, а после обављеног послана и игра уз певање.

Свадбе су данас, као и некад, обичај када се много пева и игра. Припреме почињу седам дана раније, завршавају се бријањем младожење и чешљањем младе на сам дан свадбе. Најсвечанији тренутак свадбе је сигурно тај када мајка, са ситом у руци, одевена у „алену“ фути и са „китком“ у коси поведе своје — свекрвино оро.

Од Митровдана почиње период „зимских слава“, које трају по три дана: „заслуг“, сам дан славе и „патерице“ дан када се много пије и игра — „шелунчи“.

Осим наведених прилика, које су углавном везане за одређене дане, уобичајено је и прављење „крчми“ приликом испраћаја регрута у војску (млађи све више уместо тог назива употребљавају назив „банкет“).

Државни празници: Нова година, 1. мај, 29. новембар такође су прилике да млади играју.

Место где се игра

Игра се углавном на отвореном простору. На саборима у Бујановцу и Левосоју то је простор око цркве, а у Кленикама, Раковцу и другим местима — „у сред село“. Најчешће су летњи сабори на камним старим „гробиштима“ и узвишењима, где се, према предању, налазе остаци римских цркава и гробова.

Као место када се игра „на калавештицу“ најчешће се узима узвишење близу кућа.

У многим селима школско двориште је место за одржавање играчих скупова.

О свадбама се игра у двориштима и у соби у којој су младенци провели прву брачну ноћ.

Сировари и лазарице играју пред кућом или на трему куће. Потребно је напоменути да у селима Левосоје и Спанчевац лазарице играју и око воде.

Учење игара, проигравање, ко и када игра

Играње се „ослушкива и учи“ још од детињства, посматрањем иза кола. Кад се нешто научи, онда се „уз крај вата“ у колу са одраслима. Девојке су училе песму и игру скривајући се у своја ограђена дворишта, од неке младе жене или другарице, а често су их училе и старије жене. Играње се учило и у пољу код овца. У недостатку дујка био је довољан и ритам који је давао гоч.

Девојка се први пут јавно хвата у коло на сабору (до тада је играла само у дворишту са својим другарицама). На сабор је доводи брат или „татко“ и они је први пут уводе у коло. И данас се сачувао обичај да сеоска девојка не улази први пут у коло сама; уводе је брат, рођак или девојчица из рода.

У народу се зна ред по коме се одлази на саборе, али се понекад деси да млађа сестра, ако је добра играчица, претекне старију сетру.

Поновни улазак у коло после жалости — „проигравање“ — врши се на следећи начин: на земљу се стави „марашче“, на њега се „ступи-не“ па коракне у оро, кажу „да не пада мртвачу земља у очи“.

„Снашке“ ће први пут после удаје заиграти на „проћку“. Данас више није важно које ће оро поиграти а у прошлости је то најчешће било староселско оро.

Највише играју млади, нарочито девојке. Оне знају и саме („да не би одстојавале“) да заиграју своје игре уз певање док се музичари одмарaju.

Старији играју најчешће на свадбама и „зимским славама“ јер им народни обичај налаже да се тада могу слободније понашати.

Старице заиграју једино на трећи дан Велигдана (када воде оро) и трећег дана свадбе на „бабило“, када се изводи „долија“.



5. — учење игара — село Јиљанци
снимио Зоран Његован

Забранђивање играња и сметње игрању

Данас се не игра у жалости. У прошлости, осим што се није играло у време жаљења, као и у време забрана које су прописивале или стране или (за време старе Југославије) наше власти. Народ се у таквим случајевима „збирао“ и играо у потаји. Често су такве скупове растурали жандарми.

Иако није наглашено, у народу се не игра ни у време постова..

Дешава се и да муж жени — осим у одређеним приликама, када то обичај захтева — не дозвољава да игра (постоји изрека за жену чим се уда која се односи на игру „За тој више да не мисли“).

У не тако давној прошлости дешавало се да се игранка прекине тучом која је избила због неке девојке.

Деца се у ору хватају само на породичним скуповима.

Улога играња

Оро, или коло, назив који се данас све чешће чује, има првенствено друштвену улогу. За старије, то је прилика да поразговарају о разним догађајима и збивањима, а за младе — да се упознају.

Стиховима песама уз које се играло дају се најразличитија обавештења (о момцима, девојкама, љубави, лепоти, наравима, особинама, карактерима људи...). На шаљив начин често су се кроз оро исказивале и духовите примедбе на рачун „снашке“ (лење, прождрљиве...), младенаца, брачних односа итд. Кроз певање у ору осећа се и једна, како Бујановчани кажу, „жалостивост“ — сетно певање о лепотама њихових села, девојака.

У ору се могу наслутити и далеки трагови иницијације (проигравање), тј. преласка девојчица и дечака у друштво старијих.

Код „проигравања“ после жалости може се наслутити и постојање одређене везе са мртвима (када се најпре мора „ступнути“ на „марамче“, а тек затим заиграти у ору). Могућно је да ово представља остатак приношења жртве мртвима или игара за њих, али без студиознијег испитивања не може се ништа сигурно закључити, поготову што ова појава није много распрострањена.

На дан „проћке“, „снашке“ се кроз оро примала у нову фамилију. Заиграла би своје прво оро после удаје тек пошто би добила „опроштај“ од „старејка“.

Помоћу ора — „на бабилу“ — проверава се и „снашкино“ поштено владање за време девојаштва.

Доскора су обавезно једанпут у години морали сви да заиграју за добар род конопље. Вероватно је то остатак игара које су се изводиле за добар род и берићет.

На саборима о „летњим славама“, чије је време извођења од Цветница до Крстовдана, идеална је прилика да се пре јесени (време свадби) млади упознају и допадну једни другима. Узајамну наклоност млади су у ору исказивали стиском руке, штипањем и намигивањем „с' окце“.

И данас се у ору врши селекција девојака по томе како и колико дуго може да игра, како се влада у ору и ван њега.

У ору влада друштвена равноправност (у њега може да се ухвати свако ко зна да игра), а и верска, што у прошлости није било.

Шта значи лепо играње

Сигурно је да су се временом изменили критеријуми о томе шта је лепо играње. Данас се много скаче у ору, прелази много више простора и слободније понаша него што је то некада било. Данас су играчи изгубили достојанство, тако карактеристично за њихове претке, а и њихово уживање, занос и осећај за меру.

Ред на скуповима за играње

Сабор је за играње један од најважнијих скупова. На овом скупу углавном играју млади, а старији имају улогу посматрача. Један од најпознатијих сабора је у Бујановцу на св. Пантелејмона, који се одржава код бујановачке цркве. Од раног јутра ту се сакупља старији свет (на причест и разговор). После причешћа одлази се обично код пријатеља и родбине на славу („летња слава“), и око „два“ часа (14 h) почине окупљање код цркве. На овај сабор не долазе само становници бујановачке околине већ и других градова (Врање, Прешево). До пре петнаест година на сабору су се могли чути и дудук и певање у ору; данас тога нема. Улогу саборских свирача преузели су Роми, са својим лименим дувачким оркестрима, а ове године је било хармоника и електричних гитара.

Ту се нађу разни продавци лицидерских срца, разних ћинђува, тако да овај сабор све више губи своју некадашњу улогу и претвара се у мало већу игранку. Осим понеке жене у „фути“, на овогодишњем сабору није се могао видети ниједан други хаљетак традиционалне ношиње.

Играње је започело поподне око 15 часова. Онај ко је водио оро (коло) морао је да га поручи и да плати. То је могла бити и жена (девојка) ако за њу неко плати (момак, брат). У оро (коло) улазило се са спољне стране. Није уобичајено да се оро кида и раздваја; због тога може избити и туча („потепати се“). Обичај је да се „танчовођа“ (коло вођа) не раздваја од девојке која до њега игра, према њему се остали играчи у ору управљају тј. почину са играњем и завршавају кад и он. Кад се једно оро — коло заврши, каже се: „На здравље“.

Играње на сабору траје до заласка сунца. За девојке са села важи правило да се врате кући пре него што Сунце зађе — „пред слънце дома да ми дођеш“. То се у последње време (најчешће кол „школске омладине“) све мање поштује. Док је у селима крај Моравице понашање младих веома слободно, у селима на обронцима Рујена још се поштују његове старије норме.

Облик игара, држање при игрању, терминологија у ору

Облик свих игара, изузев лазаричких, је полукулног (мање или више отворен). У лазаричким играма то је круг у чијем се центру налази Лазар. У неким селима и Лазар игра са осталима. Ни код једне групе становништва нема паровних, као ни солистичких игара.

Простор који се током играња прелази различит је. Код лазаричких игара и игара уз певање исти простор се прелази идући лево и десно по кружници (посматрано из центра круга). При извођењу игара које се играју уз инструменталну пратњу прелази се већи простор идући „унапред“ како се каже у народу, односно улево кружницом (посматрано из средишта круга).

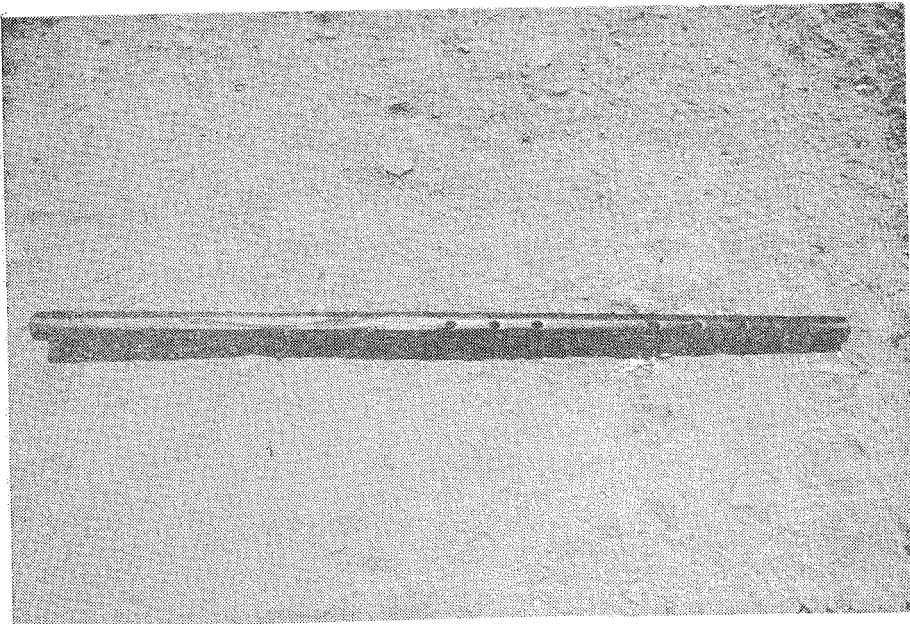
Држање при игрању назива се „фати се“, „фатамо се“. Код лазаричких игара и игара уз певање играчи се држе за руке, које су

пуштене ниц тело. Исто је и код неких игара које се изводе уз инструменталну пратњу (*Жикица*, *Елено*, *левокинђа*). У играма *перуничице*, *староселско* (новоселско), Чачак, *Власинка* и *Бугарчица* играчи се држе за појас — *тракове*“, и тако што се руке укрштају на леђима (лева рука играча са десне стране укршта десну руку играча са леве стране). У играма *пембе* и *са* и у другом делу *старог ора* (тешко оро) руке се држе у висини рамена испред тела (десна рука прима леву руку суседног играча).

За играче постоје називи: *играорци*, односно *играорац* и *играорка*. Први играч у ору је *танчовођа* (колоњођа). Последњи играч је *опашар*, *опашкар*, *опашач*, или *задњак* (назив *кец* не постоји). Највећа права у ору има *танчовођа*, по њему се сви играчи управљају, он започиње играње и завршава, а у неку руку диригује и музиком „За игру се каже оро („ватамо оро“, „идемо у оро“). Назив *коло* се мало употребљава, и то углавном међу младима и односи се на игре које су дошли из других крајева, као што су: *кукуњеште*, *Ужичанка*, *моравац*, *ситно коло*, итд. За игре као што су *свекрвина оро*, Чачак, *Власинка*, *Бугарчица*... искључиво се употребљава назив *оро*.

Пратња игара

Према казивању информатора, до пре петнаест година играло се уз песму исто толико колико уз инструменталну пратњу. Штета је што се данас „старовремска песма“ девојака и млађих жена све ређе чује. Песма као пратња игри задржала се само у женским играма; данас се може чути у јесен на „седељкама“. У овом крају певање



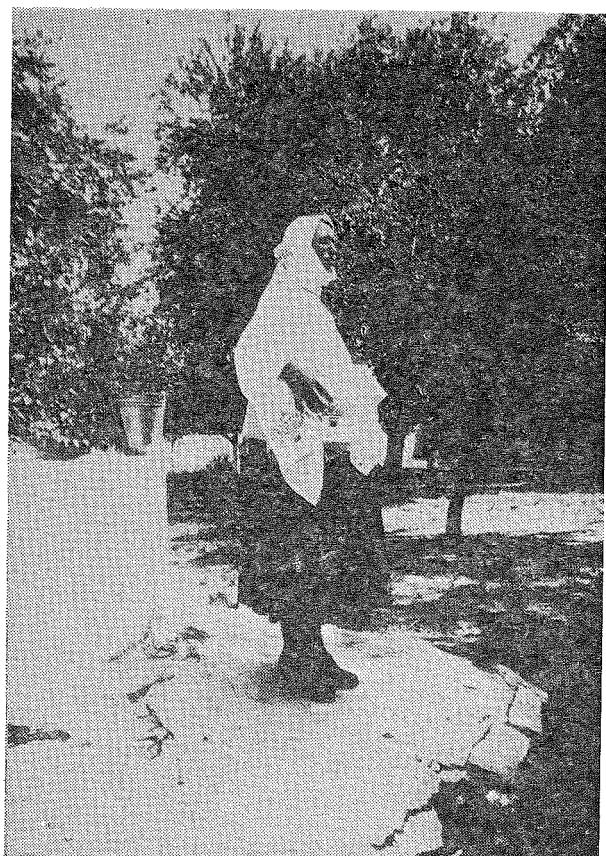
6. дудук село Јабланица
снимио Зоран Његован

не служи (као што је случај у већини југословенских крајева) као позив за игру због тога што су игре уз певање и инструменталну пратњу подједнако заступљене.

Певање које прати игру једногласно је и антифоно. Осим што мора бити добра *играорка*, танчовођа мора да је и добра *песнопојка*. У дујету се још једном *песнопојком* она почиње песму а и игру идући „напред“ (улево по кружници). Стих које њих две отпевају понављају две задње играчице („опашар“ и још једна) или све заједно, зависно од њихове музикалности. Игра је завршена онда када се изређају сви стихови песме. За игре уз певање је карактеристично да се никада не играју уз инструменталну пратњу.

Све до појаве дувачких оркестара *дудук* је био једини инструмент који је пратио игре. Данас се скоро сасвим изтубио из употребе, а његов репертоар преузели су лимени оркестри Рома, (*метери*). У прошлости је било и гајдаша. Најбољи гајдаши су били из Лучана, о којима се и данас говори.

Албанци играју уз пратњу чителије (осим лимених оркестара, као што чине и Срби).



7. „свекрва са ситом“ Младена Трајковић из Левосоја
снимио Зоран Његован

Опрема играча

За игре које се играју на саборима и другим скуповима није потребна посебна опрема. Народна ношња се данас не носи, осим што се понекад може видети неки хаљетак народног одела као што су фута, џубе, марама... Једино на свадби се сачувао обичај да свекрва мора имати „алену“ футу, сито са „лепчетом“ прекривено везеним пешкиром, и „китку“ у коси.

У играма типа *лесното* (у бујановачкој области *тешког ора*) танчовођа у десној руци држи „марамче“, којим даје знаке музичарима и играчима. „Марамче“ се понекад може користити и у другим играма.

О опреми сировара и лазарица биће говора у одељку *Остаци игара везаних за обреде*.

Празноверице и враџбине везане за игру

Постоји раширено веровање да покрај извора играју „самовиле“ и зато када неко увече доноси воду са извора, мора рећи добро вече да би оне то чуле и поштеделе га сваког зла. Ако човек оболи од непознате болести, каже се да је узрок томе што је „наступио“ на „самовиле“ и њихово оро или вечеру.

У Левосоју лазарице уче песме и игре око бунара, а у Спанчевцу, пре обиласка села, најпре певају води; није познато да ли је то остатак култа воде или се изводи због тога што се верује да је она станиште „самовила“.

Задржао се и обичај да се пре него се пође у оро погледа у оцак јер се тако ваља а није на одмет појести и мало белог лука — „јер од лук не мож’ да се уврacha“.

Стилске облике играња, играчка област

Област околине Бујановца не представља једну јасно издвојену играчку целину. У њој се преплићу утицаји моравске, вардарске играчке зоне и Врања као посебне целине у моравској играчкој области.⁵

Ако анализирамо старо оро, видећемо да његов први део (ако се посматра играчка основа) садржи основни тип корака моравске играчке зоне: два корака улево, два корака удесно по кружници (посматрано из центра круга), као што се игра *потам, повам Стојање* и друге. Други део старог ора је троделан, типа *лесното*, најраспрострањенијег начина играња у вардарској зони, у Врању познато као *тешко оро*. Пратња оба дела је у ритму 7/8, што је такође једна од одлика игара вардарске зоне. Посматрајући и држање играча, очигледна је потврда преплитања ових играчких области (у првом делу играчи се држе за руке које су пуштене низ тело — утицај моравске зоне, а у другом делу овог ора играти, одређује танчовођа (што је такође утицај вардарске играчке зоне).

⁵ Др Иван Иванчан, *Фолклор и сцена*, Загреб 1971.

Називи — за игру оро а за првог играча танчовођа такође потичу из вардарске играчке области. Појава назива коло и коловођа јавили су се под утицајем савременијег начина живота и живљих веза са централном Србијом. Требало би напоменути да су 1938. године, када су у том крају вршиле испитивања Даница и Љубица Јанковић, главни играчки скупови за ову област били у Прешеву и Куманову и зато није ни чудо што данас наилазимо на толико заједничког са вардарском играчком зоном.

Вардарска област нема много утицаја на стил играња. Све игре, изузев старог ора и Елено играју се тешко и снажно као што чине сви планинци. Карактеристично је да су стопала готово цела на тлу, а колена савијена. При игрању се игра дosta заплиће и кити. Заплићање се изводи увек иза ноге на којој је ослонац тела. То је очигледно утицај моравске играчке области.

За разлику од игара уз певање и лазаричких игара, у којима се поклапају играчка и музичка фраза, код игара које се играју уз инструменталну пратњу честе су појаве привидне аритмије, тј. разлике у дужини између играчке и музичке фразе.

Остаци игара везаних за обреде

Познато је да у обредима многих народа игра заузима веома значајно место. Веровало се да се игром могу спречити или изазвати неке појаве које су важне за човеков живот, а и да се помоћу игре може придобити наклоност бића за које се мислило да управљају тим



8. сировари — „младожења“ и „снашка“, село Јабланица
снимио Зоран Његован

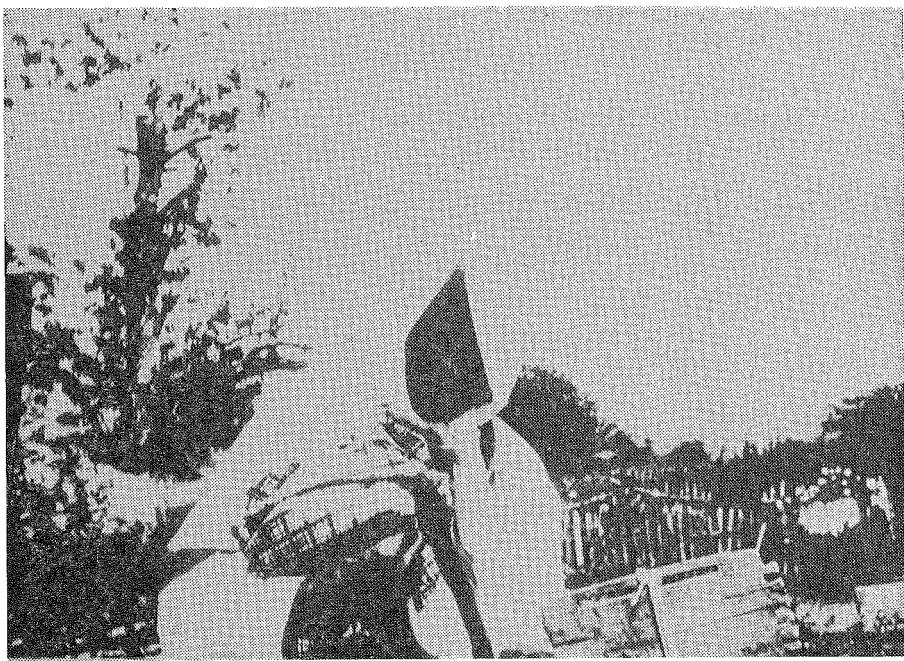


9. сировари, село Спанчевац
снимио Зоран Његован

појавама. Правих обредних игара готово да више нема. Очували су се њихови остаци, који се, везани за одређени обред, изводе у дело-вима, тако да им се не зна права сврха, већ само да се тако „ваља“. На овом подручју затекли смо још живе обреде *сировара* и *лазарица*, делове пролећних и летњих обреда (за плодност и берићет), као и делове свадбених обреда. Игра је у свима имала важну улогу.

С и р о в а р и (опис данашњег обичаја)

Поворке сировара иду на Васуљицу, и то ноћу „кад се одваја стара и нова година“ — између 13. и 14. јануара. Поворку сачињавају мушкарци од 10 до 35 година, маскирани у *снашку*, *младожењу*, *старејка*, *свекра*. Остали учесници чине *сватове*. *Снашка* (мушкарац) преобучен је у женско одело и у руци носи дете направљено од лејке — *копильаче*. Тако уређени у сватовској поворци обилазе села. Њихов број се никада не зна, јер, према веровању, ако их преброје, неко од њих ће умрети идуће године. Осим што се прерушавају сировари се „нагрде“ — на разне начине: носе преврнуте кожухе (данас ветровке), праве бркове, везују „звонева“ око врата (младожења обавезно) носе у рукама „тропатала“ и „глувотрпа“ (звона са овце), гараве се и око врата стављају венче белог лука. Сваки учесник има у руци сирову мотку па се, како кажу, због тога и називају сироварима. За сакупљање дарова носе бисаге (за месо), торбе (за брашно), лонце (за сир), „балончики“ (за ракију) и кудељу за вуну). Обиласак села почиње увече, око 18 часова, и траје до поноћи. Сировари улазе у сваку кућу уз много буке, вике лупњаве. Они завире у сваки кутак дворишта и



10. „снашка“ — Никола Величковић из Јабланице
снимио Зоран Његован



11. „младожења“ — Стојанче Настасијевић из Јабланице
снимио Зоран Његован

куће, стално су у покрету, никада сви заједно не улазе у кућу (један или двојица остају напољу као „надворници“). У самој кући они изводе имитативну игру, у којој учествују снашка („баба“) и младожења. Њих двоје воде дијалог, пипкају се, штипкају, „целувају“ а потом заиграју. Задатак најгласнијег међу њима је да „бласиља“: „Честита вам Нову годину, сас здравље, сас паре, с' дечиња, с' белиња (јагањици)“ и, кад то заврши, повиче: „Сирово“, на шта му сви одговарају „Борово“. На њихове узвике: „Еј, домаћине, дај мешчинку, сланинку и гостинку“ (гостинка је девојка која ће се удати наредне године), он их дарује. Кад се заврши мимичка игра оде се у „балкон“ и тамо заигра. Није више важно шта ће се играти, али се мора играти. Раније се то чинило уз дудук, гоч или гајде јер су свирачи били обавезни учесници сировара, а данас, када их нема (некада их и има) одигра се нешто уз песму или се само трупка лево-десно. Оро води снашка („баба“). Када полазе из куће, сировари узвикују: „Сирово, борово и све у кући весело“.

Ако се деси да сироваре не приме у кућу, ови направе неред у дворишту (заграде кућна врата, баце кола и плуг у поток), и све време вичу: „Сирово, борово све по кући ћораво“. У селу може бити више група сировара. У случају да се приликом обиласка сусретну, настаје туча. После завршеног опхода, они се окупе у нечијој кући где од добијених дарова спремају вечеру.

12. „целување снашке“ — сировари из села Јабланице
снимио Зоран Његован



ци“ и, кад то заврши, повиче: „Сирово“, на шта му сви одговарају „Борово“. На њихове узвике: „Еј, домаћине, дај мешчинку, сланинку и гостинку“ (гостинка је девојка која ће се удати наредне године), он их дарује. Кад се заврши мимичка игра оде се у „балкон“ и тамо заигра. Није више важно шта ће се играти, али се мора играти. Раније се то чинило уз дудук, гоч или гајде јер су свирачи били обавезни учесници сировара, а данас, када их нема (некада их и има) одигра се нешто уз песму или се само трупка лево-десно. Оро води снашка („баба“). Када полазе из куће, сировари узвикују: „Сирово, борово и све у кући весело“.

Ако се деси да сироваре не приме у кућу, ови направе неред у дворишту (заграде кућна врата, баце кола и плуг у поток), и све време вичу: „Сирово, борово све по кући ћораво“. У селу може бити више група сировара. У случају да се приликом обиласка сусретну, настаје туча. После завршеног опхода, они се окупе у нечијој кући где од добијених дарова спремају вечеру.

Сировари обилазе села „да роди више берићета и добију дарове“.

Описани обичај сировара не разликује се много од обичаја коледара из других крајева. Вероватно да је временом дошло до њихово гуаштавања. Као и коледари, и сировари обележавају почетак аграрне године. Учесници поворке су такође мушкарци и њихова игра представља симболично оплођавање поља и стоке. Главне личности у поворци су снашка („баба“) и младожења, са копиљаком, а улоге су исте као и код коледара. И код сировара се јавља мађијско превртање одела и гарављење лица. Велика бука (ларма, звоњење, вика) ствара се да би се заплашили зли духови на почетку нове године и да би се осигурала плодност коју она треба да донесе.

Проћка и калавештица

У недељу на Ускршиће покладе или, како се у народу каже, „на крају меснице“, у многим селима се истог дана одржавају: у току дана проћка (праштање „старејка“ новој „снашци“ за све што је



13. „снашка“ другог дана свадбе, село Јабланица
снимио Зоран Његован

згрешила у протеклој години) и увече *калавештица* (паљење ватри против вештица и играње око њих). Само у два села ова два обичаја су раздвојена и *калавештица* се изводи на „чисти понедељак“.

Обичај проћка припада пролећним светковинама и изражава сродничку повезаност појединача са фамилијом. Тада сви млађи траже опроштај од старијих али је наглашен опроштај који „снашка“ тражи од „старејка“. „Старејко“ је представник њене нове фамилије у којој су се до тада проверавала сва њена знања и умећа. Тек после добијеног опроштаја од „старејка“, „снашка“ постаје равноправан члан фамилије и први пут после удаје заигра и поведе своје оро. Овим се још једном потврђује улога игре у појединим обредима, јер се кроз њу „снашка“ коначно прима у фамилију.

Свака махала прави истог дана *калавештице* („крлавештице“). Житељи махале окупљају се на неком брду, где пале од сламе направљене „купчике“ (купасте гомиле). Преко тих гомила „рипају“ (скачу) и вичу: „Кала, каравештица, стара баба вештица“. Потом се око ватре игра како би се отерале вештице и буве. У прошлости се најчешће играло староселско (новоселско) оро, а водила га је „снашка“. По завршетку играња деца се гараве а момци на „ротовима“ (рачвастим гранама) разносе ватру по целом селу (село Спанчевац).

Лазарице (опис данашњег обичаја)

Лазарице су девојчице од 10 до 15 година (често и млађе). Има их најмање пет у групи, и то 4 песнопојке и играорке (две „танчовође“ и две „опашарке“) и Лазар. До скора су биле обучене у футе, а Лазар је имао још и две мараме укрштене преко груди, мараму са манистром и „омотаним“ перјем на глави, поврх свега, шајкачу или шепшир. Око појаса Лазара били су прикачени пешкири, а један пешкир држао је у рукама. У прошлости је у једној групи било више Лазара (2, 3 па чак и 5). У неким селима су и Лазари играли али никада нису певали. Ромске лазарице немају Лазара.

Лазаричке песме и игре уче се од „лазарки“ (девојака које су биле лазарице као девојчице) у време Велигденског поста, и то у кући Лазара (Spanчевац, Раковац, Божињевац, Богдановац, Куштица, Боровац, Јабланица) и „около бунар“ (Левосоје). Дан када се врши опход јесте петак уочи Лазаревог дана (ромске лазарице иду средом на пола поста пред Велигден и на саму Лазареву суботу). Поредак у коме иду кроз село је следећи: први је Лазар, за њим иду танчовође, а затим опашарке (са крошњама — корпама у које сакупљају јаја). У једном селу може бити више група лазарица. Приликом сусрета не долази до сукоба као код сировара.

Ноћ уочи опхода све лазарице спавају у Лазаревој кући а ови се пошто их је више у селу, у поноћ међусобно довикују: „Сан ми дадосте, глас ми узедосте“. На дан опхода чисте се дворишта у селу да их лазарице не затекну прљаве. У Спанчевцу најпре певају води да не промукину и једу бели лук да не „засипну“ (кашљу). При уласку у двориште води се следећи разговор између лазарица и домаћице:

„Добро јутро домаћице!“

„Добро дошли лазарице“

„Коме да певамо“...

Тада домаћица одговара: „На момка“, „На кућу“, „На домаћина“, „На ћака“ итд., према жељи и потреби. Лазарице не улазе у кућу, могу доћи до балкона, где их посипају зрнима куваног кукуруза и почасте их њим („са клашиће“). За сваку отпевану песму лазарице добијају по једно јаје. На растанку оне певају „Што ме лепо дочекаше, још полепше испратиш“ У кући која „није весела“ (у жалости је) лазарице не певају већ само добијају јаја.

По начину извођења обреда и окупљања лазарице у околини Бујановца се не разликују много од лазарица из других крајева. У овом крају тај се обичај повезао са хришћанским мотивом о Лазару, његовим ускрснућем, а на све то се надовезује историјска личност цара Лазара (легенда о његовом гробу и његовим сестрама). Кореографска структура је веома једноставна, готово истоветна као и код игара уз певање. Лазар је централна личност око које се игра — „кружи“. Припева *Лазаре* и доз нема у свим песмама. Значење речи доз једна казивачица је објаснила „kad се каже доз онда се иде скроз“, мислећи вероватно на кореографски део обреда.

Трећи дан Велигдена

На трећи дан Велигдена игра се оро да роди конопља. Није одређено које је то оро, али га морају повести старе жене. До њих се хватају „снашке“, старији ожењени људи и на крају момци и девојке. Постоји и песма *Море изникна ми, нане, танка конопљика*, која данас није ни у каквој вези са играњем за раст конопље.

Пољојеремија

Пољојеремија је дан када се обављају одређене радње против змија. То се у неким селима чини на Ђурђевдан, у неким 9 дана после а у неким пред сам Спасовдан. Радње које се врше свуда су исте: три пута се жмурећи обилази око вуће, лупа се машом и лопатом (предмети којима се подстиче ватра, по народном веровању имају чистиличку моћ као и сама ватра) и виче: „У поље Еремија, у море змија“. Све ово, као и сабор који се одржава поподне, има улогу да отера штеточине од куће и поља.

Заветина

До педесетих година овог века одржавале су се заветине, народ их је називао и „залића се поље“. Изводиле су се у преподневним часовима, а поподне је био сабор. Данас су заветине изобичајене а од њих су остали само сабори. У прошlostи су се обилазила поља — „кружи се поље“ — или „брес“ у пољу са литијама „да не тепа град“ (а у неким селима се тада „светило масло“). Поред заштитне улоге, ови скупови су имали и мађијску улогу — нешто налик на колективни обред приношења жртве јер је свако доносио погаче на сабор и нешто хране уз њу и свако је морао да окуси мало од донете хране.

Додолице

У данима дуготрајне сушне ишле су додолице по селима. Данас је то врло ретка појава. Чине их шест девојчица (код Рома и мање). Обучене су само у дуге кошуље, опасане травом „запутњаком“, а око главе би „замотале“ венац од исте траве (ромске додоле се опасују врбом). Додолице носе котлове са водом и „крошње“, у које сакупљају дарове. Код кућа их дочекују домаћице и, док певају, оне их

„плискав“ (прскају) водом а једну „начисто“ полију да би што пре пала киша. Потребно је напоменути да их у околини Бујановца углавном чине Српкиње, док је у другим крајевима Србије овај обичај препуштен Ромима.



14. „додолица“ из Биљаче снимио Зоран Његован

С вадба

Од свадбених игара које су саставни део данашњег свадбеног обреда требало би поменути следеће: свекрвино оро, „бабило“ и „долију“.

Свекрвиним ором означава се почетак свадбеног весеља. Оро поведе свекрва и „закружи“ три пута од места са ког је пошла (кад год заврши један круг, на присутне сватове баца из сита шећер). Свекрвино оро је искључиво женско оро (осим свекрве чине га „остале свекрве“, „етрве“ и старије жене). Кад заврши са окруживањем, свекрва предаје сито некој девојчици, а од ње узима „кондирче“ и свакој жени из ора даје из њега да пије. Жене јој честиталају а потом се оро „шара“, тј. у њега улазе „старејко“, свекар и остали сватови.

Овим заокруживањем, чашћавањем свекрва као да завршава своју дотадашњу улогу у кући и припрема се да преда „снашки“ своје дотадашње место.

Трећи дан (уторак) ујутру или увече, пошто се заврши *прекара* свадба врши се *бабило*. Тада се „зберу“ све жене — „бабе“ предвођене „старејковицом“ и иду у собу где су младенци провели ноћ. На кревету их чека сито са „снашкном“ преврнутом кошуљом, „китка“ а све то прекривено пешкиром. У соби оне одиграју неку од „женских“ игара а када заврше „старејковица“ баца пешкир са сита док остале жене говоре: „Ајде, старејковице, дигни кошуљу да видимо да ли ти је снашка поштена“. Ако је поштена, „старејковица“ јој честита а она онда „бабама“ полива да перу руке. Тада се пева песма: „Јубава добрај девојко“ са последњим стихом:

„Заплива мома и преплива“

„Заплива јелен и преплива“.

„Снашку“ даривају парама а „прави се и долија“ — имитативна игра. У њој се једна жена „облечи“ као мушкарац, од лејке направе дете



15. „бабе“ на „бабилу“ — трећи дан свадбе
снимио Зоран Његован

— „ките лејку“. Преобучена жена са „снашком разним покретима доцарава слику односа. Жене које томе присуствују „снашки“ постављају питања: „Одакле ти овај?“ (мислећи на дете од лејке). Она на то одговара: „С твојега мужа сам била. Стревило се уторак“ (дан када се ова игра изводи).

Ако „снашка“ није била „поштена“, последњи стих поменуте песме гласи:

„Заплива јелен и преплива
заплива мома и не мож’да преплива
јудави се ју море, јудави се ју море“.

Обичај *бабило* описан је у планинским селима: Спанчевац, Јабланица и Грамада. У селима крај Моравице он је другачији. Врши се такође трећег дана свадбе али на подранку.

Долија већ овде нема поменуто значење, имитативне игре већ се обавља на следећи начин: Пред „старејка“ се стави јабука, у коју су пободене три виљушке. Они који доносе овако „искићену“ јабуку кажу: „Добро јутро. Ми смо залутали људи, стигли смо с' посо. Да се поткове!“ Како који од сватова прилази дарује јабуку и испије чашу ракије. Свако даривање пропрати гоч и повици: „Оп, оп, све, све!“. Прикупљене паре дају се „снашки“.

АНАЛИЗА ИГАРА

Лазаричке игре

Као што је већ речено ове игре су једноставне кореографске структуре, облик им је круг са Лазаром у центру, држање је за руке које су пуштене низ тело а пратња игри је песма.

Ластовичичка по небо лети (кинетограм бр. 1)

Сastoјe сe од 12 трочетвртинских и двочетвртинских тактова:

такт

- | | |
|-----|---|
| | 1. десна нога корак десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога за дужину стопала испружена испред ње |
| I | 2. лева нога корак десно напред укрштајући десну ногу, прима тежину тела, слободна нога је иза ње за дужину корака
3. исто, као 1. четвртина |
| II | 1. исто, као 2. четвртина I такта
2. исто, као 1. четвртина I такта |
| III | 1. исто, као 2. четвртина I такта
2. исто, као 1. четвртина I такта
3. исто, као 2. четвртина I такта |
| IV | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта |
| V | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта
3. исто, као 1. четвртина I такта |
| | 1. лева нога корак десно напред укрштајући десну ногу, прима тежину тела, слободна нога је иза ње за дужину корак |
| VI | 2. десна нога краћи корак десно напред, истовремено се окреће тело у леву страну за 90 степени, тежина тела је на десној нози, слободна нога је испружена испред ње |

Мелодија се понавља од I до VI такта

такт

- | | |
|------|---|
| Ia | <ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога испружена испред ње за дужину стопала 2. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу, прима тежину тела, слободна нога је иза ње за дужину корака 3. исто, као 1. четвртина |
| IIa | <ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као 2. четвртина Ia такта 2. исто, као 1. четвртина Ia такта |
| IIIa | <ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као 2. четвртина Ia такта 2. исто, као 1. четвртина Ia такта 3. исто, као 2. четвртина Ia такта |
| IVa | <ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као 1. четвртина Ia такта 2. исто, као 2. четвртина Ia такта |
| Va | <ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као 1. четвртина Ia такта 2. исто, као 2. четвртина Ia такта 3. исто, као 1. четвртина Ia такта |
| VIa | <ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу, прима тежину тела, слободна нога је иза ње за дужину корака 2. лева нога краћи корак лево напред, истовремено се окреће тело у десно за 90 степени, тежина тела је на левој нози, слободна нога је испружена испред ње |

Ова играчка целина се понавља све док има текста песме која прати игру. На последњи стих песме: „Играј, играј наш Лазаре, наиграј се нарипај се, наносај се беле тоске“, Лазар који је све време стајао сада изводи скокове уместу окрећући се, лазарице се раздавају и стају са леве и десне стране Лазара и на последњу четвртину сви се поклоне. Све остале лазаричке игре чије су мелодије у овој збирци изводе се на исти начин.

Игре уз певање

Игре уз певање и поред своје једноставности могу се поделити на три групе у зависности од музичких одлика. У кореографском смислу то је мирно ходање по кружници лево и десно (посматрано из средишта круга) без посека и поцуцавања. Облик игре је полуокруг (мање или више отворен), држање за руке које су пуштене низ тело, игра се на целој површини стопала. Истовремено почиње песма и игра и дужина игре је условљена дужином песме.

1. Николо, гајле големо (кинетограм бр. 2; мелодија број 118)

Состоји се од 12 двочетвртинских тактова:

такт

- | | |
|-----|--|
| | 1. десна нога изводи корак десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога је испред ње за дужину стопала |
| I | 2. лева нога корак десно напред укрштајући десну ногу, прима тежину тела, слободна нога је за дужину корака иза ње |
| II | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта |
| III | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта |
| IV | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта |
| V | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта |
| VI | 1. десна нога корак десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога се привуче до ње
2. ноге задржавају исти положај, тело се окрене улево за 90 степени |

Мелодија се понавља од I до VI такта

такт

- | | |
|------|--|
| Ia | 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога је за дужину стопала испред ње
2. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу, прима тежину тела, слободна нога је за дужину корака иза ње |
| IIa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта |
| IIIa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта |
| IVa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта |
| Va | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта |

такт

- VIIa | 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога се само привуче
2. ноге задржавају исти положај, тело се окрене у десно за 90 степени

На исти начин играју се следеће игре:

мелодије број

2. Девојче бело црвено	110
3. Вијена лоза зелена	111
4. Скоро сам коња ковала	112
5. Тодоро, лепа девојко	112a
6. Једна је ћера у маџи	113
7. Дено Магдалено	114
8. Бре, девојче кумановче	117
9. Николо гајле големо	118a
10. Алтано кадано	121
11. Ој Лено, Лено гајлено	121a
12. Ој Стојне, Стојне	122
13. Ој Стојане Устријане	123
14. Здравче венче	124
15. Изникна ми танка конопљика	125
16. <i>Мил-Милада седела под 'лада</i> (кинетограм бр. 3; мелодија број 115)	

Састоји се од 16 двочетвртинских тактова

такт

- I | 1. десна нога корак десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога је испред ње за дужину стопала
2. лева нога корак десно напред укрштајући десну ногу, прима тежину тела, слободна нога је за дужину корака иза ње
- II | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта
- III | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта
- IV | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта
- V | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта
- VI | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта
- VII | 1. исто, као 1. четвртина I такта
2. исто, као 2. четвртина I такта

такт

- VIII | 1. десна нога корак десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога се привуче до ње
2. ноге задржавају исти положај, тело се окрене у лево за 90 степени

Мелодија се понавља од I до VIII такта

- Ia | 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога је за дужину стопала испред ње
2. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу, прима тежину тела, слободна нога је за дужину корака иза ње
- IIa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта
- IIIa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта
- IVa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта
- Va | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта
- VIIa | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта
- VIIia | 1. исто, као 1. четвртина Ia такта
2. исто, као 2. четвртина Ia такта
- VIIIa | 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога се само привуче
2. ноге задржавају исти положај, тело се окрене у десно за 90 степени

На исти начин се играју следеће игре: *Мелодија* број:

17. Ја се дадо, петнаест година 115a
18. Китице, дадице 119
19. Милево девојко 119a
20. Оздол иде 120

21. *Што се сија нане доле ју ливаде* (кинетограм бр. 4; мелодија број 116)
Састоји се од 18 3/8 тактова

такт

- I | 1.
2. корак десном ногом десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога за дужину стопала испред ње
3.

такт

	1. корак левом ногом у десно напред укрштајући десну ногу, прима тежину тела, слободна нога је за дужину корака иза ње
II	1. 2. исто, као I такт 3.
III	1. 2. исто, као I такт 3.
IV	1. 2. исто, као II такт 3.
V	1. 2. исто, као I такт 3.
VI	1. 2. исто, као II такт 3.
VII	1. 2. исто, као I такт 3.
VIII	1. 2. исто, као II такт 3.
IX	1. краћи корак десном ногом десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога се привуче и на задњу осминку тело се окреће у лево за 90 степени

Мелодија се понавља од I до IX такта

Ia	1. корак левом ногом лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога је за дужину стопала испред ње
IIa	1. корак десном ногом лево напред укрштајући леву ногу, прима тежину тела, слободна нога је за дужину корака иза ње
IIIa	1. 2. исто, као Ia такт 3.
IVa	1. 2. исто, као IIa такт 3.
Va	1. 2. исто, као Ia такт 3.

такт	
VIIa	1. 2. исто, као IIa такт 3.
VIIa	1. 2. исто, као Ia такт 3.
VIIIa	1. 2. исто, као IIa такт 3.
IXa	1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога се привуче и на задњу осминку 2. тело се окрене у десно за 90 степени

Игре уз инструменталну пратњу

Од свих инструменталних записа музичких и кореографских у овој збирци се налази 11 игара уз инструменталну пратњу.

22. *Перуничице* (кинетограм бр. 5 мелодија број 153)

Игра је записана у селу Јабланица. Облик је полуокруг, држање је за појас укрштено (леви рука укршта десну), игра се целим стопалом, повијених колена уз незнатно померање по кружници у лево (посматрано из средишта круга).

Састоји се од четири двочетвртинска такта

такт	
I	1. десна нога краћи корак десно бочно, тежина тела је на њој, слободна нога уз њу 2. лева нога корак у месту, тежина тела је на њој
II	1. десна нога корак у месту 2. десна нога изводи мали посек, слободна нога је уз њу
III	1. лева нога корак у месту, тежина тела је на њој 2. десна нога корак у месту, прими тежину тела
IV	1. лева нога корак у месту 2. лева нога изводи мали посек, слободна нога је уз њу

23. *Староселско (Новоселско) оро* (кинетограм бр. 5; мелодија број 154)

Игра је записана у равничарским селима. Игра се на исти начин као и Перуничица, мелодија која је прати број 154.

24. *Старо оро* (кинематограм бр. 6; мелодија број 155)

Ради лакше анализе ове игре подељена је на два дела А — први део и В — други део. Облик оба дела је полуокруг, држање: у А —

првом делу је за руке које су пуштене низ тело а у В — другом делу за руке које су испред тела у висини рамена. Други део игре је уствари тзв. Тешко оро, Свекрвина, Снашкино оро. Знак играчима када се који део игра даје „танчовођа“ марамицом коју држи у десној руци.

A — први део састоји се из четири 7/8 тактова

такт

- | | |
|-----|--|
| I | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. десна нога корак десно уз благо зибање, тежина тела је на њој, слободна нога је истовремено укршта 3. 4. 5. 6. лева нога корак десно напред, прима тежину тела, 7. слободна нога је иза ње |
| II | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. десна нога корак десно напред уз благо зибање, тежина тела је на њој, слободна нога је уз њу 3. 4. 5. 6. ноге задржавају исти положај, тело се окреће за 7. 90 степени у лево |
| III | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. лева нога корак лево напред уз благо зибање тежина тела је на њој, слободна нога је истовремено укршта 3. 4. 5. 6. десна нога корак лево напред, прима тежину тела, 7. слободна нога је иза ње |
| IV | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. лева нога корак лево напред уз благо зибање, тежина тела је на њој, слободна нога је уз њу 3. 4. 5. 6. ноге задржавају исти положај, тело се окреће за 7. 90 степени у десно |

Број тактова играчке и музичке фразе се поклапа

B — други део састоји се из три 7/8 тактова

такт

- | | |
|---|---|
| I | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. десна нога корак десно уз благо зибање, тежина је на њој, слободна нога је истовремено укршта 3. 4. 5. 6. лева нога десно напред, прима тежину тела, слободна нога је иза ње |
|---|---|

такт

- | | |
|-----|---|
| | 1. десна нога корак десно напред уз благо зибање, тежина тела је на њој, слободна нога је уз њу савијена у колену |
| II | 4.
5.
6. ноге задржавају исти положај, тело се окреће за 45 степени у лево |
| | 1. лева нога корак уместу уз благо зибање, тежина тела је на њој, слободна нога је уз њу савијена у колену |
| III | 4.
5.
6. ноге задржавају исти положај, лето се окреће за 45 степени у десно |

У овом делу долази до првидне аритмије: играчка фраза има три такта а музичка осам. После осам пута изведене игре и три пута одсвиране музичке фразе доћи ће А — први део да се одигра.

25. Пембе (кинетограм бр. 7; мелодија број 156)

Пембе је, данас игра Рома, што у прошлости није било (играли су је Срби). Облик је полукруг, држање је за руке које су испред тела у висини рамена и једина је игра у овој области у којој се стално иде „унапред“ односно лево по кружници (посматрано из средишта круга).

Састој се из четири двочетвртинска такта

такт

- | | |
|-----|--|
| I | 1. десна нога корак напред уз благо зибање
2. лева нога корак напред десно уз благо зибање |
| II | 1. десна нога корак десно напред уз благо зибање тежина тела је и даље на десној нози, која прави још један зиб, слободна нога је уз њу мало савијена у колену |
| III | 1. лева нога корак десно напред уз благо зибање
2. десна нога корак десно напред уз благо зибање |
| IV | 1. лева нога корак десно напред уз благо зибање тежина тела је и даље на левој нози која прави још један зиб, слободна нога је уз њу мало савијена у колену |

26. Левокиња (кинематограм бр. 8; мелодија број 157)

Левокиња је игра чије порекло вероватно треба тражити у градским играма. Име је добила зато што је једина игра која прво полази у леву страну односно десно по кружници (посматрано из средишта круга). Има је само у селима крај Мораве. Игра се у полукругу а у

свом другом делу (варијанти другог дела) и у паровима. Ради лакше анализе биће подељена на I и II део).

I део састоји се од 12 двочетвртинских тактова

такт

- | | |
|-----|--|
| I | 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога је за дужину стопала испред ње
2. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу, прима тежину тела, слободна нога је иза ње за дужину корака |
| II | 1.
2. исти, као I такт |
| III | 1.
2. исти, као I такт |
| IV | 1.
2. исти, као I такт |
| V | 1.
2. исти, као I такт |
| VI | 1. лева нога корак лево напред, тежина тела је на њој, слободна нога се привуче
2. ноге задржавају исти положај, тело се окреће за 90 степени у десно |

Мелодија се понавља од I до VI такта

- | | |
|------|---|
| Ia | 1. десна нога корак десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога је за дужину стопала испред ње
2. лева нога корак десно напред укрштајући десну ногу, прима тежину тела, слободна нога је иза ње за дужину корака |
| IIa | 1.
2. исто, као Ia такт |
| IIIa | 1.
2. исто, као Ia такт |
| IVa | 1.
2. исто, као Ia такт |
| Va | 1.
2. исто, као Ia такт |
| VIIa | 1. корак десном ногом десно напред, тежина тела је на њој, слободна нога се привуче
2. ноге задржавају исти положај, тело се окреће за 45 степени у лево |

II део састоји се од 8 двочетвртинких тактова

такт

- | | |
|------|---|
| I | 1. корак левом ногом лево бочно
2. корак десном ногом у месту |
| II | 1. лева нога корак лево бочно
2. тежина тела остаје на левој нози, слободна нога се привуче |
| III | 1. десна нога корак десно бочно
2. лева нога корак у месту |
| IV | 1. десна нога корак десно бочно
2. тежина тела остаје на десној нози, слободна нога се привуче до ње |
| V | 1. исти, као I такт
2. |
| VI | 1. исти, као II такт
2. |
| VII | 1. исти, као III такт
2. |
| VIII | 1. исти, као IV
2. |

II део — варијанта

- | | |
|------|--|
| Ia | 1. ноге су на тлу, десна рука почиње да се диже у вис
2. ноге су на тлу, десна рука дигнута напред и испружене уз главу |
| IIa | 1. ноге су на тлу, лева рука почиње да се диже у вис, десна рука се истовремено спушта
2. ноге мирују, лева рука дигнута напред и испружене уз главу |
| IIIa | 1. ноге су на тлу, десна рука почиње да се диже у вис, лева рука се истовремено спушта
2. ноге су на тлу, десна рука дигнута напред и испружене уз главу |
| IVa | 1. ноге су на тлу, лева рука се диже до висине рамена
ноге су на тлу, играчице стављају играчима руке
2. на рамена, они њима око паса и преостала 4 такта се играју у паровима |
| Va | 1. лева нога корак напред
2. десна нога корак напред |
| VIa | 1. исто, као Va такт
2. |

такт

- | | |
|-------|--|
| VIIa | 1. исто, као Va такт
2. |
| VIIIa | 1. лева нога корак напред
2. десна нога корак напред, истовремено се парови
пуштају и поново се формира полуокруг за I део
игре |

27. Жикица (кинематограм бр. 9; мелодија број 158)

Жикица је једна од најраспрострањенијих игара овог краја. Облик игре је полуокруг, држање за руке које су пуштене низ тело. Одликује се заплитањем, треперењем на целом стопалу. Састоји се од осам трочетвртинских тактова симетрично распоређених у лево и десно по кружници. Требало би напоменути да становништво овога краја никада истовремено не креће са музиком, већ играње почиње на другом или трећем такту и долази до аритмије током играња.

такт

- | | |
|-----|---|
| I | 1. десна нога корак у десно бочно
2. десна нога посек у месту, лева истовремено укршта
десну ногу
3. лева нога корак десно напред, прима тежину тела,
десна нога је иза ње |
| II | 1. десна нога корак у десно бочно, лева нога је савијена
иза ње
2. лева нога краћи корак десно назад, десна нога је
испред ње за дужину стопала
3. десна нога корак у месту укрштајући леву ногу и
прима тежину тела |
| III | 1. лева нога корак у лево бочно, десна нога је савијена
иза ње
2. десна нога краћи корак лево назад, лева нога је
испред ње за дужину стопала
3. лева нога корак у месту укрштајући десну ногу и
прима тежину тела |
| IV | 1.
2. исто, као II такт
3. |
| V | 1. лева нога корак лево бочно
2. лева нога посек у месту десна нога истовремено
укршта њу али не прима тежину тела
3. десна нога корак лево напред, прима тежину тела,
леве ноге је иза ње |
| VI | 1.
2. исто, као III такт
3 |

такт

- | | |
|------|---|
| VII | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. исто, као II такт 3. |
| VIII | <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. исто, као III такт 3. |

28. Чачак (кинематограм бр. 10; мелодије број: 159 и 160)

Чачак је једна од врло омиљених игара како старијих тако и млађих играча. Облик је полуокруг, држање је за појас, игра се целим стопалом и претежно су играчи окренути центру кружнице. Постоји и у овој игри привидна аритмија: играчка фраза има 10 тактова а музичка 8.

Састоји се од 10 двочетвртинских тактова:

такт

- | | |
|------|--|
| I | <ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога краћи корак десно, слободна нога је иза ње 2. лева нога кратак корак десно бочно |
| II | <ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога краћи корак десно, слободна нога је иза ње 2. лева нога краћи корак десно бочно |
| III | <ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога краћи корак десно и на другу осминку тело се окреће у лево за 45 степени 2. десна нога поскок, слободна нога је уз њу |
| IV | <ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак у месту 2. лева нога поскок, десна нога је уз њу |
| V | <ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога корак у месту 2. десна нога поскок, на другу осминку тело се окреће у лево за 45 степени, лева нога је уз њу |
| VI | <ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак лево напред, десна нога је испред ње за дужину стопала 2. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу, лева је иза ње за дужину корака |
| VII | <ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак лево напред, на другу осминку тело се окреће у десно за 45 степени 2. лева нога поскок, десна нога је уз њу |
| VIII | <ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога корак напред, лева нога је иза ње 2. десно нога поскок, тело окренуто центру |
| IX | <ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак лево назад 2. десна нога корак лево напред укрштајући леву ногу прима тежину |
| X | <ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак у месту, окрет тела на другу осминку у десно за 45 степени 2. поскок на левој нози, десна је уз њу |

Варијанта

Првих седам тактова је потпуно исто као што је већ анализирано, разлике почињу од осмог такта:

такт	
VIIIa	<ol style="list-style-type: none"> 1. четвртина се дели на две осминке: 1. корачић десном ногом 2. корачић левом ногом 2. десна нога корак у месту, лева нога је уз њу
IXa	<ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као IX такт 2. исто, као IX такт
Xa	<ol style="list-style-type: none"> 1. четвртина се дели на две осминке: 1. корачић левом ногом 2. корачић десном ногом 2. корак левом ногом у месту, на другу осминку тело се okreће у десно за 45 степени, десна нога је уз њу

29. Власинка (кинематограм бр. 11; мелодија 161)

Власинка се игра у полуокругу, држање је за појасеве. Састоји се од шест двочетвртинских тактова, који се најпре изводе у једну па у другу страну.

такт	
I	<ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога краћи корак десно напред са посоком, слободна нога је уз њу 2. на прву осминку десна нога краћи корак десно, лева је нога уз њу, на другу осминку лева нога корак у месту и прима тежину тела, десна нога је уз њу
II	<ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као I такт 2. исто, као I такт
III	<ol style="list-style-type: none"> 1. исто, као I такт 2. исто, као I такт
IV	<ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога краћи корак у десно напред са посоком, лева нога је уз њу 2. краћи корак десном ногом десно напред за прву осминку и окрет тела у лево за 45 степени, на другу осминку мањи посок на десној нози док је лева уз њу
V	<ol style="list-style-type: none"> 1. лева нога корак лево бочно 2. на прву осминку десна нога краћи корак лево напред укрштајући леву ногу; на другу осминку лева нога корак назад лево
VI	<ol style="list-style-type: none"> 1. десна нога корак у месту 2. на прву осминку лева нога краћи корак десно напред укрштајући десну ногу; на другу осминку десна нога корак назад десно и истовремено тело се okreће у лево за 45 степени

30. *Бугарчица* (кинематограм бр. 12; мелодија број 162)

Облик игре је полукруг, држање је за појас. Састоји се од пет 3/8 тактова који се најпре изводе у једну па у другу страну:

такт

- | | |
|-----|--|
| I | 1. два мала титраја на обе ноге, савијених колена
2.
3. краћи корак на десној нози напред десно, лева нога је уз њу |
| II | 1. два мала титраја на обе ноге, савијених колена
2.
3. краћи корак левом ногом напред десно, десна нога је уз њу |
| III | 1. два мала титраја на обе ноге, савијених колена
2.
3. десна нога краћи корак напред десно, лева нога је уз њу и истовремено окрет тела у лево за 45 степени |
| IV | 1. краћи корак левом ногом у лево бочно
2. краћи корак десном ногом у лево напред, укрштајући леву ногу
3. краћи корак левом назад левом ногом |
| V | 1. краћи корак десном ногом у десно бочно
2. краћи корак левом ногом у десно напред, укрштајући десну ногу
3. краћи корак десном ногом десно назад и истовремено окрет тела у лево за 45 степени |

31. *Елено* (кинематограм бр. 13; мелодија број 163)

Цео играчки образац састоји се из три 7/8 тактова, који се понављају. Занимљиво је да музика и игра не почињу у истом ритму, те стога ради лакшијег учења ове игре а самом почетку требало би одстојати две четвртине и онда почети са играм. У народу се игра како је записано.

такт

- | | |
|---|--|
| I | 1. врло кратак корак десном ногом напред на прстима
2. кратак корак левом ногом напред укрштајући десну ногу, прво ступају прсти па пета
3. нога, прво ступају прсти па пета
4. корак десном ногом напред прво ступају прсти па пета
5. пета |
| | 6. корак левом ногом напред прво ступају прсти па пета
7. пета, десна нога је иза леве за дужину корака |

такт

- | | |
|-----|--|
| II | <ol style="list-style-type: none">1. врло кратак корак десном ногом напред на прстима2. кратак корак левом ногом напред укрштајући десну ногу, прво ступају прсти па пета3. десна нога кратак корак напред, прво ступају прсти па пета |
| III | <ol style="list-style-type: none">4. тежина тела је и даље на десној нози, тело се okreће ка центру, лева нога је савијена у колену5. десна нога мали посек на месту6. прво ступају прсти па пета |
| III | <ol style="list-style-type: none">1. врло кратак корак левом ногом лево бочно на прстима2. кратак корак десном ногом лево напред укрштајући леву ногу, прво ступају прсти па пета3. лева нога кратак корак у месту, прво ступају прсти па пета |
| | <ol style="list-style-type: none">5. тежина тела је и даље на левој нози, тело се okreће у десно за 90 степени, десна нога је уз њу савијена у колену6. лева нога мали посек у месту, прво ступају прсти7. па пета |

32. Са (кинематограм бр. 14; методија број 164)

У кореографском погледу ова игра је готово истоветна са играма из Призрена као што су: Стара Призренка, Ој Цоко, Цоко и друге. Вероватно су је Роми пренели у ово подручје и данас се ниједна игранка без ње не може замислити. Ради лакше анализе подељена је у три дела:

I део — варијанта A састоји се од два и по двочетвртинска такта

такт

- | | | |
|----|--|---|
| I | <ol style="list-style-type: none">1. четвртина:
2. четвртина: | <ol style="list-style-type: none">1. на прву осминку корак левом ногом десно унапред2. на другу осминку корак десном ногом у месту |
| II | <ol style="list-style-type: none">1. десна нога корак у десно бочно2. лева нога корак у месту | <ol style="list-style-type: none">1. на прву осминку корак левом ногом напред десно2. тежина тела је на левој нози и на другој осминки само се okreће у лево за 45 степени |

такт

		1. четвртина:	1. на прву осминку десна нога десно бочно изводи корак 2. на другу осминку тежина тела је и даље на десној нози, окрет у десно за 90 степени, лева нога је уз десну савијена у колену
III	— — —	2. четвртина:	1. на прву осминку корак левом ногом десно напред 2. на другу осминку корак десном ногом у месту
IV		четвртина:	1. на прву осминку корак левом ногом напред десно 2. на другу осминку тежина тела је и даље на левој нози, окрет улево за 45 степени
		2. десна нога корак у десно бочно	
		1. лева нога корак у месту	1. на прву осминку кратак корак десно бочно
V		2. четвртина:	2. на другу осминку тежина тела је и даље на десној нози, окрет у десно за 90 степени, лева нога је уз десну савијена у колену

Варијанта Б1

Састоји се од три двочетвртинска такта:

такт

I	1. на прву осминку лева нога корак десно напред; на другу осминку десна нога корак у месту
	2. на прву осминку лева нога корак десно напред; на другу осминку тежина тела је и даље на левој нози, тело се окреће улево за 45 степени
II	1. десна нога корак десно бочно
	2. лева нога корак у месту
III	1. на прву осминку краћи корак десном ногом у месту и окрет у десно за 90 степени; на другу осминку лева нога корак у месту
	2. на прву осминку десна нога корак у месту; на другу осминку мали трептај на десној нози, лева испред ње за дужину стопала.

Варијанта Е₂

Састоји се од три двочетвртинска такта:

такт

- | | |
|-----|---|
| I | <ol style="list-style-type: none">1. на прву осминку корак левом ногом у десно напред; на другу осминку десна нога корак у месту2. на прву осминку лева нога корак десно напред; на другу осминку тежина тела је и даље на левој нози, тело се окреће у лево за 45 степени |
| II | <ol style="list-style-type: none">1. десна нога корак десно бочно2. лева нога корак у месту |
| III | <ol style="list-style-type: none">1. на прву осминку корак десном ногом десно бочно; на другу осминку десна нога из колена зиб (трептaj) и окрет тела у десно за 90 степени, лева нога уз десну ногу2. на прву осминку корачић левом ногом у месту; на другу осминку корачић десном ногом у месту. |

III. ТЕКСТОВИ ПЕСАМА

А) МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА СРПСКОГ СТНОВНИШТВА

I. Обредне и обичајне песме и игре

1. Календарске песме и игре

а) Песме и игре зимског циклуса

Песме и игре зимског циклуса заступљене су само једним примером. То је песма која се пева на Бадње вече, за коју, и поред тврђења казивача да је везана искључиво за ту прилику, мислимо (судећи по тексту) да је општије примене. Осим ње пронашли smo и извесне остатке обреда „сировара“ (детаљан опис обреда налази се у одељку *Остаци игара везаних за обреде*, док је музика која је за њега била везана, потпуно заборављена.

1. ПРОКЛЕТ ДА ЈЕ МОРИ НАНЕ (на Бадње вече)

„Проклет да је мори нане,
лојзе кој садија,
момка кој ценија.

Момка кој ценија мори,
стара Ђоку од Србије,
Ђоку од Србије.

Ђоко болан мори лега,
Ђока ич не може,
главу не подиза.

Он ме вика, мори, нане,
воду да му носим,
душу да о'лади“.

„Иди, Стојне, мори ћери,
воду му однеси,
па се брзо врати“.

Однела је море воду,
и тамо остала
и тамо остала.

Кад је дошла, море, дома,
мајка си гу кара,
мајка си гу кара:

„Зашто си гу мори, ћеро,
тол'ко се забави,
тол'ко се забави“?

„Нане стара, мори, нане,
Ђока много болан,
главу не подиза.

Ја му воду, мори, дајем
и главу му 'ладим
и главу му 'ладим“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

б) Песме и игре пролећног циклуса

У песме и игре овог циклуса убрајају се следеће: копачке (за које је проф. Васиљевић рекао да започину пролећну сезону), против грода и лазаричке.

2. ДЕВОЈКА ЈЕ РАСЛА, ЗА ГОРОМ ЈЕ ЗАШЛА
(копачка)

Девојка је расла, девојка је расла,
девојка је расла, за гором је зашла.

За гором је зашла, рањеника нашла.
Рањеника нашла, девојка побеже.
Девојка побеже, рањен проговора:
„Стој девојко мори, ране да превијеш“.
Брати се девојка, ране превивати,
ране превивати, лице умивати.

Село Кршевица

Пева: Коџана Трајковић, 1892.

3. СИРОВА СУБОТА, ГРАДЕВА СЕСТРО
(против грода)

Сирова субото, градева сетро,
растришај косе на наше поље.
Наше је поље чисто, пречисто.
Ју село имамо дете копиљаче,
па смо повиле у црно цедило,
па смо јоднеле ју туђа земља.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

4. ДЕТЕ ГРИЗЕ ЈАБУЧЕ
(лазаричка — детету)

Дете гризе јабуче,
дете гризе јабуче,

уфана се за руче,
уфана се за руче.
Леле, леле, ручица,
девојачка душица.

Село Божињевац

Пева: Зорка Томић, 1921.

4a. ОВДЕ ЛАНИ ДОЂОМО
(лазаричка — „на невесту“)

Овде лани дођомо,
овде лани дођомо,

ни невесту нађомо.
Ни двореви метени,
ни ибрици пуњени,
ни столови редени.
Јево сада дођомо
и невесту нађомо.
И двореви метени
и ибрици пуњени
и столови редени.
Да бласовеш невесто.

Село Божињевац

Пева: Славка Стојковић, 1934.

5. СЕДИ ЂАЧЕ НА ЛИВАДЧЕ, ДОЗ, ДОЗ,
(лазаричка — ђаку)

Седи ђаче на ливадче, доз, доз,
седи ђаче на ливадче.

Беле књиге прелистава,
а у књиге ситно пише,
све девојке уписује,
танку Стану останује,
танка Стана, још за њега.

Село Грамада

Пева: Злата Анђелковић, 1930.

5a. ДВА СЕ МЛАДИ ОГЛЕДУЈУ, ДОЗ, ДОЗ
(лазаричка — млади и младожењи)

Два се млади огледују, доз, доз,
два се млади огледују,

на шарено огледалце,
невеста је поубава.
Дај ми боже ситну росу,
да наросим њено лице,
па да буде као моје.
Те се сврни и обрни,
још полепше и преклони.

Село Грамада

Певају: Смиља Перуновић, 1961;
Мира Анђелковић, 1962;

56. ЧУБРИЧИЦА, ДЕВОЈЧИЦА, ДОЗ, ДОЗ
(лазаричка — девојчици)

„Чубричица, девојчица, доз, доз,
чубричица, девојчица, доз,

ти чубрику не сејеше,
на чубрику миришеше“.
„Мајка ми гу посејала“.
„Ти погачу не месеше“?
„Сестра ми гу умесила“.
Да бласовеш девојчица.

Село Кршевица

Пева: Добринка Јовановић, 1930.

5в. ДЕВОЈЧИЦА ЦРКВУ МЕТЕ, ДОЗ
(лазаричка — девојчици)

Девојчица цркву мете, доз,
девојчица цркву мете, доз.

Цркву мете, бога моли:
„Дај ми боже попа свекра,
попа свекра, а свекрву попадију,
а девојче, калуђерче,
а заовицу, преперицу,
а момченце, писаренце“.
Да бласовиш девојчице.

Село Кршевица

Пева: Добринка Јовановић, 1930.

6. СОКО ЛЕТИ ВИСОКО, ЛАЗАРЕ
(лазаричка — девојци)

Соко лети високо, Лазаре,
соко лети високо,

шири крила широка,
па се вива, извива,
куда спази девојче.
Спазија га, спазија,
у прешљанске ливаде,
па се сави да падне.
Девојче се молеше:
„Стани, стани, соколе“.

Село Кршевица

Пева: Добринка Јовановић, 1930.

6а. СЕДИ МОМЧЕ КРСТАТО, ЛАЗАРЕ
(лазаричка — момку)

Седи момче крстато, Лазаре,
седи момче крстато,

на шарено дућанче,
шије, везе, јелече,
и с њима ми девојче.
„Приђи, дођи девојче,
да ти даду јелече“.
Пришло, дошло девојче,
не му даде јелече,
но ва вана за рука,
води, води та дома:
„Јеве мамо одмена,
татко вода студена,
бабе блага јабука,
деде мека постелька“.

Село Грамада

Пева: Перунка Анђелковић, 1910.

6b. ГРИЗЕ ДЕТЕ ЈАБУЧЕ, ЛАЗАРЕ
(лазаричка — детету)

Гризе дете јабуче, Лазаре,
гризе дете јабуче,
уапа се за руче.
Леле, леле, ручица,
мајкина је душица.
Клучи нано бибера,
те насоли раницу.
Те се сврни и обрни,
још полепши и преклони.

Село Грамада

Певају: Смиља Перуновић, 1961;
Мира Анђелковић, 1962;
Славица Анђелковић, 1961;
Јелисавка Стефановић, 1958.

6c. СТАРОГРАДЧЕ НЕВЕНЧЕ, ЛАЗАРЕ
(лазаричка у ору)

Староградче невенче, Лазаре,
староградче невенче,
на срд града седеше,
сас јабуку играше,
па си мому мамеше:
„Дођи момо, приступи,
да ти дадем јабуче“.
Приђе мома, приступи,
не му даде јабуче,

но гу фата за руке.
Води, води га дома:
„Ево мајко, одмена,
мене бела промена,
тебе кућа метена,
стрву вода студена“.
Стани више, повише, Лазаре,
па се лепо преклони;
лепо руку да љубиш, Лазаре,
лепо руку да љубиш.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Јаворка Божиновић, 1958;
Десанка Анђелковић, 1933;
Загорка Митић, 1938.

7. ЛАСТАВИЧЕНЦЕ, ЛЕТНО ПИЛЕНЦЕ, ДОЗ
(лазаричка)

Ластавиченце, летно пиленце, доз,
летно пиленце,

по небо лети, облаци скупа.
Облаци скупа, роса да роси,
роса да роси, трава да расне,
трава да расне, деца да берев.

Село Јабланица

Пева: Султана Настасијевић, 1918.

7a. ИГЛИЧЕ ВЕНЧЕ, ДОЗ, НАД ВОДУ ЦВ'ТИ
(лазаричка у ору)

Игриче венче, над воду цв'ти,
над воду цв'ти,

над воду цвети у воду пада.
Туј му дооди Јулка невеста,
па му доноси бела промена,
кад се избања да се промени,
кад се промени да се огледа,
кад се огледа да померише,
да померише китку босиља,
кад померише китка босиља,
тако мерише Јулкина душа.

Стани више, повише, Лазаре,
стани више, повише,

лепо руку да љубиш,
лепо јаје да земаш.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Јаворка Божиновић, 1958;
Десанка Анђелковић, 1933;
Загорка Митић, 1938.

7b. ИГЛИЧЕ ВИНЧЕ, ДОЗ, НАД ВОДУ ЦВ'ТИ
(лазаричка у ору)

Игличе винче, доз, над воду цв'ти,
над воду цв'ти, доз,

над воду цв'ти у воду пада.
Туј ми се бања млади, жењети,
бања се бања, па узвикује,
па узвикује Цвету невесту:
„Дођи ми, дођи, Цвето невесто,
дај ми донеси белу промену
и у промену бело марамче
и у марамче тој огледалце
и у огледалце, да се огледам,
да се огледам, да се закитим“.
Да ми бласовиш, китка игличе.

Село Кршевица

Пева: Добринка Јовановић, 1930.

7c. ЛАСТАВИЧЕНЦЕ ДОЗ, ПО НЕБО ЛЕТИ
(лазаричка у ору)

Ластавиченце доз, по небо лети,
по небо лети,

по небо лети, облази збира,
облаци збира, киша да пада.
Киша да пада, трава да расне,
трава да расне, паун да пасе,
паун да пасе, перја да реди,
за дан Велигден, за дан Ђурђевдан.

Те се сврни и обрни,
још по лепше и преклони.

Село Грамада

Певају: Смиља Перуновић, 1961;
Мира Анђелковић, 1962;
Славица Анђелковић, 1961;
Јелисавка Стефановић, 1958.

7d. ОВА ЈЕ КУЋА ДОЗ, МНОГО БОГАТА
(лазаричка у ору)

Ова је кућа доз, много богата,
много богата,

кућа богата сас троји врата.
На једним седи Митар делија,

на другим седи Јана невеста,
на трећим седи Ружа девојка.
Митар си седи паре си броји,
Ружа си седи, бисер си ниже,
Јана си седи, сина си држи,
па га уздига до ведра неба:
„Расни ми, расни, сине једини,
па ми порасни до ведра неба,
па ми докачи златна јабука“.
Стани више, повише Лазаре,
па се лепо поклони.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Јаворка Божиновић, 1958;
Десанка Аиђелковић, 1933;
Загорка Митић, 1938.

7f. ОЈ КУЋО БОГАТА, ДОЗ
(лазаричка кући)

Ој кућо, кућо, ој кућо, кућо,
кућо богата, доз,

кућо богата сас троји врата.
На први врата делија седи,
на други врата, невеста седи,
на трећи врата, девојка седи.
Делија броји жути дукати,
невеста бања тој мушко дете,
девојка шије алени ћилим.
Да ми бласовеш, кућо богата.

Село Божињевац

Пева: Стојанка Ђорђевић, 1931.

7e. ИЗВИШЕ СЕЛО, СВИЛНО ЈЕЗЕРО, ДОЗ
(лазаричка момку)

Извиши село, извиши село, свилно језеро, доз,

туј ми се бања млад и нежењен.
Па му долази Јана писана,
па му доноси белу промену,
да се промени, да се накити.

Село Левосоје

Пева: Љубица Милановић, 1931.

од два класа, шиник жита.
Мили боже, дај боже дај!

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

18a. ДАЈ МИ БОЖЕ СИТНУ РОСУ
(додолска)

Дај ми боже ситну росу,
ој, додоле, ој додоле,

да зароси наше поље,
наше поље, овче поље.

Село Куштица

Пева: Славка Милановић, 1933.

19. СИТНА КИША ДА ЗАРОСИ
(додолска)

Ситна киша да зароси,
ој, додоле, ој, додоле,
да зароси наше поље.

Дај ми боже ситну росу,
да нарости наше поље.

Ми идемо преко поља,
а облаци преко небо.

Облаци нас претекоце,
ситну росу оросише.

Певају: Љубица Младеновић, 1930;
Стана Јанић, 1934;
Славка Стојиљковић, 1925;
Лепосава Стојиљковић, 1936.

Село Спанчевац

19a. ДА ЗАРОСИ СИТНА РОСА
(додолска)

Да зарости ситна роса,
ој, додо, ој, додоле,

да зарости ситна роса,
да накваси наше поље.

Село Јабланица

Пева: Султана Настасијевић, 1918.

Жетварске песме завршавају циклус летњих песама. Некада су биле обредне, али се данас њихов обредни карактер изгубио. Певале су се почев од поласка на њиву, током рада, све до поласка кући. Многе од њих су испуњене љубавним осећањима па се певају и као

љубавне и свадбене. Под утицајем све веће примене механизације у обављању сеоских послова (употреба жетелице) оне престају да буду везане за процес рада и углавном се изводе на „крчми“ — гозби којом се завршава жетва.

20. ПОСТОЈ СЛУНЦЕ, РАНО НЕ ЗАОДИ
(жетварска)

Постој слунце, рано не заоди,
постој слунце, ле рано не заоди,

да дожњејем голема њива,
да доткајем бело платно,
да сапшијем на свекра кошуљу,
да дошијем на свекрву кошуљу,
да ме воле, да ме узму за снау.

Село Грамада

Пева: Злата Анђелковић, 1930.

21. СВИ АРГАТИ ПОСТАТ ТЕРАВ
(жетварска)

Сви аргати постат терав,
Јелено девојко, Јелено девојко,

а Јелена по 'лад седи.
Сви аргати обедује,
јобедује лук и воду,
а Јелена љут' кокошку.
Сви аргати дом одоше,
сви аргати исплатише,
исплатише по два гроша,
а Јелену оставише.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Јаворка Божиновић, 1958;
Десанка Анђелковић, 1933;
Загорка Митић, 1938.

21a. ОЈ НЕВЕНЕ ШЕСТОРЕДЕ
(жетварска)

„Ој невене шестореде, шестореде,
што си толко повенаја,
зал ти змија корен пије,
да л' те ветар издудваја“?
„Нит' ми змија корен пије,

нит' ми ветар издуваја,
море, јул ми љубе ју Софије,
ју Софије, код спаје“.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Перса Левковић, 1936.

21b. ШИРОКО ЈЕ БАЊСКО ПОЉЕ
(жетварска)

Широко је бањско поље,
Недо, Недо, мори бела кумановке,

и у поље, једно дрво
и под дрво, бањске овце.
И код овце, два овчара,
два овчара, две невесте,
две невесте и две деце.
Млеко нема да их доје,
овце музу те их хране.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

22. РУЖИЦА СЕ РАЗВИЛА
(жетварска)

Ружица се развила, море развила,
ружица се развила, море развила,

девојче се узвива,
сака да се удава.
Мажка си гу не дава;
„Седи ћеро, поседи,
још си ми ситна, малена,
kad ми порастеш голема,
тад ће те нана удава,
најбоље момче у село,
кад си ми дари направиш“.

Село Грамада

Пева: Перунка Анђелковић, 1910.

23. ХАЈДЕ УДАВАЈ СЕ, МОРИ ЂЕРМАНО
(жетварска)

Хајде удавај се, мори Ђермано,
хајде удавај се, мори девојко.

Бећари те траже, мори Ђермано.
За ради тебе, мори Ђермано,

капе поцепаше, мори Ђермано.
Хајде удавај се, мори Ђермано,
жењети те траже, мори Ђермано,
за ради тебе, мори Ђермано,
жене побаџаше, мори Ђермано.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

24. НЕДЕЉКО, НЕДЕЉКО МОРЕ БРЊАРЕ
(жетварска)

„Недељко, Недељко море брњаре,
чија је, чија механа море најладна“?
„Стојанке, Стојанке бела мори врањанке,
моја је, моја механа мори најладна“.
„Недељко, Недељко море брњаре,
чијо је, чијо је вино море, најрујно“?
„Стојанке, Стојанке бела мори врањанке,
моје је, моје вино мори, најрујно“.
„Недељко, Недељко море брњаре,
чија је, чија је ракија најљута“?
„Стојанке, Стојанке бела мори врањанке,
моја је, моја је ракија најљута“.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

25. ШИРОКО ЈЕ ВРАЊСКО ПОЉЕ
(жетварска)

Широко је Врањско поље,
Недо, бела Недо, кумановке,

широко је, зелено је.
Усред поље једно дрво
и под дрво овчар седи.
Овчар пече рудо јагње,
рудо јагње за жетвари.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

26. СЕДИ МОМА У ЛИВАДЕ
(жетварска)

Седи мома, седи мома у ливаде,
да знам, да знам да је млада,
да јој купим драм белило,
драм белило, црвенило,

да помаже бело лице,
да огреје као сунце,
као сунце кад изгрева.
Да знам, да знам да је стара,
да јој купим оку катран,
да намаже старо лице,
да огреје као месец,
као месец кад залази.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

27. ЗАЈДИ, ЗАЈДИ ЈАСНО СЛУЦЕ
(жетварска)

Зајди, зајди, зајди, зајди јасно слунце,
мене ми се досадило,
досадило, дојадило,
од тројица настојника.
Један вика: „Ниско жњејте“!
Други вика: „Добро жњејте“!
Трећи вика: „Клас збирајте“!
Затој ми се досадило.

Село Богдановац

Пева: Ђуверза Ташковић, 1908.

28. ИЗГОРЕ ГОРА ЗЕЛЕНА
(жетварска)

Изгоре, изгоре гора мори зелена,
изгоре, изгоре гора мори зелена.

Ју гору село големо,
ју село кућа богата,
ју кућу кавга голема.
Девет се браћа женело,
најстаро матер женео.

Село Спаничевац

Певају: Љубица Младеновић, 1930;
Стана Јанић, 1934;
Славка Стојиљковић, 1925;
Лепосава Стојиљковић, 1936;

29. ЈАГЊЕ БЛЕЈЕ СТОЈНЕ, МОРИ ТАМО ДОЛЕ
(жетварска)

Јагње блеје Стојне, мори тамо доле,
тамо доле, ју ливаде.
Питајте га зашто блеје:
„Да ли блеје за травицу,

или блеје за водицу“.
„Нити блеје за травицу,
нити блеје за водицу,
већ си блеје за овчара,
за овчара, за Стојана“.
„Кад ми беше Стојан овчар,
пасем траву детелину,
воду пијем на извору.
А сад пасем на буњиште,
воду пијем на вирчинке“.

Село Куштица

Пева: Ратко Филиповић, 1932.

30. ВАЗДА ЖЊЕЈЕШ ЈАНО
(жетварска)

Вазда жњејеш Јано,
вазда не прозбараши.
Зар не чујеш старо,
море овчар куде вика:
„Дођи Јано, дођи мори,
дете да си узнеси.
Вазда сам га Јано море,
под овцу дојио,
а сад неће Јано море,
овцу да ми доји“?

Село Жбевац

Пева: Ђорђевић Радивоје

31. ШТО МИ ЈЕ МЕРАК ПОЉАК ДА БИДНЕМ
(жетварска)

Што ми је мерак пољак да биднем,
мори Божано,
пољак да биднем на твоје село,
мори девојко.

Твоје је село, село големо,
село големо до триста кућа.
И ту ја идем молба голема,
молба голема, добре девојке,
добре девојке, добри бећари.
Ти да ми жњејеш, ја да те гледам.

Село Боровац

Пева: Стана Арсић, 1896.

32. ПИЈЕ МИ СЕ ШЉИВОВИЦА
(жетварска)

Пије ми се шљивовица,
да пијем, да попијем,

да срце задовољим ја.
Љуби ми се девојчица,
да љубим, да пољубим,
да срце задовољим ја.
Једе ми се бел' баница,
да једем, да поједем,
да срце задовољим ја.
Једе ми се бел' погача,
да једем, да поједем,
да срце задовољим ја.

Село Куштица

Пева: Ранђел Марковић, 1945.

33. СИНОЋ МИ ЈЕ, ЛАЛЕ МОЈ, ДОЛАЗИО ГОЈКО
(жетварска)

Синоћ ми је, лале мој, долазио Гојко,
долазио Гојко,
па ме пита: „Што радиши девојко“?
„Овце чувам, ја седим у 'ладу,
овој поље нигле 'лада нема,
само има, ружа калемена,
кој то гу је Гојко калемио,
калемио, кад је војник био“.
„Ц'ви ружо“ — један цвет повиче,
да закитим на Гојка одело“.

Село Кршиевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

34. ИЗЛЕГЛА ЈАНА ЈО ПОЉЕ
(жетварска)

Излегла Јана јо поље,
излегла Јана јо поље,
да види Јана поље то.
Да ли је поље стасало,
да пане Јана аргати,
аргати, млади бећари
и тија младе калеше,
каleshе, младе девојке.
Не плачи Кате, не жали,
тебе ће земам за мене.

Село Јабланица

Пева: Никола Величковић, 1896.

35. МОРЕ ЗАЈДЕ СЛУНЦЕ МЕЂУ ДВЕ ПЛАНИНЕ
(жетварска)

Море зајде слунце међу две планине,
нано мори, хајде зајде слунце међу две планине.

Ју планине зелене ливаде,
ју ливаде две т'нке тополе.
Под тополе два бистри кладанца,
до кладанца два бели шатора,
под шатора верна љуба лежи.
Јона лежи јод неверни болест,
њу гу боли зубче, сермаличе.
Викајте ву доктора Јумера,
да донесе клеште, бурмалије,
да извади зубче, сермаличе.
Викаше ву доктора Јумера,
донаја је клеште, бурмалије,
извади ву зубче, сермаличе,
сал изусти, јодма' душу пусти.

Село Љиланце

Пева: Младена Арсић, 1918.

36. МОРЕ ЗАДЈЕ СУНЦЕ МЕЂУ ДВЕ ПЛАНИНЕ
(жетварска)

Море зађе сунце међу две планине, нон море,
хајде зађе сунце међу две планине.

У планине зелена ливада,
у ливада две танке тополе,
под тополе два бели камена.
До камена два бели шатора,
под шатора тај мека постельја,
на постельју болна Ханка лега.
Она лега од неверни болест,
заболе гу једно мало зупче.
Зуб гу боли образ ће му гори,
викајте ву Јумера бербера,
да извади зупче срмалијче.
Па викале Јумера бербера,
па донеја клеште, бурмалије,
па извади зупче, срмалијче.
Девет села на базар паднале,
а десето узвик узвикнало.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

д) Песме јесењег циклуса

У песме јесењег циклуса убрајају се песме које се певају на „предилкама“. „Предилке“ („седењке“) јесу радни, претежно женски скупови, који почињу од 19. аугуста (у народу познатог празника Преображење) и трају до зиме.

37. СТАНО МОРИ, СВУ НОЋ СИ МИ НА РУКУ СПАВАЛА
(„на предилке“)

Стано мори, сву ноћ си ми на руку спавала,
сву ноћ си ми Стано, Стано на руку спавала,
рука ми је Стано, Станче утрнула,
рука ми је Стано, мори, рука утрнула,
Ја не могу Стано мори, у војску да пођу,

ја не могу Стано мори, пушку да заметнем.
Ја не могу Стано мори, ранац да окачим,
ја не могу Стано мори, нож да закачим.
Ја не могу Стано мори, чизме да обујем,
ја не могу Стано мори, на коњ да се качу.

Село Грамада

Пева: Злата Ањелковић, 1930.

38. ШТО МАРАВА МУТНА ТЕЧЕ
(„на предилке“)

Што Марава, што Марава мутна тече,
што Марава, што Марава мутна тече,

да ли ага коња поји,
или паша војску броди?
Нити ага коња поји,
нити паша војску броди,
но се купа две сестрице,
Магдалена и Јелена.
Магда се је окупала,
Јелена се удавила.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

39. СВУ НОЋ ЈЕ ЈАНА СЕДЕЛА
(„на предилке“)

Сву ноћ је Јана, мори, седела,
сву ноћ је Гојка, мори, чекала.
Девет је 'леба, мори, испекла,
мушки кошуљу сашила,
коло чарапе исплела,
Груја га нема, мори, да дође.
Сву ноћ је Јана, мори, седела,
Груја га нема, мори, па нема.
Говори снаја, мори, свекрви:
„Чујеш ли мајчице свекрво,
kad чукне Груја, мори, на порту,
ти мене, да ме, мори, позовеш,

ја порту да му отварам“.
Легнала снаја, мори, заспала,
чукнаја Груја, мори, на порте,
станала кучка, мори, свекрва,
те му она порте, мори, отвори.
Упита Груја, мори, мајчицу:
„Камо мајко, Јана, мори, невеста,
она порте да ми, море, јотори“?
„Не питај синко, мори, за Јану,
сву ноћ је, мори, шетала“.
Узима Груја, мори, ножеви
убоде Јану, мори, у срце.
Мртва му Јана, море, говори:
„Немој ме Грујо, море, немој ме,
сву ноћ сам јадна, море, седела,
сву ноћ сам тебе, море, чекала.
Девет сам 'леба, море, испекла,
мушки кошуљу сашила,
коло чарапе, мори, исплела,
тебе те нема, море, па нема“.

Кад Груја речи, море, разбраја,
узима оштри, море, ножеви
и сам се себе, море, убоде:
„Ето ти мајко, мори, два жала,
кад си мајко, мори, то искала“.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923

2. Некалендарске песме

а) „Стрижбајске“ песме

„Стрижбајске“ песме се изводе уз обичај познат у народу под називом „стрижба“, а то је породично весеље поводом првог шишања новорођеног детета. Обавља га кум који је крстио дете. „Овај обичај обележавају је завршетак циклуса обреда увођења детета у породичну и сеоску заједницу“⁷.

40. СТРИЖИ, КУМЕ, МЛАДО КУМАШИНЧЕ („стрижбајска“)

Стрижи, куме, младо кумашинче,
стрижи, куме, младо кумашинче,
на мајку је много досадило,
бањајући, косе чешљајући,
Стрижи, куме, младо кумашинче!

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923

⁷ Видосава Николић - Стојанчевић, Врањско поморавље, Београд 1974.

41. МОРЕ, ПРНА СОКОЛ
(„стрижбајска“)

Море, прна сокол,
из гора зелена,
јон улети ју трпезу,
море, он си падна
кума на колено.
Море, диг се, куме,
да извадиш те остри ножиће,
море, ти да скинеш
теја русе косе.
Море јоне на мајку,
много додејале,
море, ниже реке,
бања, бањајеке,
море, и на татка
и на пазар праћајеке
да ме купи ти китки сапуни.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

б) „Свадбарске“ песме

Свадба је једна од најлепших, најстаријих и највише извођених обреда. Изводи се током целе године, али је сеоско становништво одвајкада обавља у јесен, када је после убрање летине економски најјаче. „Свадбени церемонијал је читава сељачка опера која започиње у зору, а негде и раније, па траје по неколико дана. Поваздан звони кућа од песама, шале и смеха, а највише код сватова у гостинској соби“⁸.

По месту где се певају, а и по садржају, „свадбарске“ песме се могу поделити на песме које се изводе у току припремања свадбе (у момачком и девојачком дому) и на оне које се изводе на самој свадби. Велика је садржинска разлика између песама које се певају у момачком и девојачком дому. Док су прве испуњене радошћу (песме бр. 49a, 61), друге обилују извесним носталгичним елементима (песме бр. 49b, 59, 62). На свадби се изводе песме различитог садржаја и одражавају разна расположења. Док иду по „снашку“, сватови певају: *Сву ноћ одим ништа не наодим, а на зору невеста си нађох* (песма бр. 66) и многе друге песме у којима се огледа њихово весело расположење. И довођење „снашке“ у нови дом пропраћено је песмом (песма бр. 58). Многе песме садрже и хумористичке елементе. Један од њих се односи и на некадашњи обичај да се девојке удају за много млађе момке (песма бр. 68).

⁸ Мирдраг А. Васиљевић, *Народне мелодије лесковачког краја*, Београд 1960.

42. НЕ ЛИ ТЕ ЖАЛБА, МОРИ, ДЕВОЈКО
("свадбарска")

Не ли те жалба, мори, девојко,
за самоглавно, мори, носење,
за самоглавно, мори, носење?
Туђа је кућа, туга голема, мори, девојко,
туђога татка — „Татко“, да викаш,
твојега татка да заборавиш.
И туђу мајку — „Мајке“, да викаш,
твоју мајку да заборавиш.
Туђога брата — „Бато“, да викаш,
твојега брата да заборавиш.
Не ли те жалба, мори, девојко,
за твоје друштво, мори, девојко?
Туђа је кућа, туга голема,
туђи људи, ти да ги учиш,
а твоји људи, да заборавиш.

Село Божињевац

Пева :Стојанка Ђорђевић, 1931.

43. ОЈ СТОЈНЕ, СТОЈНЕ, РУСА НЕВЕСТО
("свадбарска")

„Ој Стојне,, Стојне, руса невесто,
Стојне, руса невесто,
заврти танац на куде мене,
Стојне, на куде мене,
па да ти видим тој бело лице,
Стојне, тој бело лице,
да ли је бело како што беше,
Стојне, како што беше“.
„Бело је, бело, јоште по бело,
лудо, јоште по бело,
што да га видиш, ти хаир немаш,
лудо, ти хаир немаш,
ти хаир немаш, још зијан имаш.
Ти си дадено, ја сам жењено,
и ти си имаш тој мушко дете
и ти си имаш и ја си имам“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

44. ТРЕШЊА СЕ ОД КОРЕН КОРЊАШЕ
("свадбарска" кад се изводи невеста)

Трешња се корен корњаше,
мома се од мајке двојеше:

„Прошћевај мајко, прошћевај,
можда сам нешто згрешила,
до сад сам тебе слушала,
од сад свекрву и то мало деверче“.

Село Кршевица

Пева: Стојана Стојиљковић, 1912.

45. ДЕВОЈЧЕ, ДЕВОЈЧЕ, НЕ СТОЈ СПРЕМА МЕНЕ
(„свадбарска“ уз чешљање невесте)

„Девојче, девојче, не стој спрема мене,
девојче, девојче, не стој спрема мене,

не стој спрема мене, изгоре' за тебе,
изгоре' за тебе, како лоза воду,
како лоза воду у присојно место“.

„Гори лудо, гори, оба да горемо,
оба лудо, оба, нема шта да спремимо,
да горемо, нема ништа да створимо“.

Село Кршевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

46. ОРО СЕ ВИЈЕ КРАЈ МАНАСТИРА
(„свадбарска“)

Оро се вије крај манастира,
оро се вије крај манастира,
да идем, Гано душо, да видим,
да идем, Гано душо, да видим?

Првото оро, све младе моме,
Друго коло, све млади момци,
да идем, Гано душо, да видим?
Трећото коло, све удовице,
да идем, Гано душо, да видим?
Четврто оро, све удочине,
да идем, Гано душо, да видим?

Село Жбевац

Пева: Радивоје Борђевић

47. РОСА РОСИ, НАНЕ, ЧУМА БИЈЕ
(„свадбарска“)

Роса роси, нане, роса роси,
роса роси, нане, чума бије,
чума бије, нане, усред села.

Све се село, нане, разбегало,
сал остале, нане, бела Неда,
да доткаје, нане, танко платно,
танко платно, нане, ћенарлију.

Село Кришевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

48. У СЕЛО, МОРЕ, КАВГА ГОЛЕМА
(„свадбарска“)

У село, у село, море, кавга голема,
у село, у село цанам, кавга голема,

девет се, девет се брата, море, деле, цанам.
Најмало, најмало Павле, море, жене, цанам,
најстару, најстару сестру канеше:
„Дојди ми, дојди ми сестро, мори на свадба, цанам“.
„Не могу брате, море, не могу цанам,
тешка ми кућа на главу,
мушко ми дете на руке,
танко ми платно на разбој“.
„Остави кућу свекрви,
остави платно јетрви“.

Село Куштица

Пева: Жика Ђорђевић, 1954.

49. ОЈ, ДЕВОЈКО, УБАВА ДЕВОЈКО
(„свадбарска“ кад се кити „снашка“)

Ој, девојко, убава девојко,
не ли те жалба, девојко,
за твоју кућу, за мајку?
Не ли те жалба, девојко,
за самоглавско одење,
за самоглавско ношење?
Туђа кућа, туга је голема,
туђи људи, туга је под груди.
Туђу мајку — „Маже“ ће позовеш,
туђог татка — „Татко“ ће позовеш,
туђог брата — „Брате“ ће да викаш,
туђу сестру — „Секо“ ће да викаш.

Село Богдановац

Пева: Ђузела Ташковић, 1908.

49a. БРИЧИ МИ СЕ МЛАДИ МЛАДОЖЕЊА
(„свадбарска“)

Бричи ми се млади младожења,
бричи ми се млади младожења.

„Ће си идеш врло на далеко,
на далеко за таја девојка,
на далеко преко тијо море“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

49b. ВИКНИ, ДЕВОЈКО, ЗАПЛАЧИ
(„свадбарска“)

Викни, девојко, заплачи,
викни, девојко, заплачи.
Не ли те жалба, девојко,
за самовласно одење,
за девојачко носење?
Туђу мајку — „Мажке“ ће да рекнеш,
туђег татка — „Татко“ ће си викаш,
на туђина, кућу ће им служиши.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

49c. АНЂЕЛИНО МОМЕ, ШТО СИ НАЉУТЕНА
(„свадбарска“)

„Анђелино, моме, што си наљутена, џанам,
Анђелино, моме, што си наљутена,
што си наљутена на моју ту мајку“?
„Што ме уدادоше врло, на далеко,
врло на далеко, преко девет рида,
преко девет рида у детина браћа“.

Село Боровац

Певају: Перса Стошић, 1898;
Ратка Накић, 1960.

50. РОСА РОСИ, НАНЕ, ВИШЕ СЕЛО
(„свадбарска“)

Роса роси, нане, роса роси,
роса роси, нане, више село,

чума бије у сред село.
Све се село разбегало,
сал остале бела Неда,
белу Неду платно да ткаје,
платно да доткаје старам,
танко платно стара да доткаје,
да дарује његове сватови.

Село Куштица

Пева: Ранђел Марковић, 1945.

51. КАД ПИЈЕМО, А ШТО НЕ ПЕВАМО?

(„свадбарска“)

Кад пијемо, а што не певамо,
а што не певамо?

Овој пиво неје јукрадено,
но је с' муком зарадено.
Газда га је с' муком зарадија,
берејећи шљиве по коприве.

Село Грамада

Пева: Перунка Анђелковић, 1910.

52. ДОЂОШЕ СПАНЦИ ЗА ДАЊЕ

(„свадбарска“ пева се пред свадбу)

Дођоше Спанци мори за дање,
дођоше Спанци мори за дање,

која ли је мома за дање?
Мирјана мома за дање.
Кој ли ће њума да узне?
Мирко ће њума да узне.
Нашто ће руво да тера?
На штрка руво ће качи.
Кој ли ће штрка да води?
Мирко ће штрка да води,
Мирјана штрка да тера .

Село Боровац

Пева: Снежана Богдановић, 1956.

53. ОЈ ПРИЋИ, ДОЋИ ЈЕЛЕНО

(„свадбарска“)

Ој прићи, дођи Јелено,
моме мори, до колено,
ај, хај, Јелено,
моме мори, до колено.
Па раскопчај Јелено,
моме мори, ред дугмиња,
ај, хај, Јелено,
моме мори, девет реда.
Да ти видим Јелено,
моме мори, мор кошуљу,
ај, хај, Јелено,
моме мори, три године,
ај, хај, Јелено,

моме, мори, нежењена,
ај, хај, Јелено,
моме мори, нељубљена.

Село Божињевац

Пева: Димитрије Стојковић, 1889.

54. ОБЛАГАЛА СЕ ПЕТКАНА
(„свадбарска“)

Облагала се Петкана, море,
облагала се невеста,
сас њојне девет јетрве, море
сас њојне девет јетрве,

која ће рано да стане,
ручак да готви собајле.

Станала рано Петкана,
ручак си она готвила
и мушко дете бањала

Па си је пошла Петкана,
и она ручак спремила.
укачи ручак на главу
и мушко дете на рамо,

шарено српче на рамо.
Па си је пошла Петкана
голема њива да жњеје.
Девет гу јарма ходала,
остави ручак у међу

и мушко дете у сењку,
па се врзала на чајку
па си почела да жнеје.
До пладне гу је жнејала,

од пладне дома је дошла.

Она вечеру готвила

и девет краве помузла.

Десето, зора зорила,
тад се Петкана сетила
за њојно мушко детенце,
па си је пошла по њега.

Сјетна гу вуче трећаће:

„Куде си идеш Петкано“.

„Ја мори идем у њиву,

тамо сам дете забравил“.

И ти не иди Петкана,

твоје се дете иштрови,

иштровил моја дружина.

Кад су му повој кидале,

оно за тебе плакаше,

кад су му месо кидале,

оно се грко смејаше“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

55. ЗАПЛАКАЛА МОЈА ДРАГА
("свадбарска")

Заплакала моја драга, рано у зори,
сузе рони, цвеће роси на свом прозору,
сузе рони, цвеће роси на свом прозору.
Јесен стиже, јесен рано, кишне падају,
за моју се милу драгу, свати спремају.
А тој моја стара мајка, не зна за мене,
а тој моја стара мајка, не зна за мене.
Љубио сам лице њено, лице румено,
љубио сам усне њене, усне румене,
мрсио сам русе косе, косе румене.
А тој моја стара мајка, не зна за мене,
а тој моја стара мајка, не зна за мене.

Село Грамада

Пева: Злата Анђелковић, 1930.

56. БОГ ДА ГО УВИЈЕ, МАМО, ШТО МЕ УДАДОШЕ
("свадбарска")

Бог да го убије, мамо,
што ме удадоше,
што ме удадоше, мамо,
много на далеко.
Много на далеко, мамо,
преко девет рида,
преко девет рида, мамо,
у десето село.
Па ми га дадоше, мамо,
много мало моме.
Ја пођо' на воду
и оно по мене:
„Причекај ме, даде, мори,
лејку да ти носим“.
„Ја несум ти дада, лудо,
туку сам ти жена,
туку сам ти жена, лудо,
жег те изгореја“.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

57. МОРЕ, САЛ ПИЈЕМО, А ШТО НЕ ПЕВАМО
("свадбарска")

Море, сал пијемо, сал пијемо, а што не певамо,
море, сал пијемо, сал пијемо, а што не певамо?

Море, овој пиће није украћено,
море, већ је оно с муком зарађено,
море, родила га шљива и лозница.

Село Куштица

Пева: Жика Ђорђевић, 1954.

58. ОГРЕЈАЛА СЈАЈНА МЕСЕЧИНА
(„свадбарска“)

Огрејала сјајна месечина,
огрејала свекра и свекрву
и до њима кума и старејка,
до старејка ручнога девера.
Глејте ,глејте кићени сватови,
глејте, глејте то ја наша снаша!

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1932.

59. ТРЕШЊА СЕ ОД КОРЕН КОРНЕШЕ
(„свадбарска“)

Трешња се од корен корнеше,
мома се од мајке двојеше,
трешња се од корен корнеше,
мома се од мајке двојеше:
„Прашћавај мајко, прашћавај,
прашћавај ми цела родбино:
до сега сам вас ја слушала,
од сега ће слушам свекрва,
свекрва, залва, јатрва
и тој најмалечко деверче“.

Село Боровац

Пева: Снежана Богдановић, 1956.

60. ЈУБАВА, ДОБРАЈ ДЕВОЈКО

(„свадбарска“ — пева се приликом испитивања „поштења“
младе)

Јубава, добрај девојко,
јубава, добрај девојко,
сејала мома, сејала
и таја жути каранфил
и таја жути каранфил.
Ју татка ги је сејала
ју свекра ги је обрала.
ако је била „поштена“ пева се:
Заплива мома и преплива,
заплива јелен и преплива.
ако није била „поштена“ пева се:
Заплива јелен и преплива,
заплива мома и не мож' да препливам,
јудави се ју море,
јудави се ју море.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

61. МОРЕ, ЗБИРАЈТЕ СЕ МЛАДОЖЕЊСКИ МОМЦИ
("свадбарска")

Море, збијајте се младожењски момци,
море, да бричите младог младожењу.

Море, јон си вика његове сестрице,
да му дарив свилено марамче.

Море, он си има те врле душманке,
море, он ке узне од те русе косе.

Море, ће ги носе ливаде зелене,
море, ће ги тура ју зелене потке.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

62. МОРЕ, НАНА ИМА САЛ ЈЕДНО ДЕВОЈЧЕ
("свадбарска")

Море, нана има, нана има
сал једно девојче,

море, дошло време оно да се уда.
море, па ву прати троји говорђије,
море, па покани до два-триста свата,
море, па погоди девет трубације,
море, и погоди девет мали гоча.
Море, па пођоше за таја девојка,
море, коњи игра пути преко поље,
мори, гочи чука па се магла диза,
море, трубе свира па се звезде љуља.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

63. МОРЕ, ЗАДАДЕ СЕ ТАМНА ЈОБЛАЧИНА
("свадбарска" — кад се млада уводи у кућу)

Море, зададе се тамна јоблачина,
море, ви сред облак једна грејна звезда.

Море, јона јулетела ју трпезу,
море, јогрејала свекра и свекрву,
море, јогрејала јел кума, јел старејка,
море, ви сви гости, гости по трпезу.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

64. ИМАЛА МАМА ЂЕРИ УБАВО
("свадбарска")

Имала мама ћери убаво,
Јелено, рујно вино црвено,

Јеленице, две јабуке црвене.

Ја ће гу земам мому за мене,

Јелено, рујно вино црвено,

Јеленке, две јабуке црвенке,
„Русе косе имам, али чешаљ немам,
што стојиш млад Илијо, што мислиш,
што ће ти купим чешаљ за косе,
Јелено, рујно вино црвено,
Јеленке, две јабуке црвенке“.
„Рамна снага имам, ал' аљине немам,
што стојиш млад Илијо, што мислиш,
што стојиш бре бећаре, што гледаш“?
„Ја ће ти купим 'аљина за снага,
Јелено, рујно вино црвено,
Јеленке, две јабуке црвенке“.
„Бело лице имам ал' помаде немам,
што стојиш млад Илијо, што мислиш,
што стојих бре бећаре, што гледаш“?
„Ја ће ти купим помаде за лице,
Јелено, рујно вино црвено,
Јеленке, две јабуке црвенке“.
„Беле ноге имам ал' ципеле немам,
што стојиш бре Илијо, што мислиш,
што стојиш бре бећаре, што гледаш“?
„Ја ће ти купим ципеле за ноге,
Јелено, рујно вино црвено,
Јеленке, две јабуке црвенке“.

Село Богдановац

Пева: Нада Смиљанић, 1926.

65. ТРЕШЊА СЕ КОРЊА, КОРЊАШЕ
(„свадбарска“)

Трешња се корња, корњаше,
мома се од мајке делеше,
трешња се корња, корњаше,
мома се од мајке делеше:

„Прошћевая мајко, прошћевая,
прошћевая цела родбино.
До сад сам мајку слушала,
од сада слушам свекрва,
свекрва, залва, јетрва
и тој мало деверче“.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Перса Левковић, 1936.

66. СВУНОЋ ОДИМ, НИШТА НЕ НАОДИМ
(„свадбарска“)

Сву ноћ одим, ништа не наодим, леле,
сву ноћ одим, ништа не наодим,

а на зору, невесту си нађох.
Изведох гу из таткови двори,
извадић гу из мајкине черге,
доведох гу у свекрини двори.
Да осветли свекра и свекрву
и до њима кума и старејка,
до старејка ручнога девера.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

67. ГУГУТКА ГУКА У ГОРУ
(„свадбарска“)

Гугутка гука у гору, леле,
невеста шета по двору:
„И ја сам тако гукала, леле,
када сам била при татка,
када сам била при мајку“.
Мермерин камен седеше, леле,
и мајку си називаше:
„Дођи ми, дођи ми мајке, леле,
русе ми косе чешљаше,
русе ми косе чешљаше леле,
рамну ми снагу бањаше,
рамну ми снагу бањаше, леле,
бело ми лице мијаше.
Такој сам бела, црвена, леле,
такој сам рамна, широка,
такој сам рамна широка, леле,
такој сам танка, висока“.

Село Кришевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

68. МОРЕ НЕШО, НЕШО, МАМИНА КАЛЕШО
(„свадбарска“)

Море Нешо, Нешо, мамина калешо,
дођи Нешо мори, код мајку гу води“.
„Ао‘ мајко, мајко, луда ли си мајко,
нема с’ ким да дођем, нема с’ ким да дођем“.
„Једно лудо има, боље да гу нема,
ја на воду пође, а оно по мене:
„Ћусти ми дадо, а које си бриже“?
„Несам ти дада, но сам ти жена,
жега те ожеже лудо, нигде да те нема“.
„Ај Нешо, Нешо, мамина калешо,
’ајде дођи Нешо мори код мајке у гости“.
„Аој мајко, мајко, луда ли си мајко,
нема с’ ким да дођем, нема с’ ким да дођем“.
„Једно лудо имам, боље да гу немам,

’леб да замесим, а оно по мене:
„Меси ми дадо, прво кравајче“.
„Несам ти дада, но сам ти жена,
жега те ожеје лудо, нигде да те нема“.

Село Спанчевац

Пева: Благоје Стошић, 1935.

69. МОРЕ ВРАЋАЈ КОЊА, АБДУЛ ЂЕРИМ АГО
(„свадбарска“)

„Море враћај коња Абдул Ђерим аго, море,
море враћај коња, пишман ће да стане“.
„Море не га враћам, да знам да погинем, ајде,
море не га враћам, да знам да погинем“.
Море пуче пушка из густи ораси, ајде море,
море пуче пушка из густи ораси,
море те погоди Абдул Ђерим агу, море ајде,
те погоди Абдул Ђерим агу.

Село Жбевач

Пева: Радивоје Ђорђевић

в) Успаванке

Као што и сам назив каже, управанке се певају кад се успављују — „унишавају“ деца. Још Вук је записао да су оне код српског народа веома ретке. Да ли из стида или веровања да то „не слути на добро“ и људи у околини Бујановца ретко су нам их певали.

70. СПИ МИ, СПИ МИ ПИЛЕ
(успаванка)

Спи ми, спи ми пиле,
мајка на копање,
татко на орање.
Нину, нину, нушка,
под Мораву крушка,
ту си седи тетка,
па си нише Петка.

Село Кутица

Пева: Славка Милановић, 1933.

71. ЗАСПАЛО МИ ЦЕЛЕПЧЕ
(успаванка)

Заспало ми целепче,
ју шарене колевке.
Мајка си га рано буди:
„Дигни ми се целепче,
из шарене колевке“.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

72. АЈ НУНЕ, НУНЕ
(успаванка)

Ај нуне, нуне, нуне, спи пиље, спи пиље.
Мајка ти је на пазар,
татко ти је на орање,
лисица те пази кроз плот,
'оће да те однесе, а.
Спи пиље, спи, спи пиље, ај нуне, нуне ај.
Ај нуни нушка,
под Мораву крушка,
Оздол иде мечка,
да удави дечка.
Туј ти седи тетка,
да не дава Петка, ај нуне, ај!

Село Богдановац

Пева: Ђузеза Ташковић, 1908.

73. ЛУЛА, ЛУЛА, ЛУШКА, НА МАРАВУ КРУШКА
(успаванка)

Лулу, лулу, лушка,
на Мараву крушка,
туј си седи тетка,
па си нише Петка.
Оздол иде меџа,
да удави деца.
трл, трл, трл...
Ај нину, ај нину, ај нину нушка,
на Мораву крушка,
туј си седи тетка,
па си нише Петка.
Оздол иде меџа,
да удави деца.
трл, трл, трл...

Село Спанчевац

Пева: Мирослава Божиновић, 1932.

д) „Службарске“ песме

„Службарске“ (славске) песме су пригодне, тј. везане су за славу — пагански обичај који је под своје окриље узела црква. За њих би, због тога што се слава слави сваке године у исто време, скоро могли рећи да припадају календарским песмама.

74. ЈЕРЕБИЦЕ, ПРЕПЕЛИЦЕ
(„службарска“)

„Јеребице, препелице,
бери перја за вечеру,
јеребице, препелице,
бери перја за вечеру“.

„Мене ми се не вечера,
пиле ми је загинуло.
Царица га нагазила,
на два места, на три места,
све му превца распрскала,
по својој поље, по ливаде“.
Дреш, дреш, коњом вреш,
стан, стан, коња да.“

Село Спанчевац

Певају: Перса Левковић, 1936;
Загорка Митић, 1938.

75. ДИМИТРИЈЕ ВИНО ПИЈЕ
(„службарска“)

Димитрије вино пије, цанам,
Димитрије вино пије,
под једно дрво божурово.
Златна чаша, рујно вино.
Долетеше три голуба,
три голуба прелетњака,
па паднаше на жур дрво,
утрошише по жур шума.
На руци је златна чаша,
златна чаша, рујно вино.
Изговара Димитраје, ајде:
„Да ми дајте златна пушка,
да пострељам три голуба“.
„Нисмо дошли нај да стрељате,
ми смо дошли да кажемо —
запалиши скопско дољно поље
и тој горев три јунака.
Један горе до колјена,
а тај други до ћемера,
а тај трећи до рамена.
Тај што горе до колјена,
тај је кумство подгазијо,
тај што горе до ћемена,
што видеја, све украја,
тај што гори до рамена,
тај на мајку изманаја,
изманаја, не удраја“.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

76. ЗАПОЈ МИ СЛУГО, МОРЕ МАНОЈЛО
(„службарска“)

„Запој ми слуго, море Манојло,
како ми јучер море певаше“.
„Не могу газдо море да појам,

тешко ми гајле на глава;
девет сам цркве море заправи,
ниједну несам направи.
Девет синови море ја имам,
ниједно несам још женија.
Тој ми је гајле газда на глава,
тој ми је гајле газда на глава“.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

77. ЗЕЛЕНОВА КУЋА, НОВ МОРИ, БУМБЕ РАСТУРАШЕ
(„службарска“)

Зеленова кућа, нон мори, бумбе растураше,
Зеленов кућа, нон мори, бумбе растураше,
Ај дизај главу Зене, кућа да си видиш.

Зеленољубе, нон мори, капетан га љуби.
Ај дизај главу Зене, љубе да си видиш.
Зелено коње, нон мори, капетан га јаши.
Ај дизај главу Зене, коњу да си видиш.
Зеленови двори, нон мори, капетан ги шета.
Ај дизај главу Зене, двори да си видиш.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

78. СЛАВУ СЛАВИ КРАЉЕВИЋУ МАРКО
(„службарска“)

Славу слави, славу слави,
Краљевићу Марко,
славу слави, славу слави,
светога Николу.

Па је Марко, па је Марко,
јо три руке, јо три руке,
гости поканио.

Прве гости, прве гости,
прве сиромаси.

Други гости, други гости
тија средњи људи.

Трећи гости, трећи гости,
људи чорба.је.

Све је било, све је било,
јело, пило, добро било,
само нема, само нема
рибе јод Орида.

И ми нема и ми нема
вино јод поддуме.

Скочи Марко, скочи Марко
спрема Шара на далека пута,

да донесе, да донесе,
вино јод подруме,
да донесе, да донесе,
рибу јод Орида, рибу јод Орида.

Село Боровац

Пева: Снежана Богдановић, 1956.

79. ЈАРЕБИЧИЦЕ, ПРЕПЕЛИЧИЦЕ
(„службарска“)

Јаребичице, препреличице,
високо летиш у поље падаш.
У поље падаш на тај крстина,
да зобаш жито, жито пшеница.
Напи ми се госте из калениче,
напо се славу, добре си ми дошја.
Укући ти слава, на кућу ти слама,
дobre си ми дошја, госте на слава.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1932.

80. МАРКО СЛАВИ СВЕТОГА НИКОЛОУ
(„службарска“)

Марко слави, Марко слави,
светога Николу, светога Николу,

поканио од три врсте гости.
Први гости, први чорбацији,
други гости, тија средњи људи,
 трећи гости, трећи сиромаси.
Све је богме пило из достура,
само нема рибе од Орида.
Марко спреми дебела шарина,
пак он крену бијелом Ориду,
да донесе рибе из Орида.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

81. ЛЕНЧЕ „НЕВЕСТО УБАВА
(на славама у ору)

Ленче, невесто убава мори,
Ленче невесто убава,

како се ми два земамо,
никакво добро немамо,
ни њиви бела пшеница,
ни лојзе, тој црно гројзе.

Сал једно добро имамо,
једно ~~ми~~ мушки детенце
и њега синоћ писаше
у кара низам да иде,
кара низамски да учи.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

82. МАРКО СЛАВИ СТАР СВЕТОГ НИКОЛУ
(„службарска“)

Марко слави, Марко слави,
стар светог Николу, стар светог Николу,

па покани од три совре гости.
Прва совра, богат, богаташи,
друга совра, таја средња рука,
 трећа совра, пука сиротиња.
Пита Марко од три совре гости:
„Моји гости, да ли сте ми јели,
моји гости, да ли сте ми пиле“?
Одговара богат, богаташи:
„Све смо јели, све смо пили, Марко Краљевићу,
само нема риба од Окрида“.

Село Богдановац

Пева: Нада Смиљковић, 1926.

83. ОБЛАГАЛЕ СЕ МОРЕ, ДЕВЕТ ОВЧАРА
(„службарска“)

Облагале се море, девет овчара
из девет трле море, девет јагањци,
од стару мајку море, мушки детенце,
од младожењу море, млада невеста,
конак да коначи море, да се не украдне.
Кад се пробудиле море, девет овчара,
кад погледале море, јагањци ги нема:
„Оф туго, боже море, туго до бога,
синоћ ми беху море, с'г ми ги нема,
како да кажемо ћанам, на наши дружина“?
Кад се пробудила море, стара ми мајка,
кад погледала море, дете ву га нема:
„Оф туго, боже море, туго до бога,
синоћ мо беше дете море, с'г ми га нема,
како ја да кажем ћанам, на моје другачке“?
К'д се пробудија ћанам, млади младожења,
„Оф туго, боже море, јадан до бога,
кад похалаја море, невесту гу нема:
синоћ ми беше море, с'г ми га нема,

како ја да кажем цанам, на моји дружиња“?
Кад се пробудило море, тој младо девојче,
кад погледнало море, ћерданче га нема:
„Оф туго, боже море, јадна до бога,
синоћ ми беше море, с'г ми га нема,
како ја да кажу цанам, на моје другачке“?

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

84. ЗАПЕВАЛА СОЈКА ПТИЦА, МИСЛИ ЗОРА ЈЕ
(„службарска“)

Запевала сојка птица, мисли зора је,
заплакала стара мајка Џафер бегова:
„Џафер беже, лудо дете, што ми доведе,
што ми доведе лошу снају, ништа не ради,
сал се бели и црвени седи на чардак“?
Џафер беже, лудо дете, скочи на чардак,
сабља звекну, љуба јекну, чедо заплака:
„Види мајко греже твоје, твоје и моје“.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

II. Права (чиста) лирика

a) Љубавне песме

Љубавне песме су најизразитији пример праве лирике. „Наша народна поезија има много песама о љубави. Оне су најлепше од свих, најтоплије, најнежније и најдирљивије. У њима се износи љубав онаква каква се јавља у животу, у доба кад су песме настале. То је поетски реализам, сјајно стиховање, понегде мало идеалисано, с танким слојем романтичног варака. Љубав се у народној поезији показује у разним врстама и неједнаким ступњевима. Она је, како каже једна арапска изрека, час у осмеху, потом у речи, па у обећању, најпосле у љубавном састанку.“ (Ј. Продановић).

85. УЧИ МЕ, МАЈКО, КАРАЈ МЕ
(новија љубавна песма)

„Еј, учи ме, мајко, мори, карај ме,
како да земам Дивљана,
Дивљана мома убава“.
„Еј, учим те, сине, карам те,
како да земаш Дивљана,
Дивљана мома убава,
Дивљана танка, висока,
Дивљана бела, црвена.
Еј, позови триста мајстори,
сагради чешма шарена,

на врати вода студена;
сите сељани ће дојде,
и Дивљанкини другачки,
белкем Дивљана ће дође“.
„Еј, учи ме мајко, карај ме,
како да земам Дивљана,
Дивљана мома убава,
Дивљана танка, висока,
Дивљана бела, црвена“.
„Еј, учим те сине, карам те,
како да земаш Дивљана,
Дивљана мома убава,
Дивљана бела, црвена,
Дивљана танка, висока;
еј, набед ми бедва голема,
изори њива, падина,
сите сељани ће дојде
и Дивљанкини другачки,
балкем Дивљана ће дође“.
Еј, Стојан ти мајку послуша,
набед ми бедва голема,
изора њива, падина,
сите сељани дојдоше
и Дивљанкини другачки,
Дивљана кучка, не дође.
Еј, учи ме мајко, карај ме,
како да земам Дивљана,
Дивљана мома убава,
Дивљана бела, црвена,
Дивљана танка, висока“.
„Еј, учим те сине, карам те,
како да земаш Дивљана,
Дивљана мома убава,
Дивљана танка, висока,
Дивљана бела, црвена;
еј, направи се, па умри,
сите сељани ће дојде
и Дивљанкини другачки,
белкем Дивљана ће дође“.
Стојан си мајку послуша,
он легна, те умре,
сите сељани дојдоше
и Дивљанкини другачки
и Дивљанка, море дојде.

Село Куштица

Пева: Ранђел Марковић, 1945.

86. УМРЕЈА БРАТКО ЂОРЂИЈА
(љубавна)

Умреја братко Ђорђија,
умреја братко Ђорђија.

Неје умреја од бога,
но је умреја од лога.
Видеја добре девојке,
сакаја да су његове.

Село Кошарно

Пева: Ђурђа Јосић, 1918.

87. КИЧИЦЕ, БУЈНА ЛОБОДО
(љубавна)

Кичице, бујна лободо, лободо,
дај ми нож да се прободам,
дај ми нож да се прободам,
за ради ваше макале, макале,
где има моме убаве;
где има моме убаве, убаве
и ергенита глупави.

Село Кршевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

88. АНЂЕЛИНА ВОДУ ЛИЛА
(љубавна)

Анђелина воду лила,
еј, Анђелина воду лила,

над водом се зањиала,
сама себи говорила:
„А мој боже, лепа ли сам,
како имам бело лице,
еј, још да имам црне очи,
све би момке преварила,
понајвише, свог драгана“.

Село Куштица

Пева: Ратко Филиповић, 1932.

89. ОБЛАГАЛЕ СЕ МОМЧЕ И ДЕВОЈЧЕ
(старија љубавна песма)

Облагале се момче и девојче,
облагале се момче и девојче,

да спавају, да се не диражу.
Момче дава ата и сата,
а девојче, ковано ђерданче.
Кад је било ноћу ју поноћи,
момче спава ни оком не крећа,
а девојче, као љута змија:
„Устај драги, живо не устало,
твога ата вуци удавили,

а сата, 'ајдуци однели,
твога сата и мога ђердана".
„Твог ђердана, дала ти га нана,
ја сам ата с муком зарадија,
мога ата и мога сата".

Село Богдановац

Пева: Ђувеза Ташковић, 1908.

90. ЖАЛИ ЗАРЕ ДА ЖАЛИМО
(љубавна)

Жали Заре да жалимо, џанам,
жали Заре да жалимо,

где кад ће се раздвојимо, Заре,
кој на горе, кој на доле, џанам.
Ја ќе идем јо Србија, Заре,
ти ќе идеш Бугарија, Заре.
Кад ће роса да зароси, Заре
ти не викај, „Од бога је," Заре.
Кад ће ветар да подуне, Заре,
ти не кажи, „Од бога је," Заре,
то је моја тија душа, Заре.
Кад ће слунце да огреје, Заре,
ти не кажи, „Од бога је," Заре,
ти ће кажеш, то је моје лице, Заре.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

91. ПАВЛИНО МОМЕ, МОРЕ ПАВЛИНО
(љубавна)

Павлино моме, мори Павлино,
памтиш ли моме, Павлино,
држиш ли душо на памет,
kad бесмо мали, малечки,
па се фатимо за руку,
па јотидосмо ју лојзе,
там се качимо ју трешњу,
на једно гранче станамо,
ти мене момо, ранише,
ја тебе душо, ранише?
Павлино моме, Павлино,
памтиш ли моме, Павлино,
kad бесмо мали, малечки,
па се фатисмо за руку,
па јотидосмо ју лојзе,
там си станамо до гицу,
ти мене момо, ранише,
ја тебе душо, ранише?

Павлино моме, Павлино,
памтиш ли моме, Павлино,
кад бесмо мали, малечки,
па се фатисмо за руку,
па јотидосмо ју ложе,
на једна шљива станамо,
ти мене момо, ранише,
ја тебе душо, ранише?
Павлино моме, Павлино,
памтиш ли момо, Павлино,
држиш ли душо на памет,
кад бесмо мали, малечки?

Село Боровац

Пева: Снежана Богдановић, 1956.

92. ПОЈДЕМ ПО ПУТА, ПУТ КАМЕНИТА
(љубавна)

Појдем по пута, пут каменита,
нане, мила нанке, пут каменита,
сретох девојче из бању иде,
нане, мила нанке, из бању иде,
избањало се, променило се,
променило се, окупало се,
нане, мила нанке, окупало се.
Ој, лепо ти је толме кошуљче,
нане, мила нанке, толме кошуљче,
чајче врзало на огледало,
нане, мила нанке, на огледало,
косе растрзало, како паун перја,
нане, мила нанке, како паун перја.

Село Богдановац

Пева: Ђувеза Ташковић, 1908.

93. ,СПАВА МИ СЕ МАЈКО МОРИ, НА ТОЈ ЦРНО ОКО
(љубавна)

„Спава ми се мајко мори, на тој црно око,
мила мори, на тој црно око“.
„Вечерај ми сине, па легни па спавај“.
„Ја не можем мајко да легнем да спавам“.
„Какво добро има у чичини двори“?
„Облеко је мајко свилену кошуљу,
облеко је мајко плетено јелече,
облеко је мајко зелене чарапе.
Качило је мајко свилено шамиче,
обукло је мајко лаковне ципеле.
Зато и не могу мајко, да легнем да спавам“.

Село Кршевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

94. ОМИЛЕ МИ ЈАГОДО, У СЕЛО ДЕВОЈЧЕ
(љубавна)

Омиле ми Јагодо,
омиле ми јагодице бела,
омиле ми у село девојче.

Мило беше, па гу преотеше.
Не ми жао што га преотеше,
но ме жао што ме род фатише,
род фатише, а мене за кума,
мене кума, а брата старејка,
ја братанче, ручнога девера.

Село Кошарно

Пева: Ђурђа Јовић, 1918.

95. ИЗЛЕЗИ ВИДО МОРИ, ЧУДО ДА ВИДИШ
(љубавна)

„Излези Видо мори, чудо да видиш,
излези Видо мори, чудо да видиш,
зајац с' чалму коло води.
Излези Видо, чудо да видиш,
вук ју долама, вук ју долама.
Излези Видо, чудо да видиш,
лисица Видо, ју шалваре.
Излези Видо, чудо да видиш,
чудо големо, од тројица коло“.
Излегла Вида, чудо да види.
„Ја Видо, тебе да те виду,
три д'на гледам, тебе да те виду“.

Село Грамада

Пева: Злата Анђелковић, 1930.

96. ГАЈТАНЕ МОМЕ, МОРИ ГАЈТАНЕ
(љубавна)

Гајтане моме, мори гајтане,
да знајеш моме, душо да знајеш,
какав је младос' душо најдобар,
какав је жалба душо ју старос'.
На порта би те моме чекала,
са коња би те моме скинала,
на кревет би те моме бацила
па благе кафе моме правила.
Да знајеш моме, мори да знајеш,
какав је жалос' моме ју старос',
на кревет би те душо бацила,
па лепо би те душо љубила.

Село Боровац

Пева: Стана Арсич, 1896.

97. ОТВАРАЈ МИ БЕЛО ЛЕНЧЕ, ВРАТАНЦА, ПОРТАНЦА
(љубавна)

„Отварај ми, бело Ленче, вратанца, портанца,
да ти видим, бело ленче, устанца, рујни, румени“.
„Ја не могу, пиле миле, да станам, да ти отварам,
легнала ми стара нана на скута, аман на скута“.
„Ја препружи, бело Ленче, туј десну мори ручицу,
да ти дадем, бело Ленче, ножичке терсијске,
да прекроиш, бело Ленче, фустанче свилено“.
„Ја не могу, лудо младо, да станам, да ти отварам,
легнала ми стара нана на скута, аман на скута“.
„Ја препружим, бело Ленче, ту десну мори ручицу,
да те фатим, душо моја, за руку, аман за руку“.

Село Боровац

Пева: Стана Арсић, 1896.

б) Момачке песме

98. ПОКРАЈ, ПОКРАЈ РУШКЕ НЕМОЈ СЕ УДАВИШ
(момачка)

„Покрај, покрај Рушке немој се удавиш,
немој се удавиш,
немој се удавиш у длибоки доли
у длибоки доли у мутне Мораве“.
„Што те брига лудо, тебе за мене“?
„Брига ме је, брига, за то бело лице,
за то бело лице, за тај црни очи,
kad сам био бећар, ja сам је љубијо“.

Град Бујановац

Пева: Смиља Митић, 1910.

99. А БРЕ ЈАНЕ, ЗАГОРЈАНЕ
(момачка)

„А бре Јане, загорјане,
а бре Јане, загорјане,
што ти јуста загореле,
да л' за воду, јел' за 'леба'?
„Ни т' за воду, ни за 'леба,
загореле за девојче,
за девојче, за сељанче“.

Село Јабланица

Пева: Јованка Томић, 1896.

100. ПИЛЕТО МИ ПЕВА, РАНО, НА САБАЈЛЕ
(момачка)

Пилето ми пева, рано, на сабајле,
рано, на сабајле, рано, пред зоре.

Те ми ле пробуди младата невеста,
те ми ле пробуди младата невеста:
„Устај ми, устај, ти млада невесто,
устај ми, устај, ти млада невесто,
коња да ми спремаш, на путе да ојдам,
на путе да ојдам у туђа земља.
У туђа ле земља, пари да печалбам,
пари да печалбам, тебе да те земам.
Рачај и порачај, ти млада невесто,
рачај и порачај, ти млада невесто,
рачај и порачај, што да ти купим“.
„Купи ми купи либе, купи ми купи,
купи ми купи, ај прво либе, црна шамија.
Јас да гу носам либе, јас да гу носам,
јас да гу носам, јој прво либе, тебе да жалам“.

Село Куштица

Пева: Ратко Филиповић, 1932.

101. ОЈ ДЕВОЈЧЕ, ОЈ ЂАВОЛЕ, САЊАШ ЛИ МЕ МЕНЕ?
(момачка)

„Ој девојче, ој ђаволе,
сањаш ли ме мене,
ој девојче, сањаш ли ме мене“?

„Сањам лудо, како да не сањам“.
„Кад санујеш, на кога казујеш“?
„Ја казујем на туј стару мајку“.
„Што ти вели твоја стара мајка“?
„Мајка вели — узни си га ћери,
kad сам била млада како тебе,
варала сам четворица млади,
два жењета и, а два нежењати.
Жењати се жене исфрљаше,
нежењети ћемер покидаше
стезајући танке половине,
за девојче петнаест године“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

в) Девојачке песме

102. СТОЈ, БРЕ МОМЧЕ, НЕ БЕГАЈ
(девојачка)

Стој, бре момче, не бегај,
стој, бре момче, не бегај,
остало ти капутче

у капутче стопарче.
На стопарче писано
твоје име и моје.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

103. СВАКА ПТИЦА НА ГРАНЧИЦА ПЕВА ПЕСМУ ВЕСЕЛУ
(девојачка)

Свака птица на гранчица, пева песму веселу,
свака птица на гранчица, пева песму веселу,

а љуба му пред капију, пева песму жалосну:
„А куда ме мене драги, јадну остављаш“?
„Остављам те при две мајке, обе рођене“.
„Тешко мене при две мајке, драги без тебе“.
„Остављам те при две сестре, обе рођене“.
„Тешко мене при две сестре, драги без тебе“.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

2) Чобанске песме

104. ЗАСПАЛО МОМИЧЕ БРЕГОМ НА КАМЕЊА
(чобанска)

Заспало момиче, заспало момиче,
брегом на камења,
брегом на камења, мајкино колено.
Мајка си га буди, мајка си га буди:
„Диг се ћеро, диг се,
диг се ћеро, диг се, жива се не дигла,
сунце огрејало, лице припланало“.

Село Кошарно

Пева: Ђурђа Јовић, 1918.

105. ШУМАЈ СЕ ГОРО, ЛИСТАЈ СЕ
(чобанска)

Шумај се горо, листај се, леле, ај, хай, хай,
шумај се горо, листај се.

Попадај шума зелена,
покривај моји трагови,
да ме не нађе мој драги.
Три годин' сам га варала.
Прву годину ја реко:
„Чекај ме драги, млада сам“.

Другу годину ја реко:
„Чекај ме драги, дар немам“.
Трећу годину ја реко:
„Жени се драги, немај се,
мене ме мајка не дава“.

Село Левосоје

Пева: Јубица Милановић, 1931.

106. ОЈ, СТОЈАНЕ, МОРЕ МЛАД ЧОБАНЕ
(чобанска)

„Ој, Стојане, море млад чобане,
што си то'лко на весеље,
што си тол'ко ти без гајле“?
„Ој, девојко, мори Стојанице,
мора да сам на весеље,
мора да сам ја без гајле.
Овце ми се море изјагњише,
свака друга облизнише,
свака друга облизнише.
Краве ми се мори отелише,
обедве су мушки телци,
обедве су мушки телци.
Жена ми се море породила,
родила ми мушко дете,
родила ми мушко дете.
И зато сам мори на весеље
и зато сам ја без гајле“.

Село Богдановац

Пева: Нада Смиљковић, 1926.

107. ТЕРАЛО СТОЈНЕ ГОВЕДА
(чобанска)

Терало Стојне говеда,
свиру лигру, игру лигру, ај, доле,
перке ле перунike, јастрике, јастребике, ај,
ем си терало, плакало.
Спази гу лудо из лојзе,
па га питује што плаче.
„Дођоше Турци у село,
ој, колико вино попише,
чичине млеко попише,
кол'ко ли моме грабише,
затој си плачем и жалим“.

Село Кршевица

Пева: Косана Трајковић, 1892.

д) Печалбарске песме

108. ДИЛМИЛТАНА ЦАНУМ БОЛНА ЛЕГА
(печалбарска)

Дилмилтана цанум болна лега,
Дилмилтана цанум болна лега.

Нико њојзи цанум не верује.
Ко верује цанум тога нема,
отиш'о је цанум туђа земља,
туђа земља цанум у робија.

Град Бујановац

Пева: Станимир Тасић, 1938.

109. КАРАНФИЛ СЕ НА ПУТ СПРЕМА И ПЕВА
(печалбарска)

Каранфил се на пут спрема и пева,
каранфил се на пут спрема и пева,

а љуба му коња спрема и плаче:
„Каранфиле, цвеће моје шарено,
куд ме, мене младу, луду остављаш“?
„Остављам те при твој мајци и при мој“.
„Каранфиле, цвеће моје шарено,
куд ме, меме младу, луду остављаш“?
„Остављам те при твој такта и при мој“.
„Каранфиле, цвеће моје шарено,
тешко мени при две татка без теби.
Каранфиле, цвеће моје шарено,
куд ме, меме младу, луду остављаш“?
„Остављам те при мој брата и при твој“.
„Тешко мени при две брата, без теби“.

Село Грамада

Пева: Злата Анђелковић, 1930.

ћ) Песме у ору

У песмама у ору или, како их у другим крајевима називају, игре с певањем, синтезом музике, поезије и покрета, најјасније се изражава синкретичност и веза са обредном лириком.

110. ДЕВОЈЧЕ БЕЛО, ЦРВЕНО
(у ору)

Девојче бело, црвено мори,
девојче, шићер нетопљен.
Сву лето моје па моје, мори,

јесен кад дође, ти туђа,
но мене неје за веру, мори,
но мене неје за веру мори.
Тебе за младо дадоше,
но мене неје за веру.
Тебе сватови дођоше,
но мене неје за веру.
Ју белу цркву водише,
за младо, тебе венчаше,
но мене неје за веру.
Ју татка гости дођосте
и мушко дете ју руке,
так ми се вара јувери.

Село Божињевац

Пева: Драгица Ђорђевић, 1913.

111. ВИЈЕНА, ЛОЗА ЗЕЛЕНА
(у ору)

Вијена, лоза зелена, нане,
вијена, лоза зелена.

Не ми је лоза зелена,
но ми је мома румена.
Шетнала поље дренова,
сретнала момка јубаво,
носило тегет одело,
нолисо капу шајкачу.
Варај му лично прилега,
давај ме нано за њега.
Ја гола, боса по њега,
ја гладна, жедна за њега.

Село Божињевац

Пева: Драгица Ђорђевић, 1913.

112. СКОРО САМ КОЊА КОВАЈА
(у ору)

Скоро сам коња коваја нане,
скоро сам коња коваја,

зар сам га много јашија,
девет сам села минаја,
десето село Русија.
У село кућа богата
у кућу до три девојке.
Прва ми коња прихвати,
друга ми меко намести,
 трећа ми вечеру прави.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

112a. ТОДОРО, ЛЕПА ДЕВОЈКО
(у ору)

„Тодоро, лепа девојко мори,
Тодоро, лепа девојко,

да ми омесиш погачу,
са воду да гу не месиш,
са сузе да гу омесиш“.

„Терзиче, младо бекриче,
да ми сашијеш јелече,
да не га сечеш сас ножице,
да не га шијеш сас иглу,
да не га шијеш сас конат“.

„Тодоро, лепа девојко,
да ми омесиш погачу,
да не гу печеш сас огань,
на сунце да гу испечеш“.

Село Левосоје

Пева: *Драгица Јордановић*, 1918.

113. ЈЕДНА ЈЕ ЂЕРА У МАЈЦИ
(у ору)

Једна је ћера у мајци леле,
једна је ћера у мајци,

шетнала поље широко, леле,
сретнала момка убаво, леле:
„Давај ме нано за њега, мори,
ја гола, боса по њега, нано,
ја гладна, жедна за њега“.

„Ја не те давам за њега, ћери,
оно је много сирома, ћери,
он нема кућу никакву, ћери“.

„Давај ме мајко за њега, мори,
ја гола, боса по њега, мајко,
ја гладна, жедна, за њега“.

Село Левосоје

Пева: *Љубица Милановић*, 1931.

114. ДЕНО, МАГДАЛЕНО МОРИ
(у ору)

Дено, Магдалено мори,
Дено, Магдалено,
не лажи бећара, мори,
не лажи бећара.

Бећар, гола тафра,
нигде ништо нема, Дено,
Једно коње има, Дено,
тој није његово, Дено,
туђо и бегово, Дено.
Бег му га је даја, Дено,
тебе да превари, Дено,
и оно је туђо, Дено,
туђо и бегово, Дено.

Село Божињевац

Пева: Стојанка Ђорђевић, 1931.

115. МИЛ-МИЛАДА СЕДЕЛА ПОД 'ЛАДА
(у ору)

Мил-Милада седела под 'лада,
Мил-Милада седела под 'лада,

под 'ладом је момци избирала,
сваком селу момка по једнога.
Од Левосоје нећу ниједнога,
све што имале, за конопље дале.
Из Осларе нећу ниједнога,
све што имале, све за пушке дале.
Од Бујановца нећу ни једнола,
све што имале, све за карте дале.
Из Биљачу нећу ниједнога,
све што имале, све за жене дале.
Из Лучане нећу ниједнога,
све што имале, све за дрво дале.
Жужевиља нећу ниједнога,
све што имале, све за лојзе дале.
Из Ратаје нећу ниједнога,
све што имале, за тракторе дале.
Од Ристовца нећу ниједнога,
све што имале, за вршаше дале“.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

115а. ЈА СЕ ДАДО ПЕТНАЈЕСТ ГОДИНА
(у ору)

Ја се дадо петнајест године,
ја се дадо петнајест године,

земам момче дванајест године.
Чим се дадо, удовица стадо.
Одма' ми се двори преораше,
на бунару воду прецрпаше,
па отидо у суд на кадију:

„Ој кадијо, млади ефендијо,
криво седиш, право да ме судиш.
Ја се дадо петнаест године,
чим се дадо, удовица стадо.

Одма' ми се двори преораше,
на бунару воду прецрпаше,
одма' ми се цами полупаше“.

„О каква си танка и висока,
ој каква си бела и црвена
и ја би' ти цами полупаја
и ја би' ти двори преораја,
и ја би' ти воду прецрпаја“.

„Ој кодијо, млади ефендијо,
чибук имаш, свиње да си чуваш,
браду имаш, ћеневи да метеш“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

116. ШТО СЕ СИЈА, НАНЕ, ДОЛЕ У ЛИВАДЕ
(у ору)

Што се сија, нане, доле у ливаде,
доле у ливаде,

доле у ливаде, међу две грмаде?
Да л, је јарко сунце у Петрово лето,
и л' је месечина у Мартини ноћи?
Нит' је сунце нано, у Петрово лето,
нит' је месечина у Мартини ноћи,
већ девојче нано, петнаест година.
Сви жењети нано, жене профрљаше,
за девојче нано, петнаест године.
А попови нано, браде обријаше,
за девојче нано, петнаест године.
Нежењети нано, гору пофаћаше,
за девојче нано, петнаест године.

Село Күшитица

Пева: Славка Милановић, 1933.

117. БРЕ ДЕВОЈЧЕ, КУМАНОВЧЕ
(у ору)

„Бре девојче, кумановче,
бре девојче, кумановче,

отварај ми Куманово,
да ти видим бело лице,
да га видим, да запишем“.

„Пиши лудо, пиши младо,
само име не ми пиши,

ће дочује стари тата,
ће ме ружи, ће ме кара“.
„Бре девојче, кумановче,
отварај ми Куманово,
да ти видим чрни очи,
да ги видим, да запишем“.
„Пиши лудо, пиши младо,
само име не ми пиши,
ће дочује стара нана,
ће ме ружи, ће ме кара“.

Село Кршевица

Пева: Добринка Јовановић, 1930.

118. НИКОЛО, ГАЈЛЕ ГОЛЕМО
(у ору)

Николо, гајле големо мори,
Николо, гајле големо,
не ми поругај девојче.
Малка ли ти је донела,

донела па и довела,
шарену краву сас теле
и теле ву је шарено.
Николо, гајле големо,
не ми поругај девојче.
Малка ли ти је донело,
донело па и довело
шарену овцу сас јагње
и јагње ву је шарено.
Николо, гајле големо,
не ми поругај девојче.
Малка ли ти је донело,
донело па и довело
шарену кучку сас кутре
и кутре ву је шарено.

Село Спанчевац

Певају: Мирослава Божиновић, 1932;
Јаворка Божиновић, 1958;
Десанка Анђелковић, 1933;
Загорка Митић, 1938.

118a. НИКОЛО, ГАЈЛЕ ГОЛЕМО
(у ору)

текст је исти као код претходне песме само што има и
следећи додатак:

Шарену мачку сас маче
и маче ву је шарено.

Село Жбевац

Пева: Радивоје Ђорђевић

119. КИТИЦЕ, ДАДИЦЕ, НЕ МИ Л'ЖИ БРАТА
(у ору)

„Китице, дадице, не ми л'жи брата,
китице, дадице, не ми л'жи брата“.

„Пукнало, цркнало, ја ли ти гај л'жем,
л'же л' га, маме л' га, тија црни очи“?
„Китице, дадице, не ми л'жи брата“.
„Пукнало, цркнало, ја ли ти гај л'жем,
л'же л' га, маме л' га, тоја бело лице“?
„Китице, дадице, не ми л'жи брата“.
„Пукнало, цркнало, ја ли ти гај л'жем,
л'же л' га, маме л' га, теја беле руке“?
„Китице, дадице, не ми л'жи брата“.
„Пукнало, цркнало, ја ли ти гај л'жем,
л'же л' га, маме л' га, тија медни уста“?
„Китице, дадице, не ми л'жи брата“.
„Пукнало, цркнало, ја ли ти гај л'жем,
л'же л' га, маме л' га, таја руса коса“?

Село Грамада

Пева: Злата Анђелковић, 1930.

119a. МИЛЕВО, ДЕВОЈКО, КУДЕ ДАНАС БЕШЕ?
(у ору)

„Милево, девојко, куде данас беше,
Милево, девојко, куде данас беше“?

„Милане, драгане, на пазар сам била“.
„Милево, девојко, што си тргувала“?
„Милане, драгане, свилу и кадифу“.
„Милево, девојко, а што ће ти свила“?
„Милане, драгане, дарови да спремам“.
„Милево, девојко, а што ће ти дари“?
„Милане, драгане, свекра да дарујем,
Милане, драгане, кума да дарујем“.

Село Левосоје

Пева: Љубица Милановић 1931.

120. ОЗДОЛ ИДЕ ДОНЕ, БЕЛО РАДЕ
(у ору)

Оздол иде Доне, бело Раде,
оздол иде Доне, бело Раде.

Јем си иде, јем питује:
„Чијо коло најлогемо,
чијо коло најшарено“?
„На девојке, најголемо,
на девојке, најшарено“.
„А са што је преплетено“?
„Са музике преплетено“.
Оздол иде бело Раде.
Јем си иде, јем питује:
„Чијо коло најголемо,
чијо коло најшарено“?
„На бећари, најголемо,
на бећари, најшарено“.
„А са што је преплетено“?
„Са музике преплетено“.
Оздол иде бело Раде.
Јем си иде, јем питује:
„Чијо коло најголемо,
чијо коло најшарено“?
„На невесте, најголемо,
на невесте, најшарено“.
„А са чиме преплетено“?
„Са делије, преплетено“.

Село Биљача

Пева: *Божидар Митровић*, 1934.

121. АЛТАНО, КАДАНО
(у ору)

Алтано, кадано мори,
Алтано, кадано,
одваздан те чекам,
белу и црвену,
танку и високу.
Хајде да си дома,
вечеру да правиш?
Немој за млозина,
за мене, за тебе
и за стару мајку.

Село Левосоје

Пева: *Младена Трајковић*, 1923.

121a. ОЈ, ЛЕНО, ЛЕНО, ГАЈЛЕНО
(у ору)

„Ој, Лено, Лено, гајлено мори,
ој, Лело, Лено, гајлено,
твоје је село големо,
има ли моми за мене“?

„Стојане, брале, Стојане,
скоро је куга тепала,
најбегем моме јобрала“.
„Ој, Лено, Лено, гајлено,
па и ти си добра за мене“.
„Стојане, лудо Стојане,
је ли смо море родбина,
је ли смо браћа јод тетке“?
„Ој, Лено, Лено, гајлено,
туга на јаре, гре, нема.
ситни камене, број нема“.

Село Клиновци

Пева: Стоша Мичић, 1898.

122. ОЈ, СТОЈНО, СТОЈНО, РУСА НЕВЕСТО
(у ору)

„Ој, Стојно, Стојно, руса невесто, Стојно,
руса невесто,

заврти оро на куде мене.
Кам' да ти видим тој бело лице,
да ли је бело како што беше“.
„Бело је, бело, јоште по беље,
ти да га видиш, ти аљин немаш,
ти аљин немаш ти зијан имаш“.

Село Грамада

Пева: Перунка Анђелковић, 1910.

123. ОЈ, СТОЈАНЕ, УСТРИЈАНЕ
(у ору)

„Ој, Стојане, Устријане,
ој, Стојане, Устријане,
кад ће идеш у Устрију,
да ли има там девојке“?
„Има, има, како нема.
Црноока, пет стотине,
модрооке, шест стотине,
а мазнуша, цену нема“.
„Ој, Стојане, Устријане,
кад ће идеш у Устрију,
да ли има там бећара“?
„Има, има, како нема,
три бећара, за кош плева,
па ју она рженица“.

Село Грамада

Пева: Перунка Анђелковић, 1910.

124. ЗДРАВЧЕ, ВЕНЧЕ, ЦВЕЋЕ МИРИШЉАВО
(у ору)

Здравче венче, цвеће миришљаво,
здравче венче, цвеће миришљаво,

ти кад цв'тиш, сва гора мерише
и у гору камен становити
и на камен шаварна рагожа,
на рагожу преберно чилимче,
на чилимче, везено јастуче,
на јастуче, момче и девојче.

Село Боровац

Пева: Снежана Богдановић, 1956.

125. ИЗНИКНА МИ, НАНЕ, МОРИ, Т'НКА КОНОПЉИКА
(у ору)

Изникна ми, нане, мори т'нка конопљика,
т'нка конопљика,

изникна ми, нане, мори, доле ју ливаде.
Под ње седе, нане, мори, једно лудо, младо,
ем си седи, нане, мори, за водицу гори . . .

Село Биљача

Пева: Божидар Митровић, 1934.

III. Песме епског садржаја

126. ПЛАНИНО МОЈА, ТРУДБИНО

Планино моја, трудбино, леле,
планино моја, трудбино,
доста сам тебе ходио,
чету кумите водио,
кумитски барјак носио.
Доста сам мајке цвилио,
највише мајку Стојанову,
закла' го сина Стојана,
натера' гу месо од њега.
Жали се мајка:

„Од тебе сине, месо да једем“!

Село Куштица

Пева: Ранђел Марковић, 1945.

127. АЈ, ИМА НАНА ЈЕДНО МУШКО ДЕТЕ

Ај, има нана једно мушко дете,
чувала га петнаест година,
није дете с' мајку прозборило.
Кад је било шеснаест година,
тад је дете с' мајком прозборило:

„Ај, чујеш ли ме, оistarела мајко,
да л' ја имам некога од рода“?

„Имаш сине, једну милу сестру,
и њума су Турци заробиле.

Ај, татко ти се тријес' годин' борио,
није мог'o сестру да избави,
вeћ су Турци њега похарали“.

Ај, па говори то малено дете:

„Да л' има где годле механе,
да ја седнем и мало попијем“?

„Има доле сине, испод село“.

Кад је дете тамо одлазило,
оно носи један ибрик вино,
дете пије па се не напије.

Ај, па говори то малено дете:

„Ја не пијем један ибрик вина,
вeћ ја пијем, кантар кол'ко тегли.

Кантар тегли деведесет ока,
а ја пијем сто педесет ока“.

Ај па се врати, код старицу мајку:

„Чујеш ли ме, оistarела мајко,
да ли има нешто од старога татка,
да ли има од његово руво“?

Ај, па говори оistarела мајка:

„Има сине копчане чакшире,
има сине копчану доламу“.

Па му мајка све редом донела.

Ајд, кад се дете мало опремило
и он оде по туј своју сестру,
да је тражи да ли би је нашло.

Ај, лута дете од града до града,
док је стигло до цареви двори.

Угледа га сестра са чардака,
па му вели: „Од овамо, брате“.

Ај, када приђем на капије старе,
ној на њима дванаест катанца,
kad удари са десницом руком,
све дванаест одма' отворило.

Ај, дочека га они њена сестра,
па га пита: „Брате, што ће пије“?
Брат јој каже кол'ко мож' да пије;
он си пије кантар кол'ко тегли.

Кантар телги деведесет ока,
а он пије сто педесет ока.

Ај, донесе му један ибрик вино
и у њега свакојаке траве.

Пило дете, па се је напило,
па је легло, мало да преспије.

Ај, ал' кад дође царе из Крајине,
подрипнај га са ту десну ногу:
„Диг се, диг се, мори пијаницо“.

Aj, па повика дванаест цандара:
„Снесете га доле, испод града,
па га — куче, одма' исечете“.
Aj, па дојоше дванаест цандара,
свезаше му и руке и ноге,
па га носе испод града.
Изманаше са дванаест сабље,
пишти дете, у бога се чује.
Aj, ал' говори царе са чардака:
„Чујете ли дванаест цандара,
питајте га зашто дете вика;
да л' га стра' је од дванаест сабље,
или га жао за његово младос“?
Питаше дванаест цандара:
„Да л' се боиш од дванаест сабље,
ил' те жао за твојата младос“?
Ал' говори то малено дете:
„Нит' се плашим од дванаест сабље,
нит' ме жао за мојата младос',
већ ја жалим таткове чакшире,
татко не ги старос' крвавија,
'ајде, 'ајде, син да ги крвави“.
Ej, па говори царе са чардака:
„Скините му таткове чакшире,
па га, куче, одма' исечете“.
Aj, скинуше му таткове чакшире,
изманаше са дванаест сабље,
писну дете, до бога се чује.
Aj, ал' говори царе са чардака:
„Чујете ли дванаест цандара,
питајте га, зашто дете вика,
да л' се плаши од дванаест сабље,
ил' га жао за његова младос“?
Aj, питаше га дванаест цандара:
„Ил' се плашиш од дванаест сабље,
ил' те жао за твојата младос“?
Aj, ал' говори то малено дете:
„Ни се плашим од дванаест сабље,
нит' ме жао за мојата младос',
већ ја жалим таткову доламу,
татко не гу старос' крвавија,
'ајде, 'ајде, син да гу крвави“.
Aj, па повиче царе са чардака:
„Скините ву таткову доламу,
па га, куче, одма' исечете“.
Aj, кад му, њему, руке одвезаше,
кад се дете мало ослободи,
па се вртна и лево и десно,
сви дванаест, доле попадаше.
Aj, па се качи горе на чардака,
те на оба одсијече главе,

па си врна, дома да си дође.
Кад је дете кућу примакнало,
ај, па повика осталелу мајку:
„'ајде, ајде, ти изађи мајко,
да си сртнеш и зета и сестру“.

Село Жбевац

Пева: Радивоје Ђорђевић

128. МОРЕ, ЗАПАЛИ СЕ ЦРНИ ТРАВНИК

Море, запали се црни Травник,
море, запали се црни Травник.

Тој не беше црни Травник,
тој си беше србска војска.
Право тегли за Билачу,
за Билачу, кроз чаршију,
кроз чаршију за цамију.
Спазили ги Агушова була:
„Диг се аго, жив се не дигнаја,
твоја кула сардисана,
твоја љуба поругана,
твоја деца потикана.
Диг се аго, жив се не дигнаја,
узни пушку, пушку станмалију,
ја ће пуним, ти да гађаш,
ти да гађаш све ју месо“.
„Доста сам ја пушке пуцаја,
доста сам ја мел месо гађаја,
доста сам ја коњијајаја,
доста сам ја љубе поругаја,
доста сам ја куле сардисаја,
доста сам ја деце потикаја,
доста сам ја мајки расплакаја,
плаче Пчиња, сиротиња“.

Село Боровац

Пева: Снежана Богдановић, 1956.

129. ВИНО ПИЈЕ ВИДОВО ЈУНАЧЕ

Вино пије, вино пије Видово јуначе,
еј, у чашу му се сенка зачинује,
па дозивља љубу Анђелију:
„Чујеш ли ме љубо Анђелијо,
ја излегни на горњи чардаци,
па погледај у равни дворови,
да л' 'ајдуци, дворе напунише,
или гуске крила упрнаше“.
„Пиј си вино Видово јуначе,
несу 'ајдуци дворе напуниле,

наше гуске крила упрнаше“.
Вино пије Видово јуначе
у чашу му се сенка зачињује,
па дозивља Милицу сестрицу:
„Чујеш ли ме, Милицио сестрицо,
ја излегни на горњи чардаци,
па погледај у равни дворови,
да л' ајдуци двори напунише,
или гуске у крила упрнаше“.
„Зло ти вино мој рођени брате,
нису гуске у крила јупрнале,
тебе брате гледа да ухвате“.
Па дозивља милу мајку своју:
„Чујеш ли ме моја мила мајко,
кажи јадна где да се сакријем“.
„Чујеш ли ме Видово јуначе,
укачи се у велики амбар,
укопај се у белу 'шеницу“.
Ухватише љубу Анђелију,
удрише ву троструку камџију:
„Казуј кучко, Видово јуначе“.
„Не ме бите, не мучите, Турци ,бре 'ајдуци,
кача те се у нови амбари“.
Качише се у нови амбари,
уфатише Видово јуначе,
извадише обе црне очи,
пребише му обе беле руке.

Село Левосоје

Пева: Младена Трајковић, 1923.

130. ГРУЈА СИ ТРАЖИ, МОРЕ ТО ЈАНЕ

Груја си тражи, море то Јане,
Јане си неће, море за Грују:
„Нећу га мајке, море Груицу,
девет је жена, мори убоја,
девет је жена, мори убоја,
и мене ће ме, мори јубоде“.
А мајка на њу, мори говори:
„Иди ми Јане, мори за Грују,
ти си ми вредна, мори превредна,
ти ће му јему, мори настојуш“.
Јане си мајку, мори послуша,
јотиде млада, мори за Грују,
уторник мори свадбу тераше,
ју среду Велес, мори јотидет.
Сву ноћ је Јане, море седело,
младога Грују, мори чекало.
Девет је 'леба, море испекла,
десета бјела, мори баница,
девет вртене, мори напрела,

мушку кошуљу, мори сашила,
големо гумно, море је мела,
стотину снопља, море садила,
дванајес' коња, море терала
и трипут вра је, леле предрекла,
тада је зора, леле зорила.
Тада је зора, леле зорила,
тад му свекрва, море встанала:
„Легни ми Јане, море преспи ми,
сву ноћ си јадна, море седела,
мојега Грују, мори чекала“.
Леже си Јана, море па заспа,
тешка гу дремка, море паднала,
Груја на порте, море чукнаја,
стара му нана, море говори:
„Лака, по лака, море Груице,
стара ће нана, море да отвори.
Сву ноћ је Јана, море седела,
по таја 'ладне, мори кафанае,
сву ноћ је Јана, море играла,
сас тија њојни, море шволери“.
Груја се љуто, море наљути,
искочи собе, море големе,
бркна си свилни, море цепови,
извади ножће, море с три рва,
јубоде Јане, море у срце.
Мртва је глава, џанам говори:
„Проклета да си, бре мајко,
ја га не хтеше, море Груицу,
а ти ме мене, мори јудадет“.
На Грују жалба, море му падна,
па узе књигу, море и плајvez,
напише писмо, море големо,
па се сам себе, море јубоде:
„Ето ти стара, море два жала,
ето ти старке, мори два гроба“.

Село Љиљанце

Пева: Илија Димчић, 1920.

131. ДАЈ МЕ, МАМО МОРИ, ЗА 'АЈДУК НИКОЛЦУ

„Дај ме, мамо мори, дај ме, за 'ајдук Николцу,
за 'ајдук Николцу“.

„Не те давам, мори ћерко, за 'ајдук Николцу,
ће те даду, мори ћерко, за момче јорманче“.
Па гу дала мори мајка, за момче јорманче.
Три године море кучка, с момче не зборила,
kad наступи, море нано, четврта година,
тад је она мори нано, с њега презборила:

„Спрем' се, спрем' се, мори момче, ти момче јорманче,
ће идемо море момче, ју бабу на гости“.
Проговара море момче, тој момче јорманче:
„Слегни, слегни мори Ано, доле у Јарове,
те избери море Ано, до два добра коња“.
Те избрала мори Ана, оба ћока коња,
те појдоше мори нано, у бабу на гости.
Кад су дошли мори нано, низ висе клисуре,
тешка га је море момче, дремка ухватила.
Проговара море момче, тој момче јорманче:
„Викни, викни мори Ано, викни, запеј гласно“.
Не смем, не смем мори момче, од 'ајдук Николцу“.
Па викнала мори Ана, танко, гласовито,
те се чуло нано, три сата место.
Дочуја га мори нано, тој 'ајдук Николца:
„Стан' те, стан' те, бре дружина, стан' те саслушајте,
то што пева море, танко, гласовито,
то је Ана, бре дружино, Ана Дамњанова,
Ана иде бре дружина у мајку на гости“.
Сретнао ги мори нано, тој 'ајдук Николца,
борише се мори нано, два дана и ноћи.
До колена мори нано, у крву встанаше,
проговара мори нано, тој момче јорманче:
„Бркни, бркни мори Ано у то десно цепче,
па извади мори Ано, моје златно ножће,
па удари мори Ано, кога теби драго“.
Па бркнала мори Ана ју то десно цепче,
извадила мори Ана, тоја златно ножће,
па удари мори Ана, на момче јорманче.
Хитро их је мори нано, момче продохитри,
не мога му мори нано, да одсече главу,
већ закачи мори нано у лијеву раму.
Узе момче море ножће, те удари, те удари 'ајдук Николцу,
одсече му главу.

Село Биљача

Пева: *Бојсидар Митровић*, 1934.

132. ОБЛАГА СЕ ТУРЕ ОСМАН АГА

Облага се туре Осман ага,
облага се с младог Радојицу,
кој' ће иде у Нови Пазари,
за д'н да иде, опет да се врати.
Хај море, фала богу, фала јединоме,
проговара млади Радојица:
„Ја што имам шарца Пелифана,
за дан ће идем, за дан ће се вратим“.
Хај море, па си пође туре Осман ага,
па говори младој Радојици:
„Ако идеш, за д'н да се вратиш,
ће ти дадем два товара благо,

ако не идеш, ће ти узмем ја белу Јану“.
Хај море, па отиде млади Радојица,
узјахавши тој шарено коње,
па си стигна код пашу у вашар.
Шета шарца до половин сахат,
па узеде од пашу тескеру,
па узеде, па се натраг врати.
Хај море, литна шарац по тој равно поље,
па кад падна на широко поље.
Хај море, почуди се млади Радојица:
,Где си, да си светоме Николу,
па се скина горе од небеса,
зађе шарца, три пут' око њега,
шибнаја га с' његову канцију,
рипна шарац од земљу на ноге.
Хај море, па говори светога Никола:
,Чуј овамо, млади Радојицо,
немој више облагу да фатиш,
облага је море малог лоша.
Хај море, хајд' јами тој шарено коње,
ће задржим сунце, до половин сахат,
док да стигнеш у туј белу кулу“.
Хај море, па отишо туре Осман ага,
укачи се на бијелу кулу:
,„Отвори ми Јано врата, ти ћеш бити моја“.
,„Хај море, гледај, гледај туре Осман аго,
јено шарац иде, куде пишти“.
Хај море, на њега му несвидно паднало,
кад рипнаја туре Осман ага,
кад рипнаја море од три спрата,
распрска се и кожа и коске.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

133. МОРЕ, СЕДИ ВИДИМ, ПИЈЕ РУЈНО ВИНО

Море, седи Видим, пије рујно вино,
море, нешто му се чинка, зачинује,
а нешто му порте, поткрцнује.
Море, па дозива тоја верно љубе,
цаман па дозива тоја верно љубе:
,„Море иди љубе, на порте да видиш,
нешто ми се чинка, зачинује,
а нешто ми се порте поткрцнује“.
Море, па јотишла, љуба, па се повратила:
,„Седи Видим, пиј си рујно вино,
вране лети, на порте встанује“.
Море, седи Видим, па се чудо мисли,
нешто му порте поткрцнује.
Море, па дозива тоја милу сестру:
,„Дођи сестро, на порте да видиш,

нешто ми се чинка зачинује,
а нешто ми порте, поткрцнује“.
Море, па јотишла, па се повратила:
„Јаво брате, мили брате,
силни Турци стубе праја,
на дувар да прође,
тебе јунака да фати“.
Море, Видим виче, Видим виче, до бога се чује,
сестра њему лепо одговара:
„Слушај, слушај, Видиме јунаку,
тебе сестра ју поддум ће скрије,
ће замаже врата сас цимента,
ће замаже прозор сас киреча“.
Сестра брата сакрила ју поддума,
замазала врата сас цимента,
замазала прозор сас киреча.
Силни Турци стубе направише,
на дувар пројдоше:
„Ја искачај, Видимова мајко,
ја да кажеш Видима јунака“.
„Море, ни т' га знајем, ни т' га паказујем“.
„Море, ће га кажеш бабо, ће га кажеш,
ће ти ударим стројостру канцију,
ће ти сечем ноге до колена,
ће ти сечем руке до рамена,
ће ти вртим тија стари очи“.
„Море, не га знајем, не га и казујем,
сечете ми ноге до колена,
сечете ми руке до рамена,
вртите ми тија стари очи,
ни га знајем, ни га паказујем“.
Море, отсекоше ноге до колена,
море, отсекоше руке до рамена,
море, извртоше тија црни очи.
Море, па викаше тоја милу сестру:
„Кажи, кажи, Видима јунака,
ће ти сечем ноге до колена,
ће ти сечем руке до рамена,
ће ти вртим тија црни очи,
ти да кажеш Видима јунака“.
Сестра плаче и на њи' говори:
„Ни га знајем, на га паказујем“.
Јотсекоше ноге до колена,
јотсекоше руке до рамена,
извртоше тија црни очи.
Сестра седи, кука, кука,
како црна кукавица,
али брата никако не каже.
Дозиваше тоја верно љубе:
„Дођи љубе, дођи, ја да кажеш Видима јунака,
ће ти сечем руке до рамена,

ноге до колена,
ће ти вртим тија црни очи“.
Љуба се је мори поплашила,
па казала Видима јунака:
„Сестра га је ју подрум сакрила,
замазала прозор сас киреча,
замазала врата сас цимента“.
Е, растурише врата од цимента,
извадише јунака,
е ће иде на бој, на Косово.
Видим јодговара:
„Остай збогом мила моја мајко“.
„'ајд сас здравље, мили моји синко“.
„Јостай збогом, мила моја сестро“.
„'ајд сас здравље, мили моји брате,
немам ноге, по тебе да појдем,
немам руке, тебе да пригрнем,
немам очи, тебе да одгледам,
ни видим брате, тебе да пољубим,
'ајд сас здравље, моји мили брате“.
Видим јодговара, до бога се чује,
спремаја је коња од мегдана,
престегна га сас девет колана,
турија му узду позлаћену,
па ће иде на бој, на Косово,
тамо има та голема битка.

Село Љилjanце

Пева: Младена Арсић, 1918.

134. ШТО КУЧИЊА ЛАЈАТ, МОРИ ЈЕЛЕНО МОМЕ

„Што кучиња лајат, мори Јелено моме“?
„Што кучиња лајат, лоши људи иде“.
„Тражи ти го тражи, Јелено моме,
тражи ти го, тражи, брата ти Данчу“.
„Брат ми је Данчо у бабу на гости,
у бабу на гости и пије и једе“.
„Ће ти исечемо ноге до колена,
а и златне руке, бјеле до рамена,
ће ти извртимо теја црне очи,
ће ти о'резамо тије русе косе,
казуј си го, казуј, брато ти Данчу“.
Па му извртоше теја црне очи,
па му орезаше једне русе косе,
па му исекоше ноге до колена,
а и беле руке, златне, до рамена.
Па питаше Турци Данчеву љубу:
„Казуј си го, казуј, а где ти је Данчо,
ће ти закољемо твоје машко дете“.

„Море не колајте моје машко дете,
мож ми је Данчо ју подрум ју бачву,
вошћем замажена, китком закићена“.

Село Биљача

Пева: Божидар Митровић, 1934.

135. МОРЕ, ЗАДАДЕ СЕ ЦРНИ ОБЛАК

Море, зададе се црни облак,
леле тој не беше црни облак,
море, тој си беше, силна војска.
Еј, море, право иде за Билачу,
леле, за Билачу у чаршију,
леле, у чаршију, пред цамију.
Еј, море спазила ги тој његова була,
море, па ти вика Дели Јагуш агу:
„Леле, диг се, диг се, море Јагуш ага,
леле, што је т'мно, море под Билачу,
леле, да л' је магла, је л' је војска“?
„Еј, море, нит' је магла, већ је војска,
море, пристигнаше у Билачу,
леле, у Билачу, пред цамију“.
Еј, море, па си викна Дели Јагушица:
„Море, дај ми пушку, море карабина,
леле, ти да пуниш, море ја да гађам,
леле, јер га би ги повратиле,
еј, море, јер га би ги повратиле,
море, јер га би ги поплашиле“.
Еј, море, све Билачу опколише,
леле, Дели Јагуш уфатише,
море, уфатише, па врзаше,
еј, море, па врзаше, потераше:
„Море, хајде, хајде море, Дели Јагуш ага,
море, несу жене, море да ги турчиш,
море, несу цуре, море да ги љубиш,
море, хајде, хајде, Дели Јагуш аго,
море, ће си идеш, море бело Врање,
море, ће те метнем, море кајмакана,
леле, ем да седиш, ем да судиш“.
Еј, море, истераше до испод Билачу,
море, па пукнаше брзометку,
море, утепаше, море Дели Јагуш агу.
Море, тој дочула, море тој његова була,
море, па си викна, море да си плаче:
„Леле, диг' се, диг се, море Дели Јагуш ага,
море, твоја кућа, море запалена,
море, твоја деца, море потикана,
леле, твоја жена, поругана“.

Село Левосоје

Пева: Душан Стојковић, 1923.

МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА АЛБАНСКОГ СТАНОВНИШТВА

Вокална традиција

136. QU MORE REXHJO DIL TE SANA (balada)

Qu More Rexhjo dil te sana
darsum t'madhe pot'ban nana;
qu Rexhjo, qu bir-o,
quu delija i nane-o,
se s'ka nana t'jeter-o.

Qe more Rexhjo dil te talla,
darsum t'madhe pot'ban halla
qu Rexhjo, qu djal-o,
qu delija i nanes-o,
se ma fike shpjen-o.

Po vin krushqit rrethit malit,
Rexhja i nanes n'grajzdh te kalit;
qu Rexhjo, qu bir-o
qu delija i nanes-o,
sot ma fmir po m'dukesh-o.

More kali tu k'putt jela,
qysh ma myte Rexhjen shkelma;
qu Rexhjo, qu bir-o
qu delija i nanes-o,
se s'ka nana t'jeter-o.

Sot more Rexhjen n'dhe ta shtini,
krejt oshok e judot vini;
qu Rexhjo, qu bir-o
qu delija i nanes-o,
te ty shokt t'vorosin-o.

Nana Rexhjes dul n'minare,
nana sotka met pa djale;
qu Rexhjo, qu bir-o,
qu delija i nanes-o,
se s'ka t'jeter nana-o.

Село Врбан

Пева: Зејнула Салмани, 1928.

137. ANI SHKOJ MAQINA ORI NANE

Ani shkoj maqina ori nane,
ani per rreth detit,
kan bylbyli nane n'der te mretit.
N,saraj t'mretit nane,
dath e deshe,
dath e deshe ori nane,

n'bor e n'shie name,
buk pa hanger,
buk pa hanger, ori name,
bj pa pie.

Село Несалице

Пева: Небрија Сељим, 1902.

138. QUNI SHKON SOKAKUTO
(ljubavna)

Quni shkon sokakut-o,
me sharki në dorë,
quni shkon sokakut-o,
me sharki në dorë

Shka ti baj merakut-o,
mori vetull holle.
Qika shkon sokakut-o,
djal sa ki sahatin,
hiq pa folme gojun-o,
ja dhake gjevapin
fryni era e malit-o,
e naj ra mines-e,
te dy brit e shpines.

Село Врбан

Пева: Зејнула Салмани, 1928.

139. OJ LULIJA JON ME LIMONA-O
(svadbena)

Oj Lulija jon me limona-o,
oj Lulija jon me limona-o,

a ma mir te na a te nana-o.
Te nana te baba te fukaraja,
a parrin tena e ban sefae-o...

Село Несалице

Пева: Љуљија Сељим, 1965.

140. NAU NIS DASMA PER MEU NISE
(svadbena)

Nau nis dasma per meu nise,
of aman, aman,
nau nis dasma per meu nise,
of aman, aman,

per hajr t'qoft o i zoti shpise.
Sitet milli n'magje t'kuqe,
per hajr t'qoft Rexhep kjo nuse.
Sitet milli n'magje t're,
per hajr t'qoft oj nan re.

Село Врбан

Пева: Јакупи Рамадани, 1954.

141. ANI MOJ NATIGJE
(gradska)

Ani moj hatigje,
ani n'shami t'kuqe,
n'Elbasan vash dylbero mori qik,
ani dot shkojsh nuse,
n'Elbasan vash dylbero mori qik,
ani dot shkojsh nuse.

Ani nuse hina,
ani nuse doda,
a ni fjaj goje dylber mori qik,
ani nuk e fola.

Ani moj hatigje,
ani po t'kan qika,
kjan le t'plast dylbero mori qik,
ani i raft pika.

Ani moj hatigje,
ani po t'kan djali,
kjan le t'plast dylber mori qik,
ani kjofft beqari.

Село Врбан

Пева: Ђенан Саљиху, 1962.

142. KJO FUSKA BANATITI NANE
(borbena)

Kjo fuska Banatit nane,
fuska therra, therra, therra, therra,
brigadate shiptarit i kan vesa manxerrja,
of aman, aman.

Fuska e Banatit nane,
fuska tumba, tumba, tumba, tumba,
brigadat e shiptarit po liftojn me bomba,
of aman, aman.

Fusha e Banatit nane,
ajde gropo, gropo, gropo, gropo,
brigadat e shiptarit po liftojn me topa,
of aman, aman.

Село Врбан

Пева: Салмани Зејнула, 1928.

143. ITALIJA O QNA ASHT TRENUE
(borbena)

Italija o qna asht trenue,
Italija o qna asht trenue,

me shqiperin po don me luftue,
kjo shqiperija ni fjaj kur ja ka que.

Italiant i ka shkatrue
po shkojn motat o kepo me kepe
me sertar o po qon fysheke
hidhet toka baruti qpo digjet.
Italija n'det po hidhet
hajde burra more hadje krceni
italiant ivrash manxeri.

Село Врбан

Пева: Ђенан Саљиху, 1962.

144. USHTARI NË LUFT KA NISE

(borbena)

Ushtari në luft ka nise,
ka mar pushken meni dor,
ushtari në luft ka nise,
ka mar pushken meni dor, meni dor.

Lam të mir oj nan e babe,
lam të mir oj motra e re, shume re.
Edhe une në luft me shku,
me fashishtat me liftu, me liftu.
Kur ni dit e letra mrini,
prej komandes na erdh fjal,
djali jot jet kandru
me fashistat tuj liftu.
Lumja une për at djale,
që ka vdek e për liri.

Село Врбан

Пева: Салмани Зејнула, 1928.

В) МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА РОМСКОГ СТАНОВНИШТВА

Вокална традиција

145. ХАЈДЕ, ХАЈДЕ ФАТО, ГОСТИНКА ТЕ ЛАВТУТ
(Хајде Фато, да те оженим)

„Хајде, хајде Фато, гостинка те лавтут“.
„А шта, а шта ујко, мебалета кхував,
ујко, мушкероте това,
касте, касте ујко, ностинка ме теђа“.
„То право жени ни пер Фато ти пенбори ђава.
Спреми соли Фато, да је ко друmom поћинђа,
ке да лета шизоће барозуми дикја,
ко машкаре гћереце, тујџаназја пашљона“.

Град Бујановац

Пева: Миле Селимовић, 1947.

146. ЂЕРДЕ, СО ЂЕРДЕ
(Учинише што учинише)

Ђерде, со ћерде, даје ле мори,
мо ћер растуриnde.
Који и несе, бепи море даје,
о ћа вете мере.
На ћерџан ма даје ле мори,
домаћица товав,
ту ћерџан ма даје ле мори,
сокаците марав.

Град Бујановац

Пева: Стана Селимовић, 1921.

147. МУЛИ ДЕВЛА МИ ЂОРУРИ Дај
(Умрла ми је боже, моја сирота мајка)

Мули девла ми торури дај,
ми нај мули тороро аћиљум,
ђороро аћиљум, тело сокакја.
А, даје, а даје бре.
Тешко манђе, ме дајаче,
ке ди нећивди ој мана дикља.
А, даје, а, даје бре.

Град Бујановац

Пева: Екрем Шерифовић, 1952.

148. АНДРЕ ШУМА, Даје, О ТИТО ВАЋЕРИ
(У шуми, мајко, Тито збори)

Хеј, андре шума, даје, о Тито ваћери,
хеј, ћеди салве даје, сава море ћаве.
Ћеди салве, даје бре, сава море ћаје,
сава ћаве, сава ћаве, коловолци дема.
Хеј, оће котар, даје, о Тито ваћери.

Град Бујановац

Пева: Миле Селимовић, 1947.

149. АЈДЕ, АЈДЕ, МОРИ НЕЦИБЕ, ЈАНО БАРЕ РЕЗА
(Ајде Нецибе да поћемо у винограде)

Ајде, ајде, мори Нецибе, јано баре реза,
теће данђе мори Нецибе, јешевлета дракха.
Ајде, ајде, мори Нецибе, коју ће ћардаци мори.
Дарима, дарима ћавеја миналћа ка пузини,
моду мока пага.
Мадара, мадара Нецибе, ме палал кај вћера мори
ми јагљака перав.

Град Бујановац

Пева: Стана Селимовић, 1921.

150. ТУ ЈА КАТАР, МЕ ЈО КОТАР
(Ти оданде ,ја одавде)

Ту ја катар, ме јо котар,
јек сокако мушкарал,
ајде ћаје, те манга мен,
ки послетка те ла мен.
И сима шамија перди сувја,
најмата тхава сива,
ајде ћаје, теј кајмамен,
ки постелка, те ла мен.

Град Бујановац

Пева: Стана Селимовић, 1921.

151. ЈОВАЈ КУЋА КОМИНАТА, ДОЗ, ДОЗ
(лазаричка кући)

Јовај кућа комината, доз, доз,
јовај кућа комината, доз доз,

на њум има троја врата.
Први врата, сина жени,
ја тај други, ћеру дава,
ја тај трећа, што венчева.
Да бласовеш коминато.

Град Бујановац

Пева: Стана Селимовић, 1921.

152. ПИСАН ПЕРО ПИСМО ПИШЕ, ДОЗ, ДОЗ
(лазаричка војнику)

Писан Перо писмо пише, доз, доз,
писан Перо писмо пише, доз, доз,

письмо пише и уздише.
Питвала га милна нана:
„Што ми сине издигнујеш“?
Питала ме моја мила,
кад ћеш мили ти кући,
има мила још много“.

Град Бујановац

Пева: Фарија Селимовић, 1956.

Вокално-инструментална традиција

165. СО ПИРЕЈА ЋАЈЕ, ПАЛЕ ПАДЕ
(Куда луташ девојко)

Со пиреја ћаје, пале паде,
дел ту дел ћаје, мурше ћаве,
мурше ћаве ћаје ангаљате.

Мурше ћаве ћаје нацикане ракле,
мурше ћаве ћаје ангаљате,
ангаљате ћаје гацикане ракле.

Град Бујановац

Пева и на ћилетији свира:
Асановић Шабан, 1938;
на дарабаку га прати:
Асановић Беглер, 1970.

166. ЛАДАЊА ВЕСЕЉИ ТРИН ВОРДА КАНАВИ
(Натоварио Весел троја кола конопље)

Ладаћа Весељи, ладаћа Весељи бре даје,
трин ворда канави.
Нане канаваће, нане канаваће бре Весељ,
ситно семењаће.
Амен каљи гара бре Весељ,
право, бијано саће.

Град Бујановац

Пева и прати се на ћителији:
Асановић Шабан, 1930;
на дарубаку г апрати:
Асановић Беглер, 1970.



IV ДЕО



ИМЕНА ЛИЦА ОД КОИХ СУ ЗАПИСАНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ
(СА МЕСТИМА БОРАВКА И ГОДИНОМ РОЂЕЊА).

Биљача

Божидар Митровић, 1934.

Богдановац

Нада Смиљковић, 1926; Ђувеза Ташковић, 1908.

Божињевац

Драгица Ђорђевић, 1913; Стојанка Ђорђевић, 1931; Славка Стојковић, 1934; Зорка Томић, 1921; Димитрије Стојковић, 1889.

Боровец

Снежана Богдановић, 1956; Стана Арсић, 1896; Станко Богдановић, 1928. (на дудуку одсвирао чачак, Старо коло и Бугарчицу).

Бујановац

Екрем Шерифовић, 1952; Асановић Шабан, 1930. (пева и прати се на ћетелији) и Беглер, 1970. (дарабука); Стана Селимовић, 1921; Миле Селимовић, 1947; Фарија Селимовић, 1956; Смиља Митић, 1910; Станимир Тасић, 1938. (живи у Боровцу).

Врбан

Салмани Зејнула, 1928; Јакупи Рамадани, 1954; Ђенан Сальиху, 1962.

Грамада

Злата Анђелковић, 1930; Смиља Перуновић, 1961; Мира Анђелковић, 1962; Јелисавка Стефановић, 1958; Славица Анђелковић, 1961; Сунчица Анђелковић, 1966; Перунка Анђелковић, 1910.

Жвебац

Радивоје Ђорђевић.

Јабланица

Никола Величковић, 1896; Султана Настасијевић, 1918; Јованка Томић, 1896; Жика Величковић, 1938. (на дудуку одсвирао Перуничицу).

Клиновац

Паса Стевановић, 1907.

Кошарно

Ђурђа Јовић, 1918; Светислав Стојиљковић, 1958. (на дудуку одсвирао Жикицу и Чачак).

Кршевица

Косана Трајковић, 1892; Стојан Стојиљковић, 1912; Добринка Јовановић, 1930.

Куштица

Ратко Филиповић, 1932; Ранђел Марковић, 1945; Славка Милановић, 1933; Жика Ђорђевић, 1954.

Левосоје

Љубица Милановић, 1931; Симка Савић, 1919; Драгиша Јордановић, 1918; Душан Стојковић, 1923; Младена Трајковић, 1923.

Љиљанце

Младена Арсић, 1918; Илија Димчић, 1920.

Несалце

Љуљија Сељим, 1965; Небрија Сељим, 1902.

Осларе

Мирко Дикић, 1924.

Раковац

Милица Младеновић; Сузана Стојковић, 1970.

Сланчевац

Мирослава Божиновић, 1932; Јаворка Божиновић, 1958; Десанка Анђелковић, 1933; Загорка Митић, 1938.

РЕГИСАР ПЕСАМА

*по првом слиху**

1. Проклет да је мори нане
2. Девојка је расла
3. Сирова субото, градева сестро
4. Дете гризе јабуче
- 4a. Овде лани дођомо
5. Седи ћаче на ливадче, доз, доз
- 5a. Два се млади огледују, доз, доз
- 5b. Чубричица, девојчица, доз, доз
- 5c. Девојчица цркву мете, доз
6. Соко лети високо, Лазаре
- 6a. Седи момче крстато, Лазаре
- 6b. Гризе дете јабуче, Лазаре
- 6c. Староградче, невенче, Лазаре
7. Ластавиченце, летно пиленце, доз
- 7a. Игличе венче, доз, над воду цвати
- 7b. Игличе венче, доз, над воду цв'ти
- 7c. Ластавиченце, доз, по небо лети
- 7d. Ова је кућа „доз, много богата
- 7e. Ој кућо богата, доз
- 7f. Извише село, свил'но језеро, доз
8. Јетрвице, сестрице
9. Извир вода извирала
- 9a. Димитрија вино пије
- 9b. Бре Илијо, млад гидијо
- 9c. Седи Доста на високо
10. Лудо, младо коња игра
11. Море момче, младо момче
12. Мори Бојо, бела Бојо
- 12a. Помоз' богу, рамни двори
13. Трепетлико девојко
14. Овија двори доз, рамни, широки
- 14a. Стар Коста седи доз, меке постеље
15. Ластавичичка по небо лети
16. Море Марко, пијан Марко, доз, доз
- 16a. Цркву мете танка Анка
17. Мат, мат, твоја кућа мато
18. Ситна роса да зароси

* редни број је број мелодије.

- 18a. Дај ми боже ситну росу
19. Ситна киша да зароси
- 19a. Да зароси ситна роса
20. Постој слунце, рано не заоди
21. Сви аргати постат терав
- 21a. Ој Невене шестореде
- 21b. Широко је бањско поље
22. Ружица се развива
23. Хајде удавај се, мори Ђермано
24. Недељко, Недељко море брњаре
25. Широко је врањско поље
26. Седи мома у ливаде
27. Зајди, зајди јасно слунце
28. Изгоре гора зелена
29. Јагње блеје Стојане, мори тамо доле
30. Вазда жњејеш Јано
31. Што ми је мерак пољак да биднем
32. Пије ми се шљивовица
33. Синоћ ми је, лале, мој, долазио Гојко
34. Излегла Јана јо поље
35. Море зајде слунце међу две планине
36. Море зађе сунце међу две планине
37. Стано мори, сву ноћ си ми на руку спавала
38. Што Марава мутна тече
39. Сву ноћ је Јана седела
40. Стрижи куме, младо кумашинче
41. Море прна сокол
42. Не ли те жалба мори девојко
43. Ој Стојне, Стојне, руса невесто
44. Трешња се од корен корњаше
45. Девојче, девојче, не стој спрема мене
46. Оро се вије крај манастира
47. Роса роси нане, чума бије
48. У село море, кавга голема
49. Ој девојко, убава девојко
- 49a. Бричи ми се млади младожења
- 49b. Викни девојко, заплачи
- 49c. Анђелино моме, што си најутена
50. Роса роси нане, више село
51. Кад пијемо, а што не певамо?
52. Дођоше Спанци за дање
53. Ој приђи, дођи Јелено
54. Облагала се Петкане
55. Заплакала моја драга
56. Бог да го убије мамо, што ме удадоше
57. Море сал пијемо, а што не певамо?
58. Огрејала сјајна месечина
59. Трешња се од корен корнеше
60. Јубава, добрај девојко
61. Море збијајте се младожењски момци
62. Море нана има сал једно девојче

63. Море зададе се тамна јоблачина
64. Имала мама ћери убаво
65. Трешића се корња, корњаше
66. Сву ноћ одим, ништа не наодим
67. Гугутка гука у гору
68. Море Нешо, Нешо, мамина калешо
69. Море враћај коња, Абдул Ђерим аго
70. Спи ми, спи ми пиле
71. Заспalo ми џалепче
72. Ај нуне, нуне, нуне, спи пиле, спи пиле
73. Лулу, лулу, лушка на Мараву крушка
74. Јаребице, препелице
75. Димитрије вино пије
76. Запој ми слуго, море Манојло
77. Зеленова кућа, нон мори, бумбе растураше
78. Славу слави Краљевићу Марко
79. Јаребичице, препреличице
80. Марко слави светога Николу
81. Ленче, невесто убава
82. Марко слави стар светог Николу
83. Облагале се море, девет овчара
84. Запевала сојка птица, мисли зора је
85. Учи ме мајко, карај ме
86. Умреја братко Ђорђија
87. Кичице, бујна лободо
88. Анђелина воду лила
89. Облагале се момче и девојче
90. Жали Заре да жалимо
91. Павлино моме, море Павлино
92. Појдем по пута, пут каменита
93. Слава ми се мајко мори
94. Омиле ми јагодо у село девојче
95. Излези Видо мори, чудо да видиш
96. Гајтане моме, мори Гајтане
97. Отварај ми бело Ленче, вратанца, портанца
98. Покрај, покрај Рушке немој се удавиш
99. А бре Јане, загорјане
100. Пилето ми пева рано, на сабајле
101. Ој девојче, ој ћаволе, сањаш ли ме меме?
102. Стој бре момче, не бегај
103. Свака птица на гранчица, пева песму веселу
104. Заспalo момиче брегом на камења
105. Шумай се горо, листај се
106. Ој Стојане, море млад чобане
107. Терало Стојне говеда
108. Џимилтана шанум, болна лега
109. Каранфил се на пут спрема и пева
110. Девојче бело, првено
111. Вијена, лоза зелена
112. Скоро сам коња коваја

- 112а. Тодоро, лепа девојко
113. Једна је ћера у мајци
114. Дено, Магдалено
115. Мил-Милада седела под 'лада
115а. Ја се дадо петнаест године
116. Што се сија нане, доле у ливаде
117. Пре девојче, кумановче
118. Николо, гајле големо
118а. Николо, гајле големо
119. Китице, дадище, не ми л'жи брата
119а. Милево, девојко, куде данас беше?
120. Оздол иде Доне, бело Раде
121. Алтано, кадано
121а. Ој Лено, Лено, гајлено
122. Ој Стојно, Стојно, руса невесто
123. Ој Стојане, Устријане
124. Здравче, венче, цвеће миришљаво
125. Изникна ми нане мори, т'нка коноплика
126. Планино моја, труdbино
127. Ај, има нана једно мушко дете
128. Море запали се црни Травник
129. Вино пије Видово јуначе
130. Груја си тражи, море то Јане
131. Дај ме мамо мори, за 'ајдук Николцу
132. Облага се туре Осман ага
133. Море седи Видин, пије рујно вино
134. Што кучиња лајат, мори Јелено моме?
135. Море зададе се црни облак
136. Qu more Rexho dil te sana
137. Ani shkoj maqina ori nane
138. Quni shkon sokakut-o
139. Oj Lulija jon me limona-o
140. Nau nis dasma per meu nisë
141. Ani moj hatigje
142. Kjo fuska Banatit nane
143. Italija o qna asht trenue
144. Ushtari në luft ka nise
145. Хајде, хајде Фато, гостинка те лавтут
146. Ђерде, со ћерде
147. Мули девла ми ћорури дај
148. Хеј, андре шума даје, о Тита ваћери
149. Ајде, ајде мори Наџибе, јано баре реза

150. Ту ја катар, ме јо котар
151. Јоваж кућа комината, доз, доз
152. Писан Перо писмо пише, доз, доз
165. Со пиреја ћаје, пале паде
166. Лададја Весељи трин ворда канави

РЕГИСТАР ИГАРА

назив игре	анализа (страна)	број кинетограма	број мелодије
1. Алтано кадано	(61)	2	121
2. Бре девојче кумановчи	(61)	2	117
3. Бугарчица	(73)	12	162
4. Вијена лоза зелена	(61)	2	111
5. Власинка	(72)	11	161
6. Девојче, бело црвено	(61)	2	110
7. Дено Магдалено	(61)	2	114
8. Елено	(73)	13	163
9. жикица	(70)	9	158
10. Здравче венче	(61)	2	124
11. Изникна ми танка конопљика	(61)	2	125
12. Ја се дадо петнаест година	(62 и 63)	3	115а
13. Једна је ћера у мајци	(61)	2	113
14. Китице дадище	(62)	3	119
15. Левокиња	(67 и 68)	8	157
16. Мил-Милада седела под лада	(62)	3	115
17. Милево девојко	(62)	3	119а
18. Николо гајле големо	(61)	2	118
19. Николо гајле големо	(61)	2	118а
20. Оздол иде	(62)	3	120
21. Ој Лено, Лено гајлено	(61)	2	121а
22. Ој Стојне, Стојне	(61)	2	122
23. Ој Стојане Устријане	(61)	2	123
24. Пембе	(67)	7	156
25. Перунчице	(65)	5	153
26. Са	(74)	14	164
27. Скоро сам коња коваја	(61)	2	112
28. Староселско	(65)	5	154
29. Старо оро	(65 и 66)	6	155
30. Тодоро, лепа девојко	(61)	2	112а
31. Чачак	(71)	10	159 и 160
32. Што се сија нане	(63)	4	116

РЕЧНИК МАЊЕ ПОЗНАТИХ РЕЧИ

ален — црвен
альин — корист
аргат — надничар

беген — леп, одабран
безар — платнар
бечар — неожењен
бласовеш — благосиљаш
брати — купити
бричи — брије
броди — превози преко реке
бумба — бомба

вельна — велика
вирчинка — вир, бара
ву — јој

гајле — туга, брига
гица — чокот

дадо — удадо
делија — јунак
двојеше — растаје

жур-дрво — божурово дрво
забел — шума
загар — пас
загорјан — иза горе
завла — заова
залже — забавља
збирати се — скупљати се
земати — узети
зијан — штета
за дање — за удавање

исфрљати — бацити
исфатити — ухватити
избања — окупа

јадај — удај
јатрва — јетрва
каленица — земљана чинија
калеше — црномањаста
канити — звати
качи — стави
китка — цвет
климана — клања
коло чарапе — грло на чарапа-
ма, горњи део чарапе
корња — корен
кундре — ципеле
кутуре — штене
либе — драги
ложица — дрвена кашика
лозница — винова лоза пред ку-
ћом
лојзе — виноград

љульчица — травка
љуба — жена

малка — мало
малцина — мало
мел — међу
мете — чисти
минаја — прошао
млозина — много
мома — девојка
мочи — мучи

назланче — кицош
нарипај се — наскачи се
низам — турска војска
нич — ништа
ниша — љуља
ножичке — маказе

одим — идем
обричти — обријати
Орид — Охрид

пенџер — прозор
пиле — птица
покани — позове
порта — врата, капија
поругај — грди, куди
поругана — избрукана
постат — простор који жање је-
дан жетеоц
потикана — побијена
потка — грана којом се загра-
њују ливаде
похотка — пут
преберно — уткано
пресекнаше — пресушише
прилега — лепо стоји, пристаје
прна — полете
промена — преобука
промењена — преобучена

рагожа — рогоз
рамна — згодна
расков — врста траве
расне — расте
рачај — поручи
родени — уређени
рид — брдо
рудо — црвено

сал — само
самовласно — слободно
сардисана — срушена
с'га — сада
синђир — ланац
скути — део одеће
спаја — велепоседник
Спанци — момци из села Спан-
чевац

стежба — строгост
стрижи — шишај
стрв — животиња
с'рд — сред

тафра — по моди
терзија — кројач
толме — врста кошуље
тоска — изобичајени хаљетак
народне ношње
трепетљика — лепотица

ћенарлија — врста платна
ћеневи — нужници
ћермен, ћемер — појас

уапа — уједе
уфана се — уједе се

фата — хвата
фес — врста капе
фустан — део одеће

хаир — корист

цвиши — цветаш

чајка — марама везана на те-
мену
черга — врста покривача
чорбација — газда
чука — лупа

џами — прозори
џанум — душо моја
џелепче — дете
џул — ружа

шиник — мера од 10 ока
штрк — рода

Литература

1. Видосава Николић-Стојанчевић: *Врањско Поморавље*, Београд, 1974.
2. Миодраг А. Васиљевић: „Народне мелодије лесковачког краја“, Београд, 1960.
3. Драгољуб Девић: „Увод у основе етномузикологије“ I, II и III део, Београд, 1975—1977.
4. Драгослав Девић: „Основна мелографска упутства“, Београд, 1974.
5. Даница и Љубица Јанковић: „Народне игре“ књига I, Београд, 1934.
6. Даница и Љубица Јанковић: „Народне игре“, књига III, Београд, 1939.
7. Даница и Љубица Јанковић: „Народне игре“ књига VI, Београд, 1951.
8. Dr Ivan Ivančan: „Folklor i scena“, Zagreb, 1971.

ZUSAMMENFASSUNG

In der Zeit vom 30. Juli bis zum 19. August 1978, wurde die Jugendforschungsaktion „Južna Morava '78“ (Süd Morawa '78) durchgeführt. In diesem Zeitabschnitt, haben ungefähr 1000 Jugendliche, vorgeführt von jungen Forschern der Sozialistischen Jugend Organisation Serbiens, Forschungen aus 14. Wissenschaftsdisziplinen (in 16. Programs' Aktionen) ausgeübt.

Die Aufgabe dieses Buches ist die Etnomusikologischen und Etnokreologischen Aktionen systematisch zu bearbeiten und auszulegen. Den Drehpunkt der Arbeit stellt die Musik und Orotradition (Reigentanz-Kreistanz) der Serbischen Bewohner vor und sind mit mehreren Beispielen vertreten, auch die Tradition der Albaneser und Romen (Zigeuner) Bewohner.

Won ungefähr 500 gesammelten Beispielen sind im Buche nur 197 dargelegt. Nebst der Vokalen und Instrumentalen Tradition ist auch die Vokal-Instrumentale Tradition bearbeitet. Für die Vokale ist Karakteristisch das Solo oder Sie als wie nach Regen einstimmig ausgeführt werden, und zwar Solo oder in der Gruppe, abhängig von der Art der Lieder (Die Lazarićke und im Oro-Kreistanz, fordern Gruppengesang — antifonen Gesang). Die Mehrheit der Lieder hat einen kleinen Melodischen Umfang, was ohne Zweifel hinweist, dass Sie sehr alt sind von der Entstehung. Dazu auch der Hinweis der ausschliesslichen Gebrauchs in einer Stimme.

Die Instrumentale Tradition begrenzt sich auf den Gebrauch des Aerofonischen Instrument's — Duduk (bei der Serbischen Bevölkerung) und des Goč's (beim der Rom-Zigeuner Bevölkerung), welche als Musikalische Begleitung der Volkstänze und Brechmusik dienen.

Die Wokal-Instrumentale Tradition ist mit 2 Beispiele vertreten und bezieht sich auf das Singen unter Begleitung Orientalischer Instrumente — Čitilje und Darabuk's (bei der Rom-Zigeuner Bevölkerung).

Die Umgebung des Gebiets Bujanovac stellt keine klare abgesonderte Tanzgesamtheit vor. In im verpflechten sich die Einflüsse von Serbien, Mazedonien und Vranje als separate Gebiete.

Man sollte es ausdrücken, des wir in diesem Bereich noch lebende Rituale SIROVARA und LAZARICA getroffen haben, auch Teile der Hochzeit's Rituale in denen der Tanz eine wichtige Rolle spielt.

Von den erwähnten Tänze scheint es, das die Tänze mit Singen, sehr alter Tradition angehören. Bei den Tänzen mit Instrumentaler Begleitung sind Sehr oft aritmische Erscheinungen erkennbar und zwar Unterschiede zwischen der Tanz und Musik Phrase.

Die Musik und Oro Tradition in der Umgebung von Bujanovac hat sich sehr lebendig und reich gezeigt. Diese Arbeit hat die Aufgabe gehabt um uns zu zeigen und uns kennen zu lernen mit dem echten Zustand in der sie sich Heute befindet.

Превео: Михаило Његован

V. МЕЛОДИЈЕ ПЕСАМА И ИГАРА
(са кинетограмима)

1.

M.M. ♫ = 222

Pro - klet da je mo - ri na - ne, lej - ze koj
sa - di - ja, mom - ka koj ce -
ni - ja.

This musical score consists of three staves of music for voice. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The tempo is marked as M.M. ♫ = 222. The lyrics are written below the notes. The second staff begins with a bass clef and a common time signature. The third staff begins with a treble clef and a common time signature. The lyrics continue from the previous staff.

2.

M.M. ♫ (♩) = 143

De - voj - ka je ras - la, de - voj - ka je
ras - la, de - voj - ka je ras - la, za gorom je
za - šla.

This musical score consists of three staves of music for voice. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one flat, and a common time signature. The tempo is marked as M.M. ♫ (♩) = 143. The lyrics are written below the notes. The second staff begins with a bass clef and a common time signature. The third staff begins with a treble clef and a common time signature. The lyrics continue from the previous staff. There are two slurs marked with the number 2 over the notes in the second and third staves.

3.

M. M. $\text{♩} = 420$

Si - re - va su - be - to, gra - de - va ses - tre,

4.

M. M. $\text{♩} = 144$

De - te gri - ze jabu - če, de - te gri - ze ja - hu - če,

4a.

M. M. $\text{♩} = 90$

Ov - de la - ni dodjomo, ov - de la - ni dodjomo,

5.

M. M. $\text{♩} = 120$

Sedi djače na livadče, doz, doz, sedi djače na li - vad - če.

5a.

M. M. $\text{♩} = 120$

Dva se mladi ogleduju, doz, doz, dva se mladi o - gle - du - ju,
Te se svrni i o - br - ni, još po lepše i překloni.

5b.

M. M. J = 140

"Ču-bri-či-ca, devojčica, doz, doz, ču-bri - čica, devojčica, doz,

5c.

M. M. J = 144

De-voj-či-ca crkvn mete, doz, de-voj - čica crkvn mete, doz.

6.

M. M. J = 156

Soko leti vi-so - ko, La-za-re, soko leti vi-so - ko,

6a.

M. M. J = 150

Sedi momče krsta - to, La-zare, sedi momče krsta - to,

6b.

M. M. J = 156

Grize dete ja-bu - če, La-za-re, grize dete jabu - če,
Te se svrni i o-br-ni, još po lepše i prekloni.

6c.

M. M. $\text{♩} = 120$

Starogradče ne-venče, Lazare, starogradče ne - ven - če,

7.

M. M. $\text{♩} = 120$

lastavi - čen-ce, letnjo pi-len-ce, doz, letnjo pi-len-ce,

7a.

M. M. $\text{♩} = 144$

I-gli-če, ven-če, doz, nad vodu cvati, nad vodu cvati,

7b.

M. M. $\text{♩} = 156$

I-gli-če, vinče, doz, nad vodu cvati, nad vodu cvati, doz,

7c.

M. M. $\text{♩} = 120$

Lastavi - čen-ce, doz, po nebo le - ti, po nebo le - ti,
Te se svrni i o-br-ni, još po lepše i prekloni.

7d.

M. M. $\text{♩} = 113$

Ova je kuća, doz, mnego be - ga - ta, mnego be - ga - ta,

7e.

M. M. $\text{♩} = 72$

Oj kućo, ku-ćo, oj ku-ćo, ku - ćo, kućo bo - ga - ta, doz,

7f.

M. M. $\text{♩} = 87$

Iz-vi-še selo, izvi-še se-lo svilno je-zero, doz,

8.

M. M. $\text{♩} = 76$

Je-tr-vi-ce, sestrice, sestrice, jetr-vi-ce, sestrice,
sestrice,

9.

M. M. $\text{♩} = 80$

Izvir voda izvirala, izvir voda izvirala, doz,

9a.

M. M. $\downarrow = 65$

Dimitri - ja vino pije, Di-mitri - ja vino pije, doz.

9b.

M. M. $\downarrow = 77$

Bre I-li-je, mlad gidijo, bre I-li-jo, mlad gidijo, doz.

9c.

M. M. $\downarrow = 110$

Sedi Dosta na vi-so-ko, na vi-so-ko, na ši-roko, doz.

10.

M. M. $\downarrow = 111$

Ludo, mla-do, konje igra, ludo, mla-do, konje doz,
i-gra,

11.

M. M. $\downarrow = 132$

Mo-re momče, mlado mom-če, mo-re momče, mlado momče,

12.

M. M. $\downarrow = 72$

Mori Bojo, bela Bo-jo, mori Bojo, bela Bojo,

12a.

M. M. $\text{♩} = 90$

Pomoz'bègu, ramni dvori, pomoz'bogu, ramni dvo-ri,

13.

M. M. $\text{♩} = 90$

"Tre - pet - li - ko, devojko, tre - pet - li - ko, devojko,

14.

M. M. $\text{♩} = 72$

o-vi-ja dvori, doz, ramni, ši - ro - ki, ramni, ši-roki,

14a.

M. M. $\text{♩} = 113$

StarKosta sedi, doz, meke po - stelje, meke po - stelje,

16.

M. M. $\text{♩} = 84$

"More Marko, pijan Marko, doz, doz, mo-re, e, Marko,
pijan Marko, doz, doz,

15.

ЛАСТАВИЧКА ПО НЕВО ЛЕТИ (кинетограмм бр. 1)

M.M. $\frac{3}{4}$ = 112

LA-STAV-ICHA - ČKA - PO NE-BO LE - TI, LE - TI, PO NE-BO

LA-STAV-ICHA - ČKA - PO NE-BO LE - TI, LE - TI, PO NE-BO

X

(4)

PESKIR

LAZAR

16a.

M. M. J = 87

Crkva me - te tanka Anka, crkva me - te tanka Anka, doz,

17.

M. M. J = 142

Mat, mat, two-ja ku - ca ma - to, two - ja

ku - ca ma - ti - ce. Ki - ša če za - ro -

- si, te - be če te u - tro - ši. Mat,

mat, - two - ja ku - ca med - na, ma - to

mo - ri ma - to, mat. -

18.

I M. M. J = 80

Sitna ro-sa da za - ro - si, oj do-do - le

IX mi - li bo - že, daj bo - že, daj!

18a.

M.M. $\text{J}=130$

Daj mi božje sitnu rosu, oj do-do-le, oj do-do-le

19.

M.M. $\text{J}=144$

Sit-na ki-ša da za-ro-si, oj do - do -
- le, oj do - do - le,

19a.

M.M. $\text{J}=100$

Da zarosi sitna rosa, oj dodo, oj do-do - le

20.

M.M. $\text{J}=153$

Po-stoj slun-ce, ra-no ne za - o-di,
po - stoj slunce, le ra-no ne za - o - di

21.

M. M. $\text{♩} = 91$

Svi ar - ga - ti po-stat te - ra, Je - le -
no, - de - voj - ko, - Je - le -
no, - de - voj - ko

21a.

M. M. $\text{♩} = 95$

Oj Ne - ve - ne šes - to - re - de,
šes - to - re - de

21б.

M. M. $\text{♩} = 69$

Ši - ro - ko je banjsko po - lje, Ne -
do, Ne - de, - mo - ri be - la,
ku - ma - nov - ke.

22.

M.M.♩ = 156

Ru - ži - ca se raz - vi - va, mo-re raz - vi-

- va, - ru - ži - ca se raz - vi - va, more

raz - vi - va,

23.

M. M. ♫ = 233

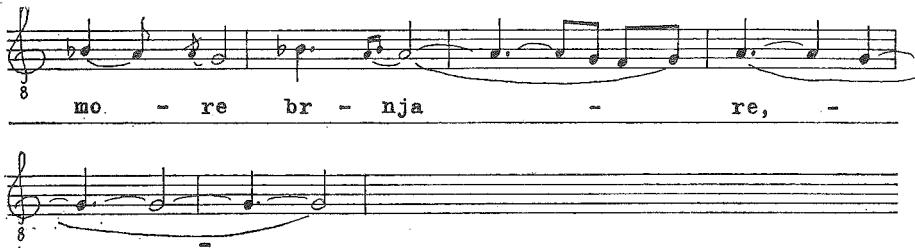
8 Haj-de u - da - vaj se mori Djer - ma - no,
8 - haj-de u - da - vaj se mori de - voj-
8 - ko.

24.

M. M. ♩ = 209

8 Ne - delj - -

8 - ko, - - Ne - delj-ko,



25.

M. M. $\text{♩} = 74$

Continuation of musical notation for system 25. The lyrics are "Ši - ro - - ko je vran - sko po - lje," followed by "Ne - do, be - la Ne - do," and "ku - ma - nov - ke. -". The music consists of two staves in common time with a treble clef and one flat.

26.

M. M. $\text{♩} = 58$

Continuation of musical notation for system 26. The lyrics are "Se - di mo-ma, - se - di mo - ma u - li-", and "- va-de.". The music consists of three staves in common time with a treble clef and one flat.

27.

M. M. $\text{♩} = 132$

Zaj - di, zaj - di, - zaj-di, zajdi, jas -

-no slun - ce,

28.

M. M. $\text{♩} = 280$

Iz - go - - re, - iz - go - re

go - ra mo - ri ze - le - na, -

29.

M. M. $\text{♩} = 86$

Jag - nje ble - je Stoj - ne, mo - ri

ta - mo do - le,

30.

M. M. $\text{♩} = 67$

Vaz - da žnjeješ Ja - no, - vaz-

da - - ne proz - ba - - raš.

31.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 265

Sheet music for song 31. The key signature is one sharp (F#). The time signature starts at $\frac{1}{8}$ and changes to $\frac{2}{8}$. The lyrics are written below the notes:

Što mi je me-rak - po-ljak da bid - nem mori
 Bo - ža - no, po - ljak da bid - nem -
 na two - je se - lo mori de - voj - ko.

32.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 81

Sheet music for song 32. The key signature is one sharp (F#). The time signature starts at $\frac{2}{8}$ and changes to $\frac{3}{8}$. The lyrics are written below the notes:

8 Pi - je mi se šlj - vo - vi - ca, - da pi - jem,
 8 da po - pi - jem, - da sr - ce za - do - vo - ljem
 8 ja. -

33.

M. M. $\frac{1}{4}$ = 120

Sheet music for song 33. The key signature is one sharp (F#). The time signature starts at $\frac{2}{4}$ and changes to $\frac{3}{4}$. The lyrics are written below the notes:

Sinoć mi je, lale moj, do-la- zi - o Goj - ko,
 do - la - zi - o Goj - ko,

34.

M. M. ♫ = 240

Iz - leg - la Ja - na, jo po - lje,
iz - leg - la Ja - na, jo po - lje,

35.

M. M. ♫ = 118

Mo-re zaj- de slun - ce, me-dju dve pla -
-ni - ne, na-no mo-ri, haj-de, zaj - de slun -
-ce, me - dju - dve pla - ni - ne.

36.

M. M. ♫ = 235

Mo-re za - dje sun - ce -
me-dju dve pla - ni-ne, non mo-re, hajde zaj - dje
sun - ce me - dju dve pla -
-ni - ne.

37.

M. M. $\frac{7}{8}$ = 336

Sta-no me-ri svu noć si mi na ru-ku spa - va - la,

38.

M. M. $\frac{7}{8}$ = 267

Što Ma-ra - va, Što Ma-ra - va mut - na te -
-či, 'aj - de, što Ma-ra - va, Što Ma-ra - va
mut - na te - či?

39.

M. M. $\frac{7}{8}$ = 280

I Svu noć je Ja - na mo-ri se - de - la
II svu noć je Goj - ka mori če - ka - la.
VI Gru - ja ga - ne - ma mori da do - dje.

40.

M.M. $\text{J}=108$

Stri - ži ku - me mla - do ku - ma -
- šin - če,

41.

M.M. $\text{J}=336$

I More pr-ná so-kol iz go - ra ze - le - na
II /jón u - le - ti /jú tr - pe - zu.

42.

M.M. $\text{J}=280$

Ne li te žal - ba meri de - voj - ko,

43.

M.M. $\text{J}=90$

Oj Stoj - ne, Stoj - ne, ru-sa ne - ve-sto, Stojne
ru-sa ne - ve-sto,

44.

M.M. $\text{♩} = 108$

Trešnja se od ko - ren kor - nja - še, moma se od
maj - ke dvo- ja - še, trešnja se od ko - ren kor - nja -
- še, moma se od maj - ke dvo - ja - še:

45.

M.M. $\text{♩} = 116$

"De - voj - če, da - voj - če, ne stoj spremna me - ne,
de - voj - če, da - voj - če, ne stoj spremna me - ne,

46.

M.M. $\text{♩} = 420$

$\frac{8}{8}$ o - ro se vi - je kraj ma - na - sti - ra, o - ro se
 $\frac{8}{8}$ vi - je kraj ma - na - sti - ra, da i - dam Gane duše
 $\frac{8}{8}$ da vi - dim, da i - dam Gane du - še da vi - dim?

47.

M. M. ♫ = 270

Re - sa ro - si na - ne, ro - sa ro - si, ro - sa
 ro - si na - ne, ču - ma bi - je, ro - sa
 ro - si na - ne, ču - ma bi - je.

48.

M. M. ♫ = 265

U se - lo, - u se - lo kav- ga more
 ge - le - ma dža - nam, u se - lo, -
 u se - lo kav- ga more go - le - ma.

49.

M. M. ♫ = 113

o j de - voj- ko, u - ba - va de -
 - voj - ko, ne li te žal - ba de -

-voj - ko, - za tvo - ju ku -
-ću i za maj- ku?

49a.

M. M. $\text{♩} = 100$

Bri-či mi se mla-di mla-do -
-že-nja, bri-či mi se mla-di
mla-do - že-nja.

49b.

M. M. $\text{♩} = 90$

Vi - kni de - vej - ko, za-pla - či,
vi - kni de - voj - ko, za-pla - či!
Tu - dju maj-ku, "Maj - ke", če - da
rek-nes

49c.

M. M. $\text{♩} = 104$

"Andje - li - no mo - me, šte si na - lju -
 - tena džanam, Andje - li - no mo - me,
 što si na - lju - te - na"?

50.

M. M. $\text{♩} = 85$

Ro - sa re - si na - ne, re -
 - sa re - si, re - sa
 ro - si na - ne, vi - še se - lo.

51.

M. M. $\text{♩} = 131$

Kad pi - je - mo, a što
 ne pe - va - mo, a što ne pe - va -
 - mo?

52.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 336

Do-dje-še Span - ci me-ri za da - nje

Mir - ja-na, štr - ka me-ri da te - ra.

53.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 127

Oj pridji, do - dji, Je - le - no,

mo-me mori, do ko - le - no, aj,

haj, Je - le - no, mo-me mori do ko - le - no.

54.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 90

O-bla - ga - la se Pet- kana more, o-bla-ga-la se nevesta,

55.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 80

Za-pla - ka - la moja dra - ga, rano u zo - ri,

56.

M. M. $\text{f} = 76$

Bog da go u - bi - je ma mo,
štome u - da - do - še.

57.

M. M. $\text{f} = 267$

Mo-re sal pi - je - mo,, sal pi - je -

mo,, a što ne pe- va- mo?

58.

M. M. $\text{f} = 98$

o - gre - ja - la sja - na

me - se - či - na,

do sta - rej - ka ru - čno - ga de - ve -

ra.

Napomena: I=II, III, V.
IV=VI.

59.

M. M. $\frac{1}{4} = 105$

Trešnja se od ko - ren, kor - ne - še,
mo - ma se od maj - ke dve - je - še

60.

M. M. $\frac{1}{4} = 96$

Ju - ba - va, do - braj de - voj - ko, ju - ba - va,
do - braj de - voj - ko.

61.

M. M. $\frac{1}{8} = 336$

Mo-re zbi-raj - te se mla-do-ženj-ski mom-ci,
mo-re da bri - či - te mla-do, mla-do - že-nju.

62.

M. M. $\frac{1}{4} = 152$

Mo - re na - na i - ma, na -
na - na i - ma sal je - dno
de - voj . - če.

63.

M. M. $\frac{1}{8}$ = 336

More za - da - de se tam-na job - la - či - na

64.

M. M. $\frac{1}{4}$ = 90

I - ma-la ma - ma cé - ri u - ba - vo, Je - le - no, rujno vi - no cr - ve - no, Je - len - ke, dve ja - bu - ke cr - ven - ke.

65.

M. M. $\frac{1}{4}$ = 88

Treš - nja se kor - nja, kor-nja - še, me - ma se od maj - ke de - le - še.

66.

M. M. $\frac{1}{4}$ = 113

Svu neć o - dim, ni - šta ne na - o - dim lele, svu neć o - dim, ni - šta

Musical score for the lyrics "ne na - o - dim". The score consists of two staves. The top staff shows a melodic line starting on B, descending through A, G, F, E, D, C, B, and A. The bottom staff shows a harmonic line consisting of sustained notes on B, A, G, F, E, D, C, B, and A. The lyrics are written below the notes.

67.

M. M. ♀ = 360

A musical score for 'Gu-gut-ka' in 7/8 time. The top staff shows a melody line with various note values and rests. The lyrics 'Gu - gut - ka' are written below the first measure. The bottom staff shows a harmonic progression with bass notes and chords. Two arrows point upwards from the second measure to the notes 'd' and 'g'.

69

$$M \cdot M \cdot \frac{1}{2} = 336$$

Musical score for 'Mo-re Ne-še'. The score consists of two staves. The top staff is in common time (indicated by '8') and has a treble clef. It contains eight measures of music, each ending with a vertical bar line. The lyrics 'Mo - re Ne - še, Ne - še, ma - mi - na ka - le - šo,' are written below the notes. The bottom staff continues the musical line, also in common time (indicated by '8') and with a treble clef. It contains six measures of music, ending with a vertical bar line. The lyrics 'de - dji Ne - šo mo - ri, kod maj - ku gu vo - di.' are written below the notes.

69

$$M_M = 82$$

Musical score for "More vraćaj ko - - - nja" on treble clef staff 1. The vocal line consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: "More vraćaj ko - - - nja". Measure 1 ends with a fermata over the last note of "nja".

Musical score for "Ab-dul ēe - rim a-go mo - re, more vra -" on treble clef staff 2. The vocal line consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: "Ab-dul ēe - rim a-go mo - re, more vra -". Measure 2 ends with a fermata over the last note of "vra -".

Musical score for "-ćaj ko - - nja piš - man" on treble clef staff 3. The vocal line consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: "-ćaj ko - - nja piš - man". Measure 3 ends with a fermata over the last note of "piš - man".

Musical score for "će da sta - ne!!." on treble clef staff 4. The vocal line consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: "će da sta - ne!!.".

70.

M. M. $\text{♩} = 120$

Spi mi, spi mi pi - le,

71.

M. M. $\text{♩} = 160$

Za - spa - lo mi dže - lep - če

72.

Parlando rubato, $\text{♩} = 144$

Aj nu-ne, nu-ne, nu-ne, spi pi - le, spi pi - le.

Majka ti je na pa - zar, tat-ko ti je na o - ra-nje,

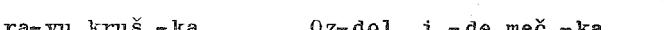
li-si-ca te pa-zи kroz plot 'o - cé da te od - ne - se,

a. - Spi pile, spi,

spi, spi, aj nu-ne, aj nune, aj.

$\text{♩} = 168$

Spi pile, spi, spi. Aj nunu nuš - ka,


 pod Mo - ra - vu kruš - ka. Oz - dol i - de meč - ka,


 da u - da - vi deč - ka. Tuj mi se - di tet - ka,


 da ne da - va Pet - ka, aj nu - ne, aj.

73.

Parlando rubato, J=200

Lu-lu, lu-lu, luš - ka, na Mo - ra - vu kruš - ka,
 tuj si se-di tet - ka, pa si ni - ša Pet - ka.
 Oz-dol i - de me - ca, da u - da-vi de - ca,
 trl - - - trl - -

74.

A musical score for 'Jerez' featuring a treble clef, a key signature of one sharp, and a tempo of M.M. ♩ = 309. The score consists of two staves of music with corresponding lyrics below them.

za ve - če - ru, je-re - bi-ce, pre - pe-li - ce,
 be-ri per - ja za ve - če - ru.

75.

M.M. ♫ = 280

Di - mi - tri - je vi - no pi - je džanam, Di - mi -

- tri - je vi - no pi - je,

76.

M.M. ♫ = 336

Za - pej mi slu - ge more Ma
 - nej - lo, ka - ke mi ju - čer more
 pe - va - še.

77.

M.M. ♫ = 240

Ze - le - no - va ku - ča, non mo - ri

bum-be ra - stu - ra - še. Aj, di - zaj
 gla-vu Ze - ne, ku - ča da si vi - diš,
 vi - diš.

78.

M. M. $\frac{1}{4} = 107$

 Sla - vu sla - vi,sla - vu sla - vi Kra - lje -
 - vi - ču Mar - ko

79.

M. M. $\frac{1}{8} = 233$

 Je - re - bi - či - ce, pre - pe - ri - či - ce,
 vi - so - ke le - tiš, u po - lje pa - daš.

80.

M. M. $\frac{3}{4} = 112$

 Mar - ko sla - vi, Mar - ko sla - vi

A musical score for 'Svetogani'. The music is in common time (indicated by '4') with a key signature of 8 (indicated by a circle with a '8'). The melody consists of eighth notes and sixteenth notes. The lyrics are: 'sve - to - ga Ni - ko - lu.'. The first note of 'lu.' is a sixteenth note.

sye - to - ga Ni - ko

1u.

A musical staff in treble clef. The first note has a dynamic 'G'. A fermata is placed over the first note. A repeat sign follows. The note then continues as a long horizontal line.

8

81.

A musical score for a single melodic line. The key signature is B-flat major (two flats). The tempo is marked as M.M. = 336. The melody consists of eighth and sixteenth note patterns. The lyrics "Len-če, ne - ve - sto u - ba - va mo - ri," are written below the notes.

6

Len-če, ne - ve - sto u - ba - va mo - ri,

A musical score for a single melodic line. The key signature is B-flat major (two flats). The time signature is common time (indicated by a 'C'). The melody consists of quarter notes and eighth notes, primarily on the B-flat and A notes of the staff. The lyrics 'Len-če, ne-ve-sto' are written below the staff.

28

en - ce, he - ve - see u - ba - va,

82.

M.M. ♩ = 96 meno

Mar-ko - sla-vi, Mar-ko sla-vi star sve-

¹ See also the discussion of the relationship between the two in the Introduction.

A musical score for a single melodic line. The key signature is B-flat major (two flats). The tempo is marked as 'mossa / = 162'. The melody consists of eighth and sixteenth note patterns. The lyrics are: Ni - ko - lu - star - sve - tog - Ni -.

-tug Ni - ke - - lu, star sve - tog Ni -

Musical notation for the lyrics "ke lu," featuring a melodic line starting with a grace note and a sixteenth-note cluster, followed by a sustained eighth note.

- ke - lu,

83.

A musical score for 'Oblagale' in 2/4 time. The tempo is marked as M.M. = 210. The key signature has one sharp. The vocal line consists of six measures of music, starting with a half note 'G' and ending with a half note 'D'. The lyrics 'O - bla - ga - le' are written below the first measure, and 'se more de - vet ov - ča - ra,' are written below the last measure.

$$M_1 M_2 \beta = 210$$

O - bla - ga - le se more de - vet ov - ča - ra.

V
8
ad de - voi - čen - ce dža - nam. ko - va - no djer-

ad de - voi - čen - ce dža - nam, ko - va - no djer-



84.

M. M. $\frac{1}{8}=80$

Za - pe - va - la soj - ka pti - ca mi - sli zo - ra
je, za - pla - ka - la sta - ra
maj - ka Dža - fer be - go - va:

85.

M. M. $\frac{1}{8}=96$

M. M. $\frac{1}{8}=163$

Ej, - u - či me maj-ko, mori

ka - raj me, ka - ko da ze - mam, mori

Div - lja - na, Div - lja-na mo - ma mori

u - ba - va.

86.

M. M. $\text{♩} = 120$

Musical notation for song 86. The music is in common time (indicated by '2') and G major (indicated by a treble clef). The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: Um-re - ja bratko Djer - dji - ja, u-mre - ja
bratko Djer - dji - ja.

87.

M. M. $\text{♩} = 245$

Musical notation for song 87. The music is in common time (indicated by '2') and G major (indicated by a treble clef). The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: Ki-či-ce, buj-na le - bo - de, lo-bo-de, daj mi nož da se
pro-bedam, probodam, daj mi než da se pro-bo-dam, -

88.

M. M. $\text{♩} = 91$

Musical notation for song 88. The music is in common time (indicated by '2') and G major (indicated by a treble clef). The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: An-dje-li - na vo - du li - la,
ej, - Andjeli-na vo - du li - la,

89.

M. M. $\text{♩} = 305$

Musical notation for song 89. The music is in common time (indicated by '2') and G major (indicated by a treble clef). The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are: O - hla - ga - le se mom - če i de - voj - če, o - bla -
-ga - le se mom - če i de - voj - če.

90.

M. M. J= 280

Musical notation for song 90. The music is in common time (indicated by '7/8') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of two staves of five measures each. The lyrics are: Ža - li Za - re da ža - li - mo, džanam, ža - li Za - re da ža - li - me,

91.

M. M. J= 336

Musical notation for song 91. The music is in common time (indicated by '7/8') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of two staves of five measures each. The lyrics are: Pav- li-no me - me mori, Pav - li - no, kad besmo ma - li mori, ma - le - čki?

I
posled.
stih

92.

M. M. J= 336

Musical notation for song 92. The music is in common time (indicated by '7/8') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of two staves of five measures each. The lyrics are: Pej-dem pe pu - ta, put ka - me - ni - ta, nane mi - la nan - ke, put ka - me - ni - ta,

93.

M. M. J= 148

Musical notation for song 93. The music is in common time (indicated by '2/4') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of two staves of five measures each. The lyrics are: "Spa-va mi se maj - ke mori, na tej cr - ne o - ke, mi - la, mori, na tej cr - ne



94.

M.M. ♫ = 110

O-mi-le mi Ja-go-de, e-mi-le mi Ja-go-di-ce
be-la, e-mi-le-mi u se-lo de-voj-če.

95.

M.M. ♫ = 336

Iz-le-zí Vi-de me-ri, ču-de da vi-diš,
iz-le-zí Vi-de me-ri, ču-de da vi-diš,

96.

M.M. ♫ = 252

Gaj-ta-ne mome, me-ri Gaj-ta-ne -
da zna-ješ
me-me, du-šo da zna-ješ, ka-kav je

Mlados' du - še maj - do - bar, ka - kva je
žal - ba, du - še ju sta - ros'.

97.

M.M. ♫ = 315

"O-tva-raj mi be-lo Len-če vra - tan - ca,
por - tan - ca, da ti vi - dim, belo Len - če
us - tan - ca, ruj-na, ru - me - na".

98.

M.M. ♫ = 108

"Pekraj, pekraj Ruške nemoj se u - da-viš, nemoj se u - da-viš.

99.

M.M. ♫ = 206

"A bre Ja - ne, za - ger - ja - ne, a bre Ja - ne,
za - gor - ja - ne,

100.

M. M. J = 96

Musical notation for song 100. The music is in common time (indicated by '8') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of two staves of eight measures each. The lyrics are: "Pi-le-to mi pe - va rano, na sa-baj - le," and "ra-no, na sa - baj - le, ra-no, pred ze - re."

101.

M. M. J = 222

Musical notation for song 101. The music is in common time (indicated by '8') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of three staves of eight measures each. The lyrics are: "'Oj de - voj - če, oj dja - vo - le," and "sa-njaš li me me - ne, oj de -" followed by a repeat sign and "'voj - če, sanjaš li me, me - ne?"

102.

M. M. J = 105

Musical notation for song 102. The music is in common time (indicated by '8') and has a key signature of one sharp (F#). The melody consists of two staves of eight measures each. The lyrics are: "'Stoj bre mom - če, ne be-gaj, stoj bre mom - če," and "ne be-gaj."

103.

M. M. = 126

I Sva - ka pti - ca na gran - či - ca, pe - va

pes - mu ve - se - lu,

III "A ku - da me, me - ne dra - gi jadnu

o - sta - vljaš"?

104.

M. M. = 115

Za - spa - lo mo - mi - - če, zaspalo mo -

-mi - če bregom na ka - me - nja,

105.

M. M. = 100

Šu - maj se go - re, li - staj se, le - le,

aj, haj, haj, Šu - maj se go -

- re, li - staj se.

106.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 125

"Oj Ste - ja - ne, mo-re mlad če - ba - ne, što
si tol' - ko na ve - se - lje, što
si tol' - ko ti bez gaj - le? .

107.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 115

Te - ra - lo Stoj - ne go - ve - da, sviru ligru,
igru ligru, aj, do - le, per - ke le
pe - ru - ni - ke, ja - strike, jastre - bi - ke, aj.

108.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 85

Dil - mi - ta - - na džanum bol - na
le - ga.

109.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 135

Ka - ran - fil se na put spre -
ma i pe - va,

110.

M.M. $\frac{1}{8}$ = 72

De-voj-če belo, cr-weno mori, devojče, šiće ne-top-ljen.

111.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 144

Vi-je-na, lo-za ze-le-na nane, vi-je-na, loza ze - le-na.

112.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 120

Sko-ro sam konja ko-va- ja, nane, skoro sam konja ko - va- ja.

112a.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 120

To-do-ro, lepa de - voj-ko, mori, To-do-ro, lepa de - vojko,

113.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 120

Jedna je če-ra u majci, lele, jedna je čera u majci,

114.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 120

De - no, Mag - da - lieno mori, De - no, Mag - da - lieno,

115a.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 85

Ja se da - do petnajest ja se da - do petnajest
go-di-ne, go-di-ne,

117.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 144

"Bre devojče, ku- ma - nov-če, bre devojče, ku-ma - nov-če,

115.

МИЛ-МИЛАДА СЕДЕЛА ПОД 'ЛАДА (кинетограма бр. 3)

M.M. ♩ = 160

Mil - MI - LA - DA SE - DE - LA POD 'LA - DA, Mil - MI - LA - DA, SE - DE - LA POD 'LA - DA,

Mil - MI - LA - DA SE - DE - LA POD 'LA - DA, Mil - MI - LA - DA, SE - DE - LA POD 'LA - DA,

POD 'LA - DA, JE NOHci 12-Bi - RA - LA, POD 'LA - DOM JE NOHci 12-Bi - RA - LA,

POD 'LA - DA, JE NOHci 12-Bi - RA - LA, POD 'LA - DOM JE NOHci 12-Bi - RA - LA,

116.

ШТО СЕ СИЈА НАНЕ (кинетограм бр. 4)

M.M. $\frac{2}{4}$, $\text{B}_\flat = 68$

S A - J A N A - N E , D O - L E U L I - V A - D E , D O - L E U L I - V A - D E ,

S A - J A N A - N E , D O - L E U L I - V A - D E , D O - L E U L I - V A - D E ,

118. НИКОЛО ГАЈЛЕ ГОЛЕМО (кинетограм бр. 2)

M.M. ♩ = 120

Ni-KO-LO, GAJLE GO - LE-MO MORI, Ni-KO - LO, GAJLE GO - LE - MO,

118a.

M.M. 4 = 120

Niko-lo, gajle go - lemo, more. Niko-lo, gajle go - lemo,
ne mi po - ru-gaj de-vojče, more, ne mi po - rugaj de - voj-če.

119.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 139

"Ki - ti - ce, da - di - ce, ne mi l' - ži bra - ta,
ki - ti - ce, da - di - ce, ne mi l' - ži bra - ta".

119a.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 120

"Mi-le - vo, de-voj-ko, ku-de da-nas be-še, Mi-le - vo,
de-voj- ko, ku- de da-nas be- še"?

120.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 120

Ozdol ide Do-ne, belo Ra-de, ozdol ide Done, belo Ra-de,

121.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 144

Al - ta - ne ka - da - ne mori, Al - ta - ne ka - da - ne,

121a.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 103

"Oj Leno, Leno, gaj - leno mori, oj Leno, Le-no, gaj-le-no,

122.

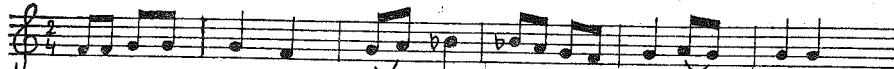
M.M. J= 144



"Oj Stojno, Stojno, rusa ne - vesto, Stojno rusa ne-vesto,

123.

M.M. J= 144



"Oj Stojane, Us-tri - ja - ne, oj Stojane, Ustri - ja-ne,

124.

M.M. J= 111



Zdravče ven - če, cve-će mi - ri-šljavo, zdravče ven- če,



cve-će mi - ri - šljavo.

125.

M.M. J= 120



Iznikla mi nane mori, t'nika konopljinka, t'nika konopljinka,

126.

M.M. J= 198



Pla - ni - no mo - ja, trud - bi - no le-le,



pla - ni - no mo - ja, trud - bi - no.

M. M. ♩ = 180

Aj, i - ma na - na je - dno

muš - ko de - te, ču - va - la ga

pet-na - jest go - di - na. Ni - je

de - te s maj- ku proz-bo - ri - lo.

Kad je bi - lo šes - na - jest go - di -

- na,

M.M. = 280

Mo-re za-pa-li se cr - ni Trav-nik,

mo -re za - pa - li se cr - ni Trav-nik.

129.

M. M. J = 108

I

II

130.

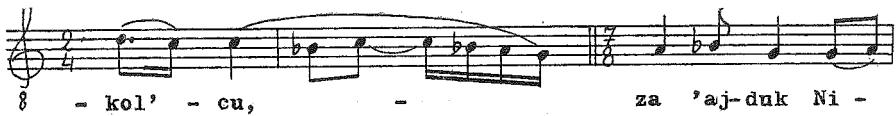
I

M. M. J = 240

IV

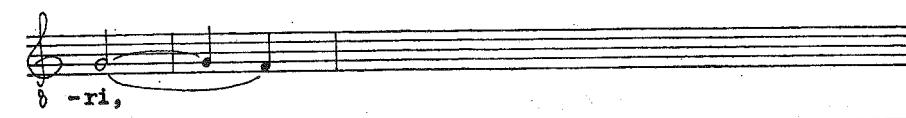
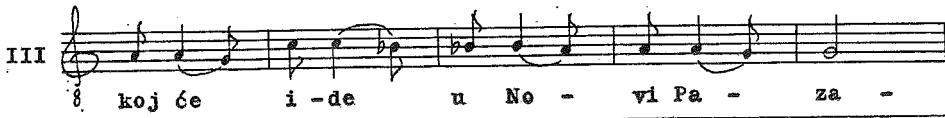
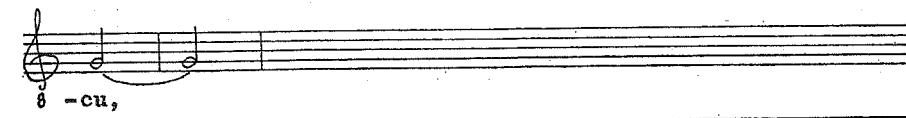
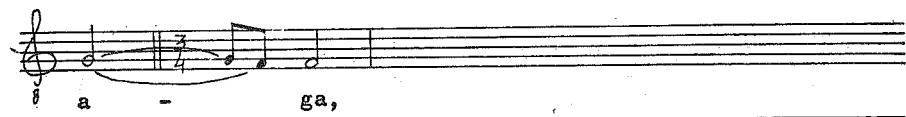
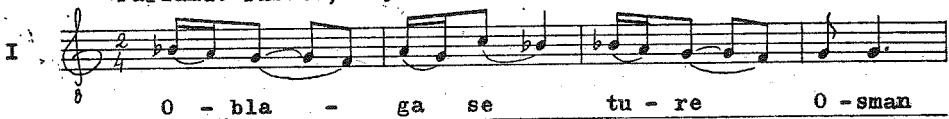
131.

M. M. J = 185



132

Parlando rubato, $\text{♩} = 63-120$



133.

M. M. $\text{♩} = 115$

More se-di Vi. - dim, pi - je ruj - ne
 vi-no, more ni - što mu - se
 čin - ka, za - či - nu - je,

134.

M. M. $\text{♩} = 168$

što ku - či - nja la - jat mo - ri, Je - le - no
 mo - me, što ku - či - nja
 la - jat mo - ri, lo - ši lju - di i - de,
 što ku - či - nja la - jat mo - ri, lo - ši lju - di
 i - de.

135.

M.M. $\frac{2}{4}$ = 219

I Mere, za - da - de se cr - ni ob - lak,

II lele, toj ne be - še cr - ni ob - lak,

III more, toj si be - še sil - na voj-ska.

136.

M.M. $\frac{2}{4}$ = 119

E, qu me-re Re - gje dil te

sa - na, dar - sum t'mad - he pet'ban na - na, qu

Re - gje, qu bi - re, qu de - li - ja i - na - ne-

- so se s'ka na - na t'je - te - ro.

137.

M.M. $\frac{2}{4}$ = 65

I A-ni shkoj ma-qi-na ori na - ne a-ni per-reth ae - tit

II

kan bylby - li,/ li-li/ na - ne n̄der te mre - tit.

II

ashet t'mretit na - ne, dath e de - she,

ashet t'mretit na - ne, dath e de - she.

138.

M.M. ♫ = 280

Qu - ni shkon so - ka - ku - te me sharki ne

de - rē, de - rē shka ti baj me - ra-ku - to

mo - ri ve - tull ho - lle, mo - ri ve - tull

ho - lle.

139.

M.M. ♫ = 336

Oj lu - li - ja jon me li - mo - na



140.

M.M. $\frac{1}{4}$ = 100

Nan nis dasma per meu ni-se, of a-man, a-
-man, per hajr t'qoft o i ze - ti
 shpi - se, of a-man, a - man.

141.

M.M. $\frac{1}{8}$ = 315

A - ni moj ha - ti - gje,
 a - ni n'sha - mi t'ku - qe,
 n'el - ba - san wash dyl - be - re mo - ri qik,
 a - ni dot shkojs nu ' se.

142.

M.M. = 96

Kjo fu - ska Ba - na - tit na - ne, fu - ska therra, therra,
 the - rra, the - rra, bri - ga - date ship - ta - rit
 i kan vesa men - xerr - ja, of a - man, a - man

143.

M.M. = 128

Us - hta - ri n̄ luft ka ni - se, kaw - er pushken me - mi
 dor, us - hta - ri n̄ Juft ka ni - se ka mar
 pushken me - ni dor, meni dor.

Coda



144.

M.M. = 360

I - ta - li - ja o qna asht tre - nu -



145.

M.M. = 72

Haj-de, haj - de Fa - to, -
go-stin-ka te lav - tut, - go-stin-ka te
lav - tut.

146.

Parlando rubato, $\text{J} = 10^4$

Cer - de so céerde, -
da - je le mo - ri, -
mo - céer ra-stu - rin -
de.

147.

M. M. $\frac{1}{4}$ = 90

8 Mu - li dev - la mi gó - ru - ri daj,
8 mi daj mu - li gó - ro - ro a - cí - ljum,
8 - gó - ro - ro a - cí - ljum te - lo so - kak - ja.
8 A, - da - je, a da - je bre.
8 Teš - ko man - dje, me da - ja - če,
8 ke di ne - djiv - di oj ma - na di - klja.
8 A, da - je, a da - je bre.

148.

M. M. $\frac{1}{4}$ = 120

8 Hej, andre šuma da - je, andre šu - ma
8 da - je, an - dre šu - ma da - je

o Ti - to va - cé - ri,
 an-dre šu - ma,
 an-dre šu - ma, o Ti - to va - cé - ri,

149.

Parlando rubato, $\text{♩} = 72$

Aj - de, aj-de mo-ri Ne-dži - be,
 ja - no ba-re re - za, ja - no
 ba-re - re - za,

150.

M.M. $\text{♩} = 267$

Tu ja ka - tar, - me jo ko - tar,
 jek so - kak - o ma - ška - ral, aj - de
 ća - je, te man-ga men, ki po -
 -slet - ka te la men.

151.

M.M. ♩ = 120

Jo - vaj ku - ča ko - mi - na - ta

doz, doz, jo - vaj - ku - ča

ko - mi - na - ta doz, doz.

152.

M.M. ♩ = 125

Pi - san Pe - ro pi - smo pi - še doz,

doz, pi - san Pe - ro pi - smo pi - še

doz, doz.

153. ПЕРУНИЧИЦА (кинетограмм бр. 5)

M.M. ♩ = 96

84

X III ▲ III X III

—

=

154.

СТАРОСЕЛСКО (НОВОСЕЛСКО) (кинетограм бр. 5)

M. M. = 204

155.
СТАРО ОРО (кинетограмм бр. 6)

M.M. = 373

Codetta

156.
ПЕМБЕ (кинетограмм бр. 7)

M.M. ♩ = 197

The score includes performance instructions such as 'x' with a curved arrow pointing left, 'w', 'o', 'X', and a dashed line with a vertical bar at the end.

157.
ЛЕВОКИЊА (кинетограмм бр. 8)

M.M. ♩ = 140

The score includes performance instructions such as 'x' with a curved arrow pointing left, 'w', 'o', 'X', and a dashed line with a vertical bar at the end.

1

1

2

2

Codetta

158.

ЖИКИЦА (кинетограмм бр. 9)

М.М. ♩ = 240

|-----|

|-----|

|-----|

ss

ss



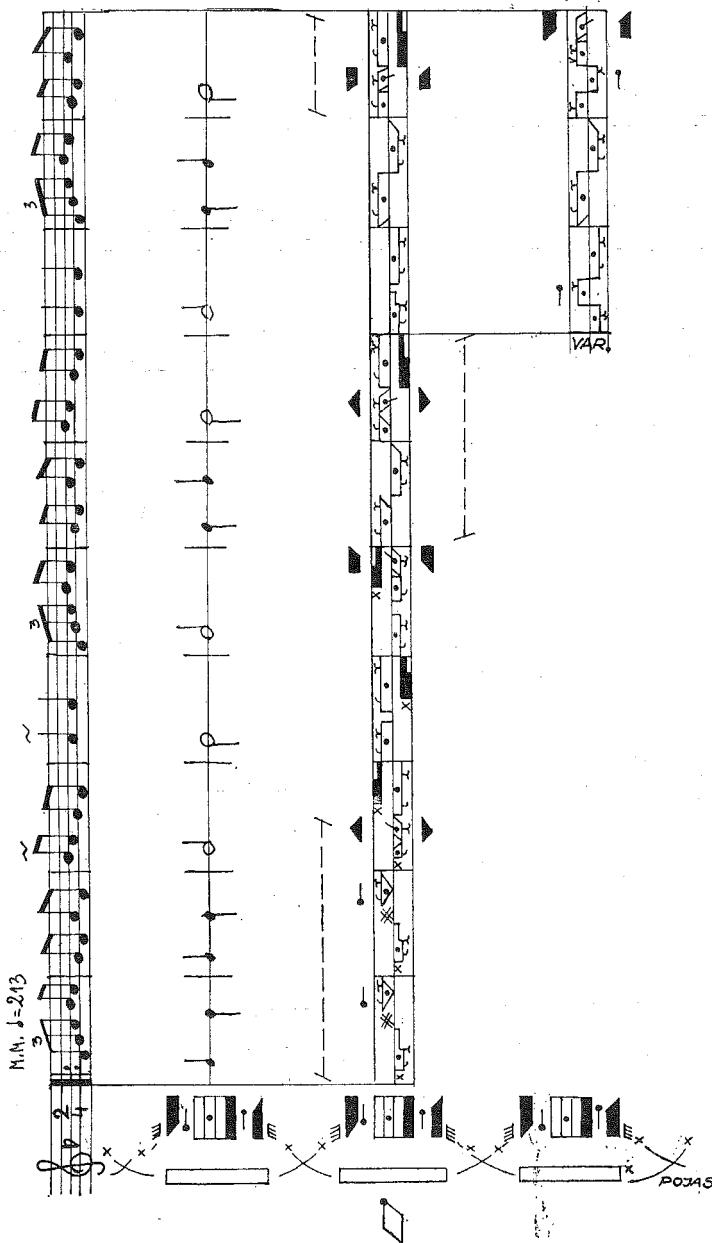
159.
ЧАЧАК

M.M. J=103



160.

ЧАЧАК (кинетограмм бр. 10)



A handwritten musical score consisting of five staves, each starting with a treble clef. The music is written in common time. The first four staves are single-line staves, while the fifth staff is a double-line staff. Various musical markings are present, including slurs, grace notes, and dynamic markings like '3' and '3 A'. The score appears to be a transcription of a piece from a book titled 'Musik für Kinder' by Carl Orff.

161.
ВЛАСИНКА (кинетограмм бр. 11)

M.M. J=135

164

Handwritten musical score for three voices (Soprano, Alto, Bass) and piano. The score includes dynamic markings, rehearsal numbers, and performance instructions.

Piano Part:

- Staff 1: Treble clef, 2/4 time, key signature of one sharp. Measures 1-10 show eighth-note patterns with grace notes and slurs.
- Staff 2: Bass clef, 2/4 time, key signature of one sharp. Measures 1-10 show eighth-note patterns with grace notes and slurs.
- Staff 3: Bass clef, 2/4 time, key signature of one sharp. Measures 1-10 show eighth-note patterns with grace notes and slurs.

Vocal Parts:

- Soprano:** Measures 1-10 show eighth-note patterns with grace notes and slurs.
- Alto:** Measures 1-10 show eighth-note patterns with grace notes and slurs.
- Bass:** Measures 1-10 show eighth-note patterns with grace notes and slurs.

Performance Instructions:

- Measure 1: **X** over piano staff.
- Measure 2: **X** over piano staff.
- Measure 3: **X** over piano staff.
- Measure 4: **X** over piano staff.
- Measure 5: **X** over piano staff.
- Measure 6: **X** over piano staff.
- Measure 7: **X** over piano staff.
- Measure 8: **X** over piano staff.
- Measure 9: **X** over piano staff.
- Measure 10: **X** over piano staff.

Other:

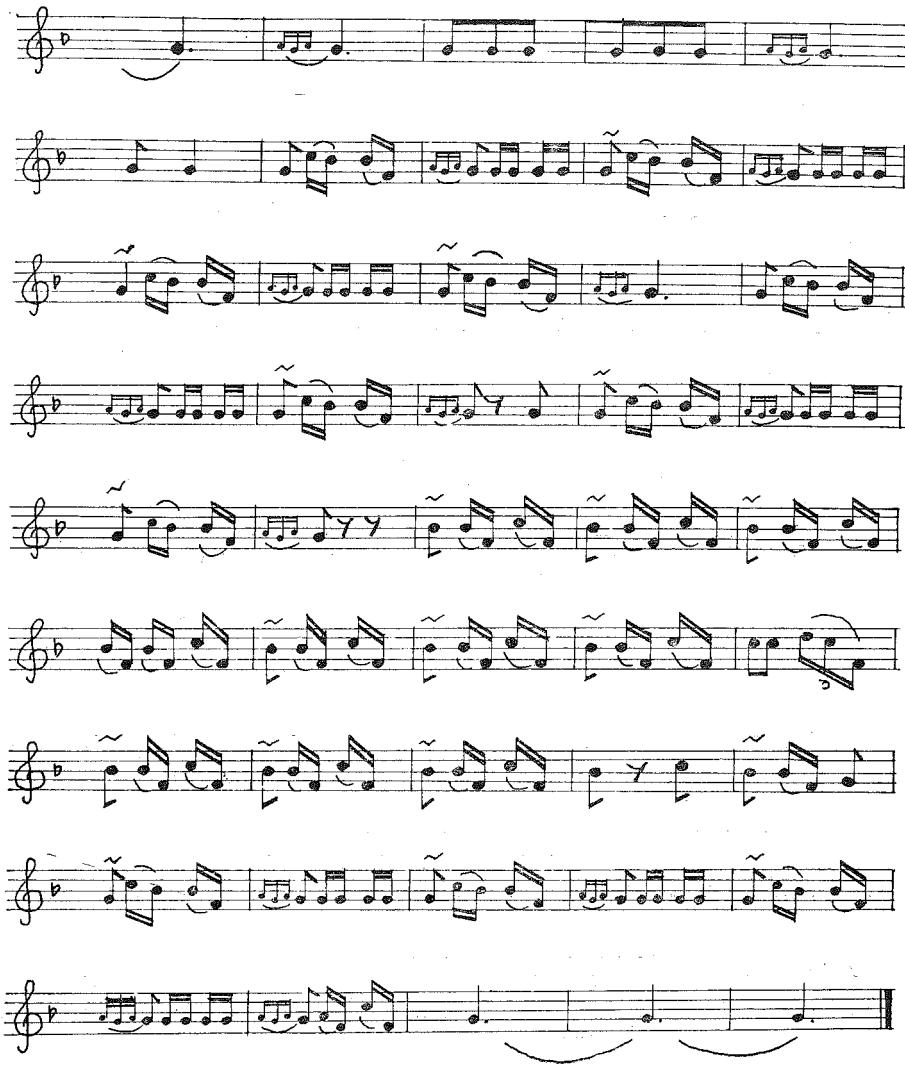
- Measure 1: **W** over piano staff.
- Measure 2: **W** over piano staff.
- Measure 3: **W** over piano staff.
- Measure 4: **W** over piano staff.
- Measure 5: **W** over piano staff.
- Measure 6: **W** over piano staff.
- Measure 7: **W** over piano staff.
- Measure 8: **W** over piano staff.
- Measure 9: **W** over piano staff.
- Measure 10: **W** over piano staff.



162.
БУГАРЧИЦА (кинетограм бр. 12)

M.M. = 87

The score consists of ten staves of handwritten musical notation. The first staff uses a treble clef and a 3/8 time signature. The second staff uses a bass clef and a common time signature. The third staff features a unique set of symbols: a vertical bar with a horizontal stroke, an 'x' with a diagonal line, a vertical bar with a dot, and a vertical bar with a horizontal stroke and a dot. The fourth staff uses a treble clef and a common time signature. The fifth through tenth staves all use a treble clef and a common time signature.



163.
ЕЛЕНО (кинетограмм бр. 13)

M.M. ♫ = 348

1.2 | 3.

164.
СА (кинелограмм бр. 14)

M.M. J=192

1

2

2a

A handwritten musical score for a single melodic line, likely for a woodwind instrument. The score consists of ten staves of music, each with a treble clef and a key signature of four sharps. The music is written in common time. The score includes various performance markings such as grace notes, slurs, and dynamic indications like 'ff' (fortissimo) and 'ff' (fortissimo). The notation is fluid, with some measure lines connecting notes across multiple measures. The score is organized into sections labeled '1.', '1a.', '1b.', '1c.', '1d.', '1e.', '1f.', '1g.', '1h.', and '1i.'. Measures 1 through 10 are labeled '1.', measures 11 through 14 are labeled '1a.', and measures 15 through 18 are labeled '1b.'.



165.
КУДА ЛУТАШ ДЕВОЈКО

M.M. $\text{♩} = 96$

A printed musical score for a single melodic line. It features five staves of music. The key signature is one sharp (F#), and the time signature varies between common time (4) and two-thirds time (2). The notation includes various note heads, stems, and beams. The first four staves are connected by a single large bracket underneath them. The fifth staff is also connected to the others by a bracket. Measure numbers 1 through 9 are written above the staves.

A musical score consisting of nine staves of music for a single instrument, likely a recorder or flute. The music is in common time and uses a treble clef. The notes are primarily eighth notes, with some sixteenth-note patterns and grace notes. The score includes various dynamics like forte, piano, and sforzando, and performance instructions like "slur" and "tremolo". The music is divided into measures by vertical bar lines.

8 pa - de,
del tu del ca - je

8 mur - še ča - ve,
so pi -

8 - re - ja ča - je pa - le pa - de,

8 del tu del ča - je mur - še

8 ca - ve,
mur - še ča - ve ča - je

So pi - re - ja ča - je, pa - le

 an - ga - lja - te, mur - še

 ča - ve ča - je an - ga - lja - te.

166.

M.M. = 265

A musical score for a single voice, likely a soprano, in common time. The key signature is one flat. The vocal line consists of five staves of music, each ending with a vertical bar line. The lyrics are written below the notes:

La - da - dja Ve - se -
lji,
la - da - dja Ve - se - lji bre da - je, trin vor -
da ka - na - - vi. -

the first time, the author has been able to study the effect of the different factors on the growth of the plant. The results obtained from the present investigation will be useful in the development of a better technique for the production of the plant.

The author wishes to thank Dr. K. S. Venkateswaran, Director, Regional Research Laboratory, Jorhat, Assam, for permission to publish the results.

Received 10 January 1970
Accepted 10 April 1970

Department of Botany,
Gauhati University,
Assam, India

Department of Botany,
University of North Carolina,
Chapel Hill, N.C., U.S.A.

Received 10 January 1970
Accepted 10 April 1970

